

Vest-Agder
fylkeskommune

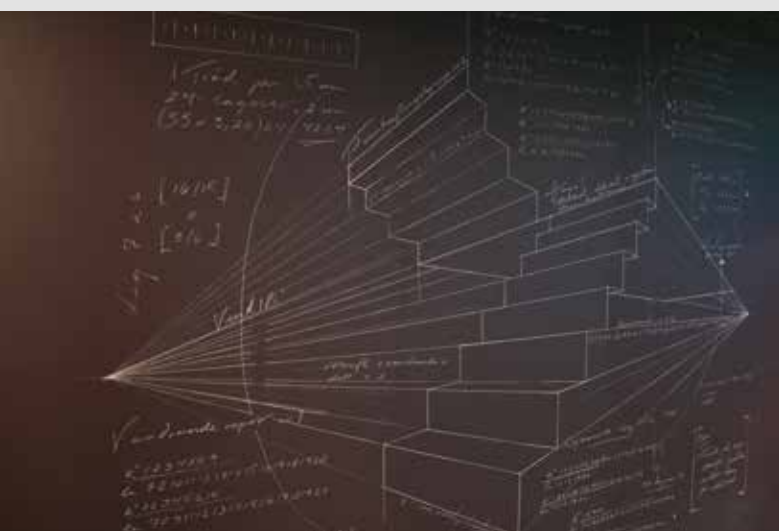
ÅRSBERETNING

2019

Eilert Sundt videregående skole

STUDIESTED LYNGDAL

I august 2019 ble Eilert Sundt videregående skole, studie-
sted Lyngdal åpnet. Skolen har fått nye praksisarealer,
teorirom, kantine og samlingssted i hjertet av skolen.
På taket er det etablert et solcelleanlegg som forsyner hele
nybygget med strøm. Skolens nybygg er et nullutslippsbygg,
med den høyeste klassifiseringen Vest-Agder fylkeskommune
har oppnådd så langt.

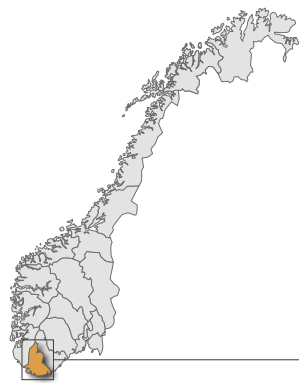
Omslag og bilde øverst til høyre:
Dialogen mellom skulptur, arkitektur og kontekst står
sentralt i kunsten til Alexander Jæger på Eilert Sundt
videregående skole, studiested Lyngdal. Gripearmerne
er laget av tre og er festet til myke gummiformer.
De akrobatiske skulpturene kan symbolisere elevenes
skolehverdag, der identitet, lek og læring er viktig.

Bilde nederst til venstre:
Innvendig utsmykning av Marthe Minde.
Konstruksjonstegning for skulpturen *Din veg*.
Teknikk: håndtegning trykt på tapet

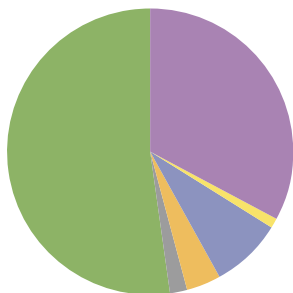
Foto omslag og denne siden: Alf Sverre Torgersen (Smaabyfotografen)

Innhold

Fakta om Vest-Agder fylkeskommune	3
Viktige hendelser 2019	4
Fylkesrådmann	7
KLIMA: Høye mål - lave utslipp	8
DET GODE LIVET: Agder for alle	10
Strategisk planarbeid	11
Samhandling og regionalutvikling	11
Tannhelse er viktig	22
UTDANNING: Verdiskapning bygd på kunnskap	24
Mål og styringsområder	25
Gjennomføring	25
Læringsutbytte	25
Læringsmiljø	25
Presentasjon av skolene	34
Investeringer i skolebygg	49
KOMMUNIKASJON: De viktige veivalgene	50
Samferdsel	51
Areal- og transportsamarbeid i Kristiansandsregionen (ATP)	53
Kollektivtransporten i fylket	55
Trafikksikkerhet	59
Drift og vedlikehold av fylkesvei	60
Investeringsprosjekter på fylkesvei	63
KULTUR: Opplevelser for livet	66
Kultur	67
Arbeid mot en ny felles fylkeskommune	72
Kvalitets- og forbedringsarbeid	76
Økonomisk analyse	78
Verbal analyse	79
Økonomiske hovedoverskrifter	87
Fylkestingets medlemmer	92

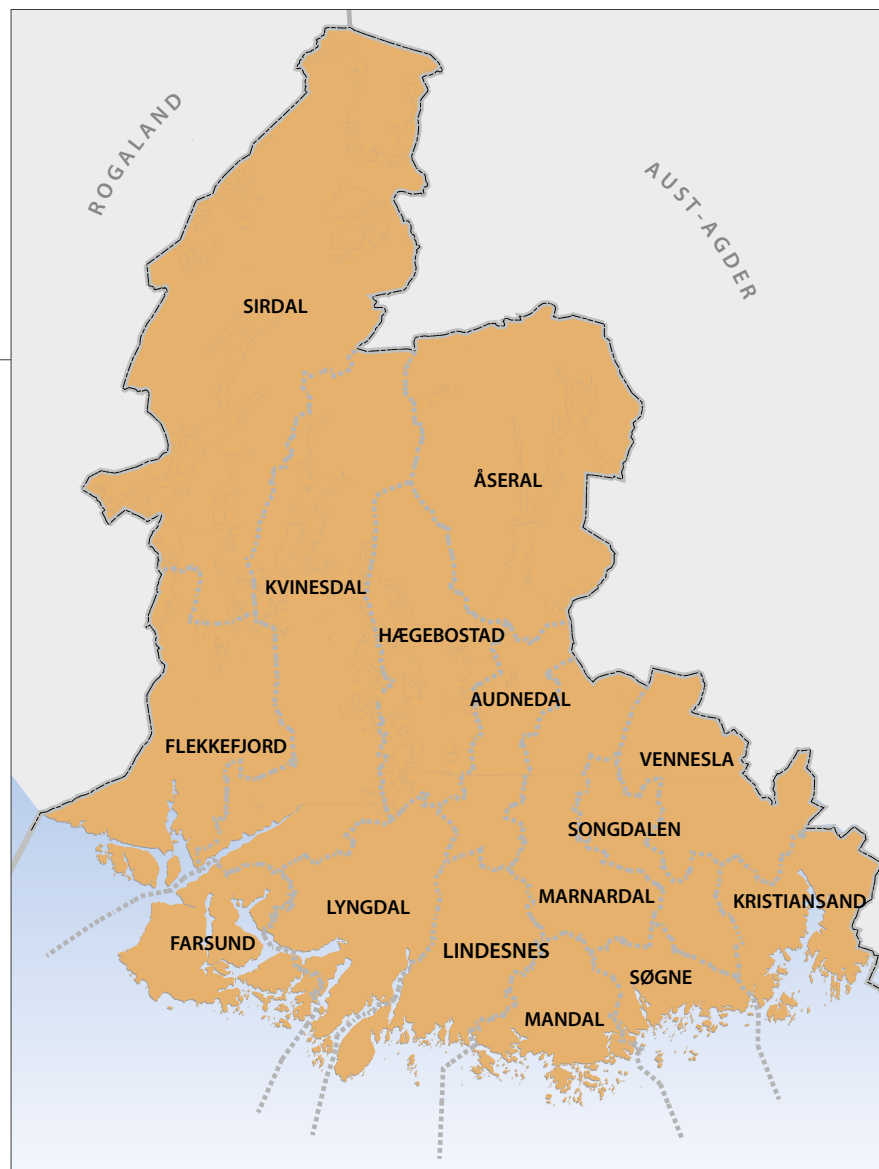

Arealfordeling – Vest-Agder

- Fjell 33 %
- Tettsteder 1 %
- Ferskvann 8 %
- Myr 4 %
- Jordbruk 2 %
- Skog 52 %

Kilde: SSB / Statens kartverk

Vest-Agder fylke er det sydligste fylket i Norge. Fylket er relativt lite, det dekker et areal på 7276,4 km². Kystlinjen strekker seg fra Åna Sira (grensen mot Rogaland), til grensen mot Aust-Agder og er på hele 709 kilometer. Fylket har 15 kommuner. Bortimot 90 pst. av fylkets befolkning bor i kystkommunene. Innbyggertallet per 3. kvartal 2019 var 187 970 (økning på 0,2 prosent fra januar 2019).

Vest-Agder fylkeskommune ledes politisk av fylkestinget, som velges gjennom fylkestingsvalget hvert fjerde år. Fylkesordføreren, som velges av fylkestinget, er øverste politiske leder i fylkeskommunen.

Vest-Agder fylkeskommune er en betydelig arbeidsgiver med rundt 1650 ansatte. Fylkeskommunens hovedadministrasjon er samlet i fylkeshuset som ligger i Kristiansand. Administrativ leder er fylkesrådmannen. Fylkeskommunen er i senere år gitt et forsterket ansvar for regional utvikling. Fylkeskommunen har ansvaret for de videregående skolene, fylkesveier, kollektivtrafikk og tannhelsetjenesten i tillegg til betydelige oppgaver innenfor næringsutvikling, kultur, samferdsel, samfunnsplanlegging mv. For en mer detaljert presentasjon av mangfoldet anbefales et besøk på vår hjemmeside: www.vaf.no

Fakta om Vest-Agder fylkeskommune

ØKONOMI

Tall i mill. kr	2019	2018
Netto driftsinntekter	-2 458,9	-2 379,8
Netto driftsutgifter	2 265,1	2 129,1
Netto driftsresultat	-132,5	-139,7
Regnskapsmessig resultat (mindreforbruk)	-146,0	-110,4

Driftsutgifter fordelt på rammeområder (netto):

Folkevalgte, styrings- og kontrollorgan	38,3	20,7
Utdanning	1 294,5	1 229,5
Tannhelse	104,7	100,8
Regional	259,1	205,5
Fylkesvei og fylkesveiferjer	292,8	288,1
Kollektivtrafikk inkl. TT-transport	277,7	275,6
Stabsenheter og fellestjenester	117,3	114,3

Finans:

Netto finans (renter og avdrag)	84,3	85,6
Lånegjeld (netto)	1 576,1	1 410,9
Lånegjeld per innbygger i kr	8 384,9	7 521
Investeringer	658,1	450,5
Rente- og avdragsbelastning i % (renter+avdrag/driftsinntekter*100)	3,4 %	3,3 %
Gjeldsbelastning i % (nto. lånegjeld vs. bto. driftsinntekter)	49,9 %	45,7 %

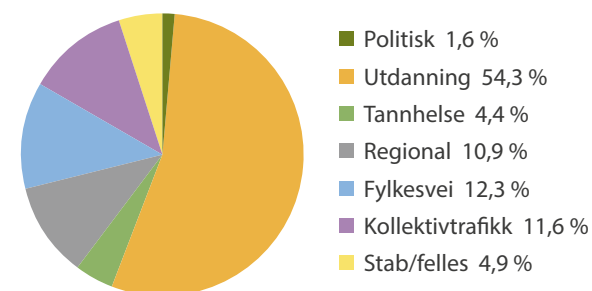
NØKKELTALL

	2019	2018
Antall elever i vgs. per 01.10	6 642	6 612
Antall lærekontrakter per 31.12	1 780	1 921
Nye lærekontrakter	1 081	999
Fullført/bestått skoleår (1 år) i %	83,5	90,5
Fullført/bestått vgo. (5 år) i %	76,7	76,8
Bestått – fagbrev i %	93,0	91,8
Antall km fylkesvei	2 071	2 072
Antall km gang- og sykkelvei	122	125
Antall passasjerer – ferjer	265 770	261 347

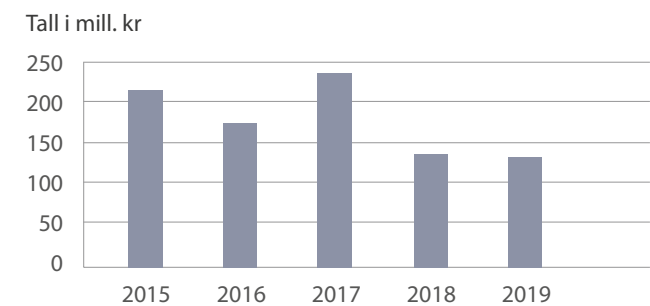
PERSONAL

	2019	2018
Antall årsverk	1 429	1 447
Antall ansatte	1 634	1 635
Fordelt på kjønn		
% andel kvinner	60,0	59,7
% andel menn	40,0	40,3
Fordeling lederstillinger		
% antall kvinner	51,1	51,1
% antall menn	48,9	48,9
Fordeling deltid		
% antall kvinner	71,7	72,2
% antall menn	28,3	27,7
% sykefravær		
	5,1	5,3

Driftsutgifter per rammeområde (netto)

Netto driftsresultat

Viktige hendelser i 2019

Sjølingstad Uldvarefabrik

Fabrikken fra 1893 ble fredet av Riksantikvaren i 2019 og er en del av bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner. Sjølingstad Uldvarefabrik er en representant for ull- og tekstilvareindustrien fra siste del av 1800-tallet og utover på 1900-tallet. Industrianlegget er en del av Vest-Agder-museet og drives som museumsfabrikk. Maskinene er fortsatt i drift.

Fv 804 Fedåna bru

Fedåna bru ble offisielt åpnet 11. oktober 2019. Brua ble ødelagt av ekstremværet Synne i 2015. Prosessen med å reetablere brua har hatt et sterkt fokus på å ivareta Feda som kulturminne. Det har vært nødvendig å øke kapasiteten for vanngjennomstrømning, slik at nye flommer ikke skal få like store konsekvenser for området.

Eilert Sundt STUDIESTED LYNGDAL

Ombygging og nybygg ble offisielt åpnet 29. oktober 2019.

Bokåret 2019

Bokåret 2019 var en nasjonal feiring av boka og leseglede. I 2019 var det 500 år siden de to første norske bøkene ble trykket. I Agder ble Bokåret markert ved å sende ut den tidligere bokbussen med bokbussjåføren på turné. Veteranbussen ble fylt med bøker, forfattere og en utstilling. Ruta gikk fra Sirdal i vest til Gjerstad i øst, med mange stopp imellom.

«Vaffelbua»

I mai 2019 åpnet «Vaffelbua» ved Kyrkjønn, i hjertet av turområdet Jegersberg, Skråstadheia og Den Omvendte Båt. Dette er en dagsturhytte oppført av Midt-Agder Friluftsråd, finansiert av blant annet spillemidler. En venneforening står for drift og vedlikehold av hytta, i tillegg til søndagsåpen kafédrift. Arkitekt: SPISS Arkitektur & Plan AS.

Hengebru over Fedafjorden åpnet i 2007.

Bildet over viser omslaget av en bok som ble publisert i 2019. Boka tok for seg milepæler og viktige begivenheter i Vest-Agder fylkeskommunes historie.

Tine Sundtoft, fylkesrådmann

Vi avslutter ikke bare et historisk kapittel, men en hel bok!

«I dag er en historisk dag» er noe vi hører i store og små anledninger. Her kan vi si det med sikkerhet. For med denne årsberetningen avslutter vi ikke bare et år i Vest-Agder fylkeskommunes historie, men vi avslutter siste kapittel i «boken» - en bok som heldigvis får en like god og spennende oppfølger i Agder fylkeskommune.

2019 avsluttet det første tiåret med en felles regionplan for hele Agder. Målet med Regionplan Agder 2020 var å styrke samarbeidet mellom regionens to fylker og stå sammen i de store sakene for landsdelen. Men den har også vist hvor mye vi kan få til som en samlet enhet, og jeg føler meg sikker på at den har vært en sterk bidragsyter til å gjøre ett Agder mulig. I 2019 ble også Regionplan Agder 2030 for de neste ti årene vedtatt. Den er også svært ambisiøs på landsdelens vegne.

Samhandling har vært og er et nøkkelbegrep. Medarbeidere fra flere organisasjoner har jobbet hardt både for å opprette den nye fylkeskommunen, men også for å avslutte og avvikle de to tidligere fylkeskommunene.

Jeg vil benytte anledningen til å takke alle ansatte i Vest-Agder fylkeskommune for vilje til å stå på, innsats, tålmodighet og skaperkraft. Dette tar vi nå med oss inn i det nye regionalarbeidet.

I denne årsberetningen for fylkeskommunen vil du kunne se hva som er blitt prioritert og arbeidet med, og ikke minst mangfoldet i vårt samfunnsoppdrag. Hovedinndelingen i beretningen følger de fem politiske satsningsområdene for Regionplan Agder 2020.

Det økonomiske resultatet for 2019 viser et netto driftsresultat på 132,5 mill. kr. Dette utgjør 4,1 prosent av brutto driftsinntekter.

Vi ses i 2020 – som en samlet region i Agder fylkeskommune.

Klima

Høye mål – lave utslipp

REGIONPLAN AGDER 2020

Mål for 2020: Agder har posisjonert seg som en internasjonalt ledende region for klimavennlig produksjon og distribusjon av fornybar energi. Den eksportrettede industrien i Agder fremstår som et globalt forbilde gjennom høy innovasjon når det gjelder klimavennlige produksjonsprosesser og effektiv energibruk. Klimahensyn er et overordnet krav i alle regionale og lokale samfunnsbeslutninger.

Klima er en av fem målsettinger identifisert i Regionplan Agder 2020, og er derfor et prioritert område for Vest-Agder fylkeskommune. Arbeidet innenfor klima har i 2019 vært gjort i nært samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune, men det har også vært mye samarbeid med andre regionale aktører. Spesielt har samspillet i Regionplan Agders *Klimagruppe* vært viktig. De viktigste klimaarenaene/-prosjektene i 2018 er nærmere beskrevet under.

Helt siden 2010 har Regionplan Agder 2020 vært styrende for klimaarbeidet. Gjennom prosjektet *Grønt batteri*, innspill til *Energimeldingen* og *Grønne datasentre*, etableringen av *Invest in Agder*, og arbeidet med målbilde for *Electric Region Agder* har Vest-Agder fylkeskommune i samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune utviklet en målsetting om grønn vekst gjennom å utvikle regionens fornybare kraftressurser og industrielle kompetanse. Gjennom årlige arrangementer under Arendalsuka har denne målsettingen blitt delt og fått støtte.

Sammen med Aust-Agder fylkeskommune, vil vi trekke frem følgende tiltak fra 2019:

- samarbeid Electric Region Agder fase 2
- sammen med Agder Energi, Kristiansand kommune gjennomført prosjektet *Elektrifiseringsgrad i nye Kristiansand kommune*, som ble utført av Thema Consulting
- støttet Eyde-klyngen i deres arbeid med karbonfangst
- gjennomført seminar om Electric Region Agder under Arendalsuka (i samarbeid med Klimapartnere)
- utarbeidet ERA-modellen i samarbeid med Agder Energi, Kristiansand kommune og Thema Consulting
- kartlagt energibruk, klimautslipp og elektrifiseringspotensial for alle kommunene i Agder ved bruk av ERA-modellen
- oppstart av prosjektet *Klimasats 2020*, sammen med fylkesmannen og Greensight

Viktige satsinger

Electric Region Agder

Arbeidet med Electric Region Agder (www.electricregionagder.no) startet opp høsten 2017, og har fortsatt gjennom hele 2018. Mer enn 50 regionale organisasjoner har deltatt i utformingen av målbildet Electric Region Agder. På oppdrag for de to fylkesutvalgene ble fase2 sluttført i 2019.

Klimaveikart Agder

På slutten av 2017 ble det satt i gang et arbeid med Klimaveikart for Agder. Representanter fra Vest-Agder fylkeskommune har bidratt i 2018. Klimaveikart Agder skal fremskaffe informasjon og kunnskap om faktiske

klimagassutslipp på regionalt og kommunalt nivå og anbefale konkrete tiltak.

Ladeinfrastruktur

Gjennom *Strategi for ladeinfrastruktur på Agder* har vi gitt støtte til etablering av nye hurtigladere i fylket. Støtten utgjør 1/3 av total kostnad, begrenset oppad til 0,15 mill. kr. Gjennom planperioden for Regionplan Agder har Vest-Agder fylkeskommune vært med og støttet 22 hurtigladere i hele Agder (enten alene eller i samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune). Det ble gitt støtte på 0,15 mill. kr til en hurtiglader i Kvinlog (Kvinesdal kommune).

Klimapartnere

Klimapartnere er et offentlig-privat kompetansenettverk på Agder som jobber for å redusere klimagassutslipp, stimulere til grønn samfunns- og næringsutvikling, og utarbeide klimaregnskap (www.klimapartnere.no). Fylkeskommunen deltar i samarbeidet, og gir også økonomisk støtte.

El-taxi utredning

På oppdrag fra fylkesutvalget har vi i samarbeid med klimapartnere med flere utarbeidet rapporten «*Gjennomføringsplan for elektrifisering av taxi-næringen på Agder*». Rapporten følges opp av samferdselsavdelingen.

Det gode livet

Agder for alle

Mål for 2020: Agder er preget av tilflytting og betydelig sterkere vekst i folketallet enn landsgjennomsnittet. Regionen tiltrekker seg ny kompetanse og nødvendig arbeidskraft, og har hatt en vesentlig nedgang av unge på uføretrygd. Arbeidsledigheten er under landsgjennomsnittet, og en økende andel av befolkningen har høyere utdanning. Agder skiller seg ikke lenger negativt ut på levekårsindeksen og likestillingsindeksen.

Strategiske planarbeid

Regionplan Agder 2030

Regionplanen er Agders viktigste overordnede styringsdokument for regional utvikling. Etter en engasjert høringsprosess med egen konferanse og over 110 høringsuttalelser er planen blitt politisk vedtatt i Aust-Agder fylkesting og Vest-Agder fylkesting og har erstattet tidligere Regionplan Agder 2020.

Hovedmålet med den nye regionplanen er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Regionplan Agder 2030 har fem hovedtema:

- attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter
- verdiskaping og bærekraft
- utdanning og kompetanse
- transport og kommunikasjon
- kultur

I tillegg har planen tre gjennomgående perspektiver:

- næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser
- levekår, likestilling, inkludering og mangfold
- klima og miljø

Planen er umiddelbart blitt tatt i bruk i prosessen med å rigge nye Agder fylkeskommune, og den tematiske strukturen i regionplanen er blitt innarbeidet i den første økonomiplanen for Agder fylkeskommune.

Parallelt startet også arbeidet med første handlingsprogram for regionplanen opp. Det arbeidet vil fortsette i 2020.

Det er i tillegg blitt gjennomført en evaluering av den regionale samhandlingsstrukturen for oppfølging av tidligere Regionplan Agder 2020. Evalueringen følges opp ved at den regionale samhandlingsstrukturen med blant andre Sørlandsrådet og Rådmannsgruppen Agder reetableres.

Regionplan Lister 2030

Kommunene i Listerregionen har hatt en felles regional plan siden 1998. Etter ønske fra de seks kommunene Farsund, Flekkefjord, Hægebostad, Nye Lyngdal, Kvinesdal og Sirdal vedtok Vest-Agder fylkesting i 2019 å starte arbeidet med Regionplan Lister 2030. Den nye planen skal speile Regionplan Agder 2030 og utdype og konkretisere denne i et Lister-perspektiv.

Planprogrammet til Regionplan Lister 2030 ble fastsatt av Vest-Agder fylkesting i desember 2019, og Agder fylkeskommune blir planmyndighet i det videre arbeidet.

Samhandling og regionalutvikling

Fylkeskommunen er avhengig av et godt samarbeid med kommuner, academia, selskaper, organisasjoner og institusjoner for å være en drivkraft for regional utvikling. Et viktig verktøy i dette arbeidet er samarbeidsavtaler og andre forpliktende avtaler med sentrale aktører i regionen.

Samarbeids- og utviklingsavtaler

Fylkeskommunen har inngått samarbeids- og utviklingsavtaler med samtlige kommuner i fylket, og det ble gjennomført oppfølgingsmøter med kommunene i løpet av året. Ingen avtaler ble reforhandlet i 2019 på grunn av sammenslåingsprosessen mellom fylkeskommunene. Alle avtaler som går ut, blir prolongert inntil videre.

Regionale utviklingsprosjekter i partnerskap

Vest-Agder fylkeskommune har samarbeidet med Aust-Agder fylkeskommune om et regionalt utviklingsprogram for Agder; RUP Agder. Gjennom RUP Agder legges rammene for omfattende samarbeid innen distrikts- og regionalpolitikken.

I 2019 var det satt av 43,0 mill. kr i RUP Agder, mot 50,1 mill. kr i 2018. Vest-Agders andel var på 25,8 mill. kr.

RUP Agder har samme hovedsatsingsområder som Regionplan Agder 2020. De siste årene har det vært en særlig satsing innen området *Utdanning – verdiskaping bygd på kunnskap*. Totalt 16,3 mill. kr av den samlede totalrammen ble avsatt til tiltak og prosjekter innen dette området i 2019. Store satsinger innen området er bl.a. klyngestøtte, Innoventus Sør, Marinbiologisk master ved Universitetet i Agder og Forskningsmobilisering Agder.

Kompetansestrategi Agder 2030

Kompetansestrategi Agder 2030 ble vedtatt av fylkestingene i Agder i juni 2018. Strategien har som mål å bidra til god balanse mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse i arbeidsmarkedet i Agder. Strategien har to likeverdige perspektiver:

- 1) ønske om et konkurransedyktig næringsliv og en effektiv offentlig sektor
- 2) ønske om at alle som har mulighet skal inkluderes i arbeidslivet.

Strategiens målgruppe er utdanningsaktører, næringsliv, offentlig sektor, formidlere/veiledere, partene i arbeidslivet og andre samarbeidspartnere i offentlig sektor.

Strategien omfatter elleve ulike tema som henger godt sammen med hovedsatsingsområdene *Verdiskaping og bærekraft* og *Utdanning og kompetanse* i Regionplan Agder 2030. Temaene er fordelt på fire satsingsområder:

1. utvikle kunnskap arbeidslivet etterspør
2. kvalifisere til arbeidslivet
3. ta i bruk og videreutvikle kompetansen i arbeidslivet
4. skape et attraktivt arbeidsliv

For å omsette teori til praksis, ble det i slutten av 2018 etablert et samarbeids- og nettverksforum; Kompetanseforum Agder. I 2019 ble det gjennomført to åpne samlinger for målgruppen. På første samling var tema Blå vekst og på andre samling var hovedtema *Velferdsteknologi og e-helse*. Forumet ledes av en styringsgruppe med representanter fra Universitetet i Agder, LO, NAV, KS, NHO og fylkeskommunene. Det praktiske arbeidet følges opp av en intern arbeidsgruppe med ressurser fra utdannings- og regionalavdelingene i Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner.

Politikerne i begge fylkeskommunene vedtok i desember 2019 at strategien i det videre skal følges opp gjennom Kompetanseforum Agder. I tillegg forpliktet fylkeskommunene seg til å bidra med kunnskapsgrunnlag aktørene kan benytte for å bestemme hvilke grep som er riktige for å nå målene.

LIM – likestilling, inkludering og mangfold

Fylkeskommunens arbeid med likestilling og mangfold i regionen er forankret i Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015–2027 (LIM-planen).

Arbeidet for å styrke heltidskulturen i regionen ble videreført gjennom Nettverk for heltidskultur på Sørlandet, som har eksistert siden 2015. I 2019 ble det bestemt å ta arbeidet et steg videre ved å etablere Nytt blikk Agder. Dette er et toårig læringsnettverk for kommuner som vil forplikte seg til systematisk satsing på heltid, med bistand fra KS Kompetanse og en regional, partssammensatt styringsgruppe og prosjektledelse fra Agder fylkeskommune. I tillegg til elleve påmeldte kommuner skal fylkeskommunen selv delta i Nytt blikk Agder, som startet tidlig i 2019.

Kunnskapsutvikling er sentralt i LIM-arbeidet. Etter en anbudsrunde gjennomførte Norce en undersøkelse om konsekvenser av firedagers skoleuke. Resultatene ble presentert for fylkestinget i juni 2019.

Prosjektet Likestilt arbeidsliv er et pilotprosjekt for økt

likestilling arbeidslivet. Pilotprosjektet er fullført og 15 virksomheter er til nå sertifisert. I oktober 2018 ble arbeidet tildelt YS Likestillingspris, som innebærer stor anerkjennelse av arbeidet også nasjonalt. Fylkeskommunen har søkt staten om midler til videreføring av arbeidet, og til utrulling av modellen over hele landet. Den statlige finansieringen er ennå ikke avklart, men arbeidet fortsetter likevel i Agder.

I 2019 ble det gjennomført en ny runde med *Flerkulturell verdiskaping Agder*. Prosjektet bidrar til å øke kunnskapen om bedriftsetablering til innvandrere som har opphold i Norge. Etablering av egen virksomhet vil kunne bidra til økt integrering, bedret livskvalitet og økt verdiskaping i regionen.

Systematisk arbeid for medvirkning fra under-representerte grupper er sentralt for å oppnå hovedmålene i LIM-planen. Brukerpanel for Agder startet sitt arbeid i 2018. Formålet er å hente inn kunnskap og perspektiver fra grupper i befolkningen som har erfaringer knyttet til diskriminerings-grunnlagene i LIM-planen. Panelet har gitt innspill til flere sentrale strategiske saker.

Levekårssatsing

I 2017 ga Sørlandstinget i oppdrag til de to fylkeskommunene på Agder å lede og koordinere en helhetlig og langsiktig levekårssatsing i samarbeid med stat og kommuner. Det er utviklet et veikart for bedre levekår som var utgangspunkt for utlysning av midler til kommunene i 2019. Totalt 6 mill. kr ble innvilget til tiltak i kommunene på Agder.

I tillegg til å være en tiltaksmeny for kommunene, synliggjør veikartet en regional samskappingsstruktur for å forsterke samhandling og samarbeid om å bedre levekårene i Agder. Det er etablert en regional koordineringsgruppe for levekår og folkehelse som kobler arbeidet med levekår tydelig til det gjennomgående perspektivet «levkår, likestilling, inkludering og mangfold» i Regionplan Agder 2030. Veikartet ses også i sammenheng med arbeidet med handlingsprogrammet til Regionplan Agder 2030 som skal konkretisere arbeidet med å utvikle Agder til et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Universell utforming

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven stiller krav om universell utforming av offentlige og private virksomheter. Universell utforming er blitt et offentlig satsingsområde. Den grunnleggende ideen bak universell utforming er å utforme samfunnet slik at så mange som mulig kan delta aktivt uavhengig av funksjonsevne. Det betyr at produkter, byggverk og uteområder som er i alminnelig bruk skal utformes slik at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte så langt det er mulig, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler.

På alle fylkeskommunens bygg er det utført tiltak gjennom flere år. Tiltakene er utført slik at virksomhetenes alminnelige hovedfunksjoner kan benyttes av flest mulig. Eksempler på tiltak er ny belysning, ledelinjer ute og inne, orienterings- og informasjonsskilt (taktile med blindeskrift) ute og inne, tilpasning av dører for bruk av rullestol, nye HC-toaletter og dusjrom, samt tilpassing av ekspedisjonskranker.

Folkehelse

Handlingsprogrammet knyttet til Folkehelsestrategi for Agder 2018–2025 følges opp med tiltak på tvers av fagområder, ordinær drift, prosjekter og tilskuddsordninger.

I program for folkehelsearbeid i kommunene 2017–2027 (Folkehelseprogrammet) har Agder status som programfylke i perioden 2017–2021 og er i 2019 innvilget et tilskudd på 10,5 mill. kr. Helsedirektoratet har satt premisser og mål for arbeidet. 26 kommuner deltar i en av de fire hovedsatsingene i Agder. Fylkeskommunenes rolle er å samordne program-arbeidet regionalt. I 2019 er det arrangert møter i regionalt samarbeidsorgan og møter mellom de fire hovedsatsingene på Agder. I november 2019 er det avholdt en dagskonferanse innen Folkehelse-programmet i Agder i tillegg til en egen fagdag om egenevaluering for folkehelseprosjekter.

Vest-Agder fylkeskommune har i 2019 bevilget 0,15 mill. kr til Senter mot seksuelle overgrep Agder. Senteret driver forebyggende arbeid om god seksuell helse i videregående opplæring. Videre ble det bevilget 0,15 mill. kr til folkebibliotekene for at de skal kunne tilby gratis tilgang til internasjonale medier i digital form.

Det er med midler fra Norges Sjømatråd gjennomført flere fiskesprell-kurs for ansatte i barnehager i 2019. Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram som har mål om å øke forbruket av fisk og annen sjømat blant barn og unge.

Ung i Agder 2019 (Ungdata) undersøkelsen ble gjennomført våren 2019, og for første gang ble alle elever fra 8. trinn til Vg3 invitert til å delta.

For den voksne befolkning over 18 år ble *Folkehelseundersøkelsen i Agder 2019* gjennomført høsten 2019. Hele 28 000 egder deltok. Undersøkelsen gjøres i samarbeid med Folkehelseinstituttet og gjentas med jevne mellomrom, slik at datakunnskapen blir oppdatert. Forrige gang den ble gjennomført var i 2015.

Agdertall 2019 ble ferdigstilt i november 2019, hvor oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i fylket er integrert.

Rådmannsgruppen for Regionplan Agder brukes aktivt for å forankre folkehelsearbeidet gjennom koordineringsgruppe levekår- og folkehelse (RKG). Folkehelse er også tema i samarbeidsavtalene med kommunene.

Internasjonal virksomhet

Agders internasjonale styringsgruppe la våren 2019 frem en rapport med anbefalinger om innretningen på det internasjonale arbeidet i den nye fylkeskommunen. Anbefalingene vil inngå som en del av underlaget for en politisk sak om Agders internasjonale prioriteringer første halvår 2020.

Fylkesutvalget vedtok i juni anbefalinger om Norges deltakelse i de nye EU-programmene 2021-2027.

Politikere og tjenestemenn fra fylkeskommunen har i løpet av året deltatt aktivt på møter i Nordsjø-kommisjonens (NSC) tematiske grupper. Beate Johnsen (V) ble i juni valgt som leder for NSCs Smart Regions-gruppe. Fylkeskommunen var representert med politikere og tjenestemenn på NSCs årsmøte og på generalforsamlingen i CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe). Vi fikk der gjennomslag for flere endringsforslag til slutterklæringen fra generalforsamlingen.

Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommune var representert på Europapolitisk forum på Hamar 13.-14. mai på politisk og administrativt nivå. Internasjonal koordinator i Vest-Agder deltok i den administrative kontaktgruppen som forbereder og følger opp møtene i forumet.

Internasjonal koordinator i fylkeskommunen har fulgt arbeidet i det Østersjøpolitiske nettverket BSSSC, hvor han også er rapportør for transportsaker.

Fylkeskommunen har representert Agder-fylkene i den nasjonale koordineringskomiteen for Interreg B- og C-programmene. Internasjonal koordinator er også nasjonalt kontaktpunkt og medlem av beslutningskomiteen for Interreg Europe. Fylkesvaraordføreren er medlem av overvåkningskomiteen for Interreg IVA Øresund-Kattegat-Skagerrak (ØKS)-programmet, og et medlem av fylkesutvalget er varamedlem i styringskomiteen for delprogrammet Kattegat-Skagerrak.

Fylkesvaraordføreren deltok i et panel på en nasjonal konferanse om Interreg som ble arrangert i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i april. Internasjonal koordinator presenterte statistikk over Norges deltakelse i Interreg på samme konferanse.

Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommuner sto som vanlig som vertskap for den tradisjonsrike mottakelsen for Sørlandets leverandørindustri forut for åpningen av verdens største oljemesse; OTC i Houston.

Verdiskaping og næringsutvikling
Vest-Agder fylkeskommune arbeider for å utvikle en konkurransedyktig, sterk, samlet og attraktiv region. Dette er finansiert gjennom fylkeskommunale midler, statlige løyvinger under programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk og statlige landbruksmidler.

I 2019 finansierte fylkeskommunen tiltak og prosjekter fordelt på følgende satsingsområder:

Tall i mill. kr			
Strategier	2019	2018	Endring
Nyskaping og kompetanse	22,8	26,0	-3,2
Klima og energi	0,4	1,1	-0,7
Reiselivsutvikling	4,9	6,0	-1,1
Infrastruktur	0,4	0,4	0,0
Landbruk	0,8	0,6	0,2
Overføres	0,0	0,0	0,0
Sum	29,3	34,1	-4,8
<i>Finansiert slik:</i>			
Fylkeskommunen	17,8	5,1	12,7
551.60-midler	0,0	1,0	-1,0
551.61-midler	0,0	0,0	0,0
550.62 og 64-midler	9,8	15,0	-5,2
553.60 og 65-midler	1,2	12,5	-11,3
Landbruksmidler	0,4	0,5	-0,1
Sum	29,3	34,1	-4,8

De statlige løyvingene under programkategori 13.50 var i 2019 vesentlig mindre enn foregående år:

Tall i mill. kr					
	2015	2016	2017	2018	2019
551.60	26,9	25,4	0	0	0
551.61	3,4	2,8	0	0	0
550.62 og 64	0	0	18,0	12,1	9,8
553.60 og 65	0	0	12,0	11,0	1,2
Sum	30,3	25,4	30,0	23,1	11,1

Klyngesamarbeid

NODE-klyngen har i fem år hatt status som Global Centre of Expertise (GCE). Klyngen arbeider ut fra to strategiske mål:

- 1) å opprettholde konkurransekraften i eksisterende markeder (offshore olje & gass og maritimt)
- 2) å overføre eksisterende kompetanse og teknologi til nye markeder (f. eks. offshore vind).

Ved inngangen av 2020 har GCE NODE 96 deltaker-bedrifter, hvorav ca. 70 fra Vest-Agder og ca. 25 fra Aust-Agder. De fleste av aktivitetene og tilbudene i GCE NODE når også ut til langt flere bedrifter, da NODE har hatt et samarbeid med Maritimt Forum Sør siden 2017 og mange av tilbudene er åpne, også for ikke-NODE-bedrifter, via samarbeid med øvrige klynger og næringsforeninger på Agder.

Eyde-klyngen har status som Norwegian Centre of Expertise (NCE), og har en nasjonal rolle i å sikre at Norge er verdensledende innenfor bærekraftig prosessindustri. Klyngen samler industri- og

leverandørbedrifter samt FoU-miljøer på Agder, og består av 62 medlemsbedrifter ved utgangen av 2019. Eyde-klyngen deler og utvikler kompetanse, og utvikler forsknings- og innovasjonsprosjekter som understøtter ressurseffektive og bærekraftige løsninger i prosessindustrien.

USUS AS er næringsklyngen for reiseliv, kultur og opplevelsesnæringen for bedrifter fra Aust- og Vest-Agder og Telemark. Klyngen består ved utgangen av 2019 av 131 bedrifter, hvorav 85 fra Vest-Agder og 43 fra Aust-Agder (i tillegg til to fra Telemark og én fra Hardanger). USUS AS skal sammen med næringen bidra til videreutvikling og fornyelse av reiselivs- og opplevelsesbransjen i destinasjonen gjennom arbeid med kompetanseheving og innovasjonsprosjekter. USUS AS skal blant annet arbeide med synlighet og posisjonering av regionen som reise mål i samarbeid med næringen, kommuner og fylkeskommuner. Overordnet mål er at Sørlandet skal bli best på gjenkjøp.

Digin er en av Norges største IKT-klynger. Den har 95 medlemmer fra hele Agder. Medlemsmassen består i hovedsak av IT-bedrifter, andre bedrifter som er opptatt av teknologi, samt også akademia og det offentlige. Her er om lag 55 fra Vest-Agder, 20 som er i begge fylker og 20 i Aust-Agder. I årene 2013, 2014 og 2015 var Digin del av klyngeprogrammet Arena. Digin søkte på nytt klyngeprogrammet i 2018 og 2019, men nådde ikke frem. Digin har fokus på bruk av kunstig intelligens og ny teknologi innen beredskap, krisehåndtering og samfunnssikkerhet. Hovedmålet er å etablere kompetanse og lønnsomme bedrifter innen blant annet eHelse, sikkerhet, energi, beredskap og datalagring.

Innovasjonsselskap og næringshager

Lister Nyskaping ble etablert i 2009 og er en del av SIVAs nasjonale næringshageprogram. Fra og med 2020 fikk selskapet utvidet næringshageprogrammet for å jobbe mot «blå næring». Denne satsingen bygger særlig på resultater fra Innakva-prosjektet, der Lister Nyskaping har lagt til rette for økt verdiskaping i denne sektoren. Selskapet bidrar til utvikling av et sterkt og framtidsrettet næringsliv i Listerregionen, og tilbyr kompetanse og nettverk tilpasset bedriftenes behov. Det benyttes også som regional utviklingsaktør for seks kommuner i Listerregionen (Lyngdal, Farsund, Hægebostad, Kvinesdal, Sirdal og Flekkefjord) og Vest-Agder fylkeskommune.

Lindesnesregionen næringshage i Mandal deltar i SIVAs 3.næringshageprogram (2011–2020). Næringshagens hovedoppdrag er å bidra til utvikling og vekst hos gründere og bedrifter i regionens fem kommuner (Mandal, Marnardal, Lindesnes, Audnedal og Åseral). I tillegg har selskapet førstelinjetjeneste for fire av kommunene (minus Åseral). Næringshagen tar initiativ til og deltar i regionale utviklingsprosjekt. SKAP kreativ folkehøgskole er eksempel på et stort prosjekt der

Næringshagen både løftet og etablerte. Nå jobber næringshagen med trinn to; å utvikle konseptet til å bli et kompetansemiljø med betydning for regionalt næringsliv.

Begge næringsselskapene arbeider med næringsutvikling, bedrifts- og etablererveiledning og bistand til å søke støtte og tjenester fra ulike offentlige og private ordninger og fond. Aktørene har i senere tid fått to nye og viktige roller; den ene er som kompetansemeglere for Forskningsmobilisering og den andre er som markedsapparat for den nasjonale Katapultordningen. Næringshagene er hovedsakelig eid av næringsliv og kommuner i regionen og SIVA, men også Vest-Agder fylkeskommune har eierandel i de to selskapene (7,9% i Lister Nyskaping AS; 7,2% i Lindesnesregionen Næringshage AS).

Innoventus Sør er et innovasjonsselskap og skal bidra til vekst og utvikling i oppstartsbedrifter og små og mellomstore bedrifter på Agder. Selskapets forretningsidé er å bidra til kommersialisering av nyskapende idéer som gir vekst og sysselsetting med følgende ansvar:

- kommersialiseringsaktør gjennom Norges forskningsråds Forny2020-program, i samarbeid med Universitetet i Agder, Teknova AS, Sørlandet Sykehus HF og andre forskningsmiljøer på Agder
- operatør for inkubatorprogrammet til SIVA i regionen.
- forvaltning av Pre-såkorn tidligfasekapital som selskapet har fått tildelt fra Innovasjon Norge.
- kompetansemegler i Forskningsmobilisering Agder.

Selskapet eies av SIVA, næringsliv og kommuner i regionen; Vest-Agder fylkeskommune har eierandel på 6,4 prosent.

Bedriftsrettet støtte

Innovasjon Norge fikk tildelt 5 mill. kr til bedriftsrettet støtte fra Vest-Agder fylkeskommune i 2019. Midlene benyttes av bedrifter i det distriktspolitiske virkeområdet (dvs. kommunene Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Audnedal, Åseral, Marnardal, Flekkefjord og Farsund i Vest-Agder).

Lindesnesfondet og Listerfondet forvaltet på vegne av fylkeskommunen 1,6 mill. kr i 2019.

Reiselivsutvikling

Besøk Agder 2030 er en del av *Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder* (VINN Agder). Målet er å bidra til å skape en bærekraftig og konkurransedyktig besøksnæring.

Strategien har fokus på

- 1) utvikling av opplevelser, markeder og sesonger som etterspørres av barnefamilier
- 2) gjenkjøp
- 3) kompetanse
- 4) innovasjon
- 5) infrastruktur

Målgruppen er ikke næringslivet direkte med «de gode hjelperne» i det regionale partnerskapet.

I 2019 ga Vest-Agder fylkeskommune et tilskudd på 3 mill. kr til USUS AS (se klyngesamarbeid). Tilskuddet ble fordelt etter fremlagte planer på satsingsområdene *innovasjon, kompetanse, synlighet og samhandling*. Sammen med næringen og fylkeskommunene skal selskapet være en aktiv bidragsyter i arbeidet med realiseringen av besøksstrategien for Agder.

Fylkeskommunen støttet i 2019 flere utviklingsprosjekter med det til felles at de bidrar til måloppnåelse for besøksstrategien. Vest-Agder fylkeskommune bidro bl.a. med tilskudd til reiselivsutviklingsprosjekter i Flekkefjord, Bortelid (Åseral) og Knaben (Kvinesdal). Vest-Agder fylkeskommune bidro også med 0,4 mill. kr i tilskudd til grunnfinansiering for gjennomføring av sykkelrittet Tour des Fjords i Vest-Agder.

Infrastruktur/lokale fortrinn

I områder med få innbyggere og marginale markeder skal Vest-Agder fylkeskommune bidra til å styrke fysisk infrastruktur, redusere avstandsulempere, utvikle attraktive regioner og sentra for befolkning og næringsliv. Det ble benyttet midler fra kap.551.post 60 Regionalutvikling og Kap.551.post 61 Infrastruktur/lokale fortrinn. Blant slutførte prosjekter i 2019 er støyvoll Konsmo sentrum, utvikling av Byremo industriområde, investeringsstøtte drivstoffanlegg Toddemoen, stedsutvikling Tonstad og samarbeidsprosjekt Skifestivalen blink.

I tillegg ble det gitt tilbud til styrking av nærbutikker og service. Denne innsatsen er nært knyttet til *Merkurprogrammet*.

Landbruk

Vest-Agder fylkeskommune har delansvar for landbruks- og skogbruksområdet. I 2018 ble en *Landbruksstrategi for Agder – verdiskaping gjennom jordbruk, skogbruk og bygdenæringer* vedtatt av fylkestingene i begge Agderfylkene. Strategien ble utarbeidet sammen med medlemmer fra Norges bondelag i Vest-Agder og Aust-Agder, Bonde- og småbrukarlaget, Fylkesmannen i Agder og Innovasjon Norge, Agder. Landbruksforumene har vært referansegruppe for arbeidet, og strategien vil være førende for dette regionale partnerskapet.

Planbehandling

Fylkeskommunen behandlet i 2019 et betydelig antall plan- og enkeltsaker etter Plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen formidler gjennom sine uttalelser viktige regionale og nasjonale interesser knyttet til blant annet kulturminnevern, jordvern, samferdsel, stedsutvikling, friluftsliv, vilt, vannforvaltning og landskap. Behandling av overordnede planer som kommune- og kommunedelplaner og større reguleringsplaner har vært prioritert. Av større arealplansaker i 2019 nevnes:

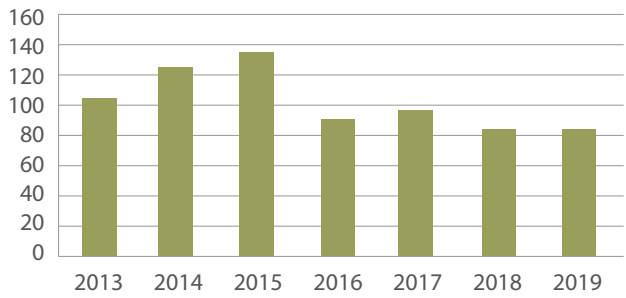
- Lindesnes: Kommuneplanens arealdel
- Songdalen: Områderegulering Nodeland
- Vennesla: Reguleringsplan byutvikling Hunsøya syd
- Kristiansand: Avsluttende behandling av havn Kongsgård/Vige – meklingsprotokoll
- Kvinesdal: Avsluttende behandling av kommunedelplan for Øyesletta – meklingsprotokoll

I regionplan Agder 2020 er det inntatt som overordnet mål å få sammenhengende motorveistandard gjennom Agder. Det verserte i 2019 planarbeid for flere delstrekninger:

- statlig kommunedelplan Lyngdal vest – Ålgård (offentlig ettersyn)
- detaljregulering Lyngdal øst – Røyskår (oppstart)
- områderegulering Mandal – Lyngdal øst (offentlig ettersyn)
- detaljregulering Mandal øst – Mandal/Greipsland (offentlig ettersyn)

Alle sakene har vært behandlet politisk.

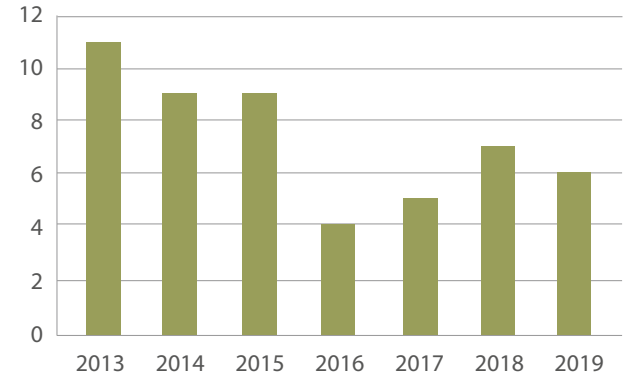
Antall reguleringsplaner og kommuneplaner til høring (offentlig ettersyn)

Tabellen over viser antall arealplansaker som har vært på høring (offentlig ettersyn) i 2019 sammenholdt med foregående år. Det var en liten oppgang fra 2018.

Fylkeskommunen behandlet i 2019 i tillegg kommuneplanens samfunnsdel for nye Lindesnes.

Antall saker der fylkeskommunen har reist innsigelse

Fylkeskommunen har som regional myndighet anledning til å reise såkalt *innsigelse* til arealplaner som er i konflikt med regionale og nasjonale interesser. Alle innsigelsessaker blir behandlet politisk.

I 2019 ble det reist innsigelse til følgende regulerings- og kommuneplaner (innsigelsesgrunnlag i parentes):

- Farsund: Detaljregulering Bastuvika (formelle forhold – manglende konsekvensutredning)
- Lindesnes: Detaljregulering hytteområde Skavika (landskap, strandsone)
- Lindesnes: Kommuneplanens arealdel – boligområde B7 (trafikkisikkerhet.). I samme sak ble innsigelse til hytteområde Skavika fastholdt.
- Mandal: Detaljregulering Kleven (kulturmiljø)
- Flekkefjord: Detaljregulering Sundeodden (planfaglig kvalitet, arkitektur/estetikk)
- Hægebostad: Kommunedelplan for Snartemo-Tingvatn (kulturminner)

Formidling av kunnskap og kompetanse – gjennomførte samlinger

Det tidligere *opplæringsteamet* i Vest-Agder (Vest-Agder fylkeskommune, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder og Fylkeskartkontoret) er slått sammen med et tilsvarende opplegg i Aust-Agder. Det nye navnet er *Planfaglig nettverk Agder*. Det ble gjennomført følgende fagsamlinger i 2019:

- konferanse om planlegging i 100-metersbeltet langs sjøen
- planjuridiske tema – reguleringsendringer m.m.
- estetikk i planleggingen – konferanse i samarbeid med Riksantikvaren
- *Klima- og miljøsert*
- kulturminnevern i plan- og bygningsloven

Samlingene var åpne for kommuner, statlige myndigheter og konsulenter. Gjennomgående deltok mellom 100 og 130 personer på samlingene.

Fylkeskommunen har ansvar for å avholde møter i *Regionalt planforum*. *Regionalt planforum* er en drøftingsarena i plansaker der representanter fra kommuner, regional stat og fylkeskommunen møtes omtrent hver 14. dag.

Felles planressurs for Åseral, Audnedal og Hægebostad

Prosjektet *Felles planressurs for de indre bygder* ble opprettet høsten 2012 som et ledd i *LUK-programmet (lokal utvikling i kommunene)*. Det ble i 2016 inngått ny avtale for perioden 2016 – 2019. Ordningen har omfattet kommunene Hægebostad, Audnedal og Åseral og har vært et spleiselag mellom kommunene og fylkeskommunen. Arbeidsgiveransvaret har vært tillagt Åseral kommune. Det er ikke tatt stilling til om, og eventuelt hvordan, ordningen skal fortsette.

Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei – Heiplanen

Planen med tilhørende handlingsprogram ble vedtatt i 2015. Det arbeides innenfor satsingsområdene helhetlig arealforvaltning, kommunal planoppfølging, bygde- og næringsutvikling, kunnskapsbasert planlegging og prosjekt- og varslingsrutiner.

GPS-prosjektet er inne i sitt syvende år. Her samles kunnskap om villreinens ferdsel og om hvordan folk bruker og ferdes i heia. Vest-Agder fylkeskommune har spesielt ansvar for delprosjekt to, som omhandler arealene nord og sør for Brokke-/Suleskardveien. Prosjektet var planlagt avsluttet i 2018, men det er besluttet å videreføre prosjektet med nye og oppdaterte analysemetoder.

Den årlige *Heiplansamlinga* ble i juni 2019 avholdt på Nesflaten i Suldal kommune. I alt deltok omtrent 100 personer fra kommuner, offentlige instanser, organisasjoner og næringslivet. Tema for samlingen var *Livskraftige bygder no og i framtida*.

Vest-Agder fylkeskommune har sammen med en rekke andre aktører, deltatt i et nytt fire-årig prosjekt kalt *Villrein fjellet som verdiskaper – kunnskapsformidling om villrein og villrein fjell*. Prosjektet ledes av Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde (SVR), og hovedmålet med prosjektet er å øke kunnskapen og bevisstheten om villrein og villrein fjell i Setesdal–Ryfylke villreinområde, samt bidra til positivitet og eierskap til villrein og villrein fjell, skape arenaer for medvirkning i villreinforvaltningen og skape grunnlag for næringsmessig utnyttning av villreinrelaterte kulturminner og tradisjonsstoff.

Vest-Agder fylkeskommune utarbeidet i 2019, i samarbeid med de øvrige fylkeskommunene, forslag til revidert handlingsprogram for *Heiplanen*, som ble lagt ut til høring høsten 2019.

Stedsutvikling

Fylkeskommunen satser på bokvalitet og stedsutvikling og gir økonomisk og faglig støtte til bl.a. mulighetsstudier og arkitektfaglig bistand. Prosjekter som omtales i samarbeidsavtalene, samt prosjekter som støtter opp under målsetningene i årsbudsjett/økonomiplan 2019 har vært prioritert.

Strategi for de historiske sørlandsbyene i Vest-Agder ble vedtatt i juni 2015. Strategien legger føringer for hvordan fylkeskommunen kan bidra til å tilrettelegge for nytt liv og ny aktivitet i de bevaringsverdige byområdene gjennom fortetting, bruksendring og funksjonsblanding.

I 2019 ble det gitt tilskudd til følgende prosjekter:

- Vennesla: Utvidet mulighetsstudie for gang- og sykkelforbindelse mellom sentrum og Hunsøya
- Mandal: Mulighetsstudie for bruk av Andorsengården
- Flekkefjord: Byplanstudier for nytt kjøpesenter og byutvikling Verven
- Farsund: Mulighetsstudie ny bruk av bygninger for Farsunds avis i Strandgaten
- Kristiansand: *Barnas arkitekturdag*
- Kristiansand: VR-analyse

Fylkeskommunen deltok på administrativt nivå i flere av mulighetsstudiene.

Prosjektet i Farsund vil bli satt i gang tidlig 2020.

Som et ledd i fylkeskommunens satsing på arkitektur og byggeskikk, er det over tid utviklet en egen digital *Arkitekturguide* for Vest-Agder. Arkitekturguiden har vært oppdatert jevnlig og har vært tilgjengelig via fylkeskommunens hjemmeside.

Friluftsliv

Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020 gir føringer for fylkeskommunens satsing på friluftsliv. Planen vektlegger satsing på lavterskel og varierte friluftslivsaktiviteter i nærmiljøet. Særlig viktige målgrupper er barn og unge og lite aktive, men også andre som trenger spesiell tilrettelegging for friluftsliv.

I 2019 ble det satset på ulike friluftslivsprosjekter, dels gjennom samarbeidsavtalene med kommunene og økonomisk tilskudd via den fylkeskommunale tilskuddsordningen til investering, drift og vedlikehold:

Det ble i 2018 igangsatt et pilotprosjekt for kyststi i Mandal i kommune. Friluftsrådet for Lindesnesregionen ble engasjert til å gjennomføre prosjektet. Rapport med prioriteringer ble gjort ferdig i 2019. Prosjektet som ble prioritert gjennomført var *Urban kyststi* som binder sammen og utvider turveinettet i sentrumsområdene av byen. Det ble gitt tilskudd til merking og skilting via *Turskiltprosjektet* som Vest-Agder fylkeskommune har hatt sammen med Gjensidigestiftelsen.

Mulighetsstudie Malmø (Mandal), «Reperbanen bistro», avsluttet i 2019.

Statens vegvesen, Vest-Agder fylkeskommune og Farsund kommune har samarbeidet om sykkelprosjektet *Vita Velo*, der arkitektur og landskapsarkitektur inngår som en del av opplevelsen. Det legges nå til rette for tursykling på en merket og trafikkssikker trasé fra Varnes, langs kysten av Lista til Farsund. Første fase av prosjektet; Lista fyr til Varnes ble åpnet i juni 2019. I forbindelse med åpningen deltok flere hundre på åpningsturen, der det var informasjon og konserter på utvalgte lokaliteter langs ruta. Det er også laget turkort for strekningen.

I forbindelse med satsingen på Lista og *Vita Velo* ble også kyststien forlenget, og det ble gjennomført diverse fysiske tilretteleggingstiltak. Det ble også utarbeidet turkort for strekningen Jøllestø til Varnes.

I 2018 inngikk Vest-Agder fylkeskommune en toårig samarbeidsavtale med både Forum for natur- og friluftsliv Agder og Den norske turistforening (DNT) Sør. Avtalene gir større forutsigbarhet for fylkeskommunens samarbeidspartnere, samtidig som de bidrar til bedre oppnåelse av regionale mål på friluftslivsfeltet. Avtalene vil bli videreført også i 2020.

Som tidligere år arrangerte Vest-Agder fylkeskommune et friluftslivsseminar for kommuner, friluftsråd, lag og foreninger. I 2019 ble samlingen gjennomført som et todagersseminar med både befaring og faglige innlegg. Vest-Agder fylkeskommune forvalter to statlige tilskuddsordninger til friluftslivstiltak.

I 2019 ble det fordelt 4,17 mill. kr til tilretteleggingstiltak i statlig sikrede friluftslivsområder og 1,15 mill. kr til friluftslivsaktivitet i regi av friluftsråd og frivillige organisasjoner.

I tillegg ble det fordelt ca. 0,75 mill. kr fra fylkeskommunens egen tilskuddsordning til investeringer, drift og vedlikehold av regionale friluftslivsområder og til prosjekter som ikke er støtteberettiget over andre tilskuddsordninger, men som bidrar til å øke befolkningens friluftslivsmuligheter, som for eksempel rehabilitering av Svingveien i Farsund, etablering av friluftsporten i Botnan, sledeveien ved Bringsvær leirskole og appen *Skisporet*.

I tråd med samarbeidsavtalen med Lindesnes kommune, ble arbeidet med å utvikle Skibmannsheia til et regionalt turmål satt i gang i 2019. Prosjektet som ledes av kommunen, har et budsjett på 3,17 mill. kr, hvorav 1 mill. kr dekkes av fylkeskommunen.

Prosjektet *Kartlegging og verdisetting av friluftslivs-områder i Vest-Agder* ble igangsatt høsten 2015. I 2019 ble arbeidet ferdigstilt i Farsund, Flekkefjord, Lindesnes og Marnardal. Arbeidet pågår fortsatt i en del kommuner. Prosjektet er en oppfølging av Regional

plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet samt samarbeidsavtaler med flere av kommunene.

Fylkesutvalgene i begge Agder-fylkene har vedtatt å delta i en nasjonal satsing kalt *Friluftslivets ferdsselsårer*. Målet er at flere skal utøve friluftsliv jevnlig som en trivsels- og helsebringende aktivitet. For å nå dette målet, må en bedre kunnskapsgrunnlaget om friluftslivstilbudet i Agder. Dette skal gjøres gjennom allment tilgjengelig kartinformasjon i en nasjonal database. Den skal kunne benyttes av kommunene og regionene i forbindelse med markedsføring og destinasjonsutvikling og gjennom utarbeidelse av ulike karttjenester og informasjonsmaterieell om friluftslivsmulighetene. Kartdataene inngår i det offentlige kartgrunnlaget (DOK) som er tilrettelagt for kommunenes plan- og byggesaksarbeid. Det er gjennomført et pilotprosjekt for de tre kommunene i nye Kristiansand. Dette følges nå opp i resten av Agderkommunene. Prosjektet skal også stimulere til sti- og løypeplanlegging i kommunene.

Miljødirektoratet har gitt 0,35 mill. kr i tilskudd i 2019 etter søknad fra fylkeskommunene. Det er ansatt en egen prosjektleder som vil følge opp prosjektet, som vil gå over fire år.

Vilt- og fiskeforvaltning

Veiledning og kompetansehevende tiltak knyttet til vilt- og fiskeforvaltning for kommuner, organisasjoner og private står sentralt i fylkeskommunes arbeid som regional utviklingsaktør. I 2019 har fylkeskommunen arrangert fagdag for kommunale viltansvarlige samt et åpent viltseminar om viltforvaltning i Vest-Agder.

I Listerregionen ble det gjennomført kveldsseminar om hjorteforvaltning for å stimulere til bestandsplanlegging over større områder enn i dag. Fylkeskommunen har hatt sekretærfunksjonen for arbeidsutvalget for kommunal viltforvaltning i Vest-Agder.

Rypetakseringsprosjektet på Agder ble videreført med takseringskurs, takseringer fem ulike steder i Agder samt oppsummerende rapport med anbefalinger for høstens jakt.

I Farsund gjennomførte fylkeskommunen et pilotprosjekt for bestandsovervåking av bever.

Våren 2019 ble det femårige Sørhjordprosjektet avsluttet med tre store avslutningsseminarer – blant annet i Lyngdal. GPS-data fra 34 hjort har gitt mye ny kunnskap om hjortens områdebruk i Agder og Telemark. Kunnskapen legges til grunn for arealforvaltning og hjorteforvaltning.

I 2019 fordelte fylkeskommunen 0,12 mill. kr i tilskudd til vilttiltak i regi av kommuner, viltlag, frivillige organisasjoner og private aktører.

I samarbeid med Farsund kommune er det gjennomført en kartlegging av beverbestanden i kommunen. Kartleggingen er et pilotprosjekt for å teste metodikk som andre kommuner kan ta i bruk senere.

Fylkeskommunen ga i 2019 fellingstillatelse til 16 jegere som ønsket å jakte kystsel.

Fylkeskommunen deltar i *Fagråd for innlandsfisk* i regulerte vassdrag på Agder, samt i Fagråd for fisk i Kvinesdal.

I 2019 ble det gitt tillatelse til utsetting av inntil 2 200 ørret fra settefiskanlegg, fordelt på fem søknader.

Fylkeskommunen ga til sammen 0,05 mill. kr i tilskudd til tre søknader om kultivering av innlandsfisk. Fylkeskommunen har hatt 21 saker om fysiske tiltak i vann og vassdrag til vurdering.

Energisaker

Fylkeskommunen er høringsinstans for søknader om konsesjon etter energiloven. Dette gjelder blant annet vann- og vindkraftsaker, transformatoranlegg og overføringsledninger. Dette er ofte omfattende saker med stor betydning for samfunnet, der positive økonomiske virkninger må veies opp mot negative konsekvenser for landskap, friluftsliv, vannmiljø, villrein m.m.

Fylkeskommunen behandlet i 2019 bl.a. følgende energisaker:

- nasjonal ramme for vindkraft
- Kvinesdal: Endring anleggskonsesjon Kvinesheia vindkraftverk

De nevnte sakene ble behandlet politisk.

I tillegg ble følgende miljø- og anleggsplaner behandlet:

- Sirdal: MTA-plan Tonstad vindkraftverk
- Kvinesdal: MTA-plan Buhei vindpark

Vannforvaltning

Vannregion Agder består av Vest-Agder, Aust-Agder, noe av Telemark og litt av Rogaland. Vest-Agder fylkeskommune er vannregionmyndighet og har en koordinerende rolle i arbeidet som gjøres etter vannforskriften. Sommeren 2016 ble *Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2016–2021 (Vannforvaltningsplanen)*, endelig godkjent av Klima- og miljødepartementet. Departementet foretok noen endringer i planen i forhold til vann som er påvirket av vannkraft.

Vannforvaltningsplanen er blitt implementert, både i egen organisasjon og i forbindelse med behandling av kommunale planer.

Vannregion Agder er representert i vannforvaltningsarbeidet på nasjonalt nivå (Direktoratsgruppa).

Høsten 2018 ble det igangsatt arbeid med planprogram for revidert/oppdatert *Vannforvaltningsplan for perioden 2022–2027*. Arbeidet med utarbeidelse av planprogram pågikk i 2019 og endelig planprogram ble i tråd med oppsatt fremdriftsplan fastsatt i desember 2019.

Vannregionmyndigheten har også ansvar for koordineringen av arbeidet i de syv vannområdene i vannregion Agder. Det var inntil sommeren 2019 ansatt to vannområdekoordinatore som samarbeidet med kommuner, sektormyndigheter og andre for å gjennomføre *Vannforvaltningsplanen*. Videre opplegg med vannkoordinatorer i vannområdene vil bli vurdert og tatt endelig stilling til etter fylkessammenslåingen.

Som en midlertidig løsning er det inngått avtale med Farsund og Froland kommuner, som bistår med arbeidet i vannområdene.

Det har vært avholdt temamøter med opplæring for kommunene i alle vannområdene samt gjennomført diverse kurs for kommuner og sektormyndigheter.

I tillegg ble det høsten 2019 gjennomført en større høringskonferanse i forbindelse med utarbeidelse av planprogram for den regionale *Vannforvaltningsplanen*.

Det har pågått flere ulike tiltak/prosjekter i vannområdene i 2019. Av større prosjekter som har pågått og dels pågår fortsatt, nevnes:

- problemkartleggingsprosjekt av eutrofierte vannforekomster (fellesprosjekt mellom kommunene i tre vannområder)
- sjøørretprosjektet (fellesprosjekt mellom kommunene i tre vannområder)
- sulfidprosjektet
- undersøkelser av naturtilstand og fysiske forhold i Sukkevann–Kristiansand Øst
- kartlegging av Otra fra Evje til Kristiansand.

Krypsiv

Krypsiv er en vanlig plante i vassdrag langs kysten nord til Troms. Vanligvis gjør krypsivet lite av seg, men under gunstige forhold kan det vokse kraftig. Denne kraftige veksten finner vi fra Buskerud til Sogn og Fjordane, men det er på Sørlandet at vi har de virkelige problemene. Her finner vi vassdrag som er fylt med til dels ugjennomtrengelig plantemasse. For å kartlegge omfanget av problemene og finne ut av årsakene ble *Krypsivprosjektet* på Sørlandet startet opp i 2002. Prosjektet er finansiert med støtte fra offentlige og private bidragsytere. På statsbudsjettet for 2011 bevilget regjeringen øremerkede penger til prosjektet, og pengene er bevilget årlig etter dette.

Krypsiv er en av fem prioriterte hovedutfordringer i Regional plan for *vannforvaltning for vannregion Agder 2016–2021 (Vannforvaltningsplanen)*.

Fylkeskommunen overtok fra 2018 prosjektledelsen og sekretariatet til *Krypsivprosjektet*. Lederen av styringsgruppa er Sigmund Oksefjell. Prosjektledelsen og sekretariatet har tidligere ligget hos Fylkesmannen.

Krypsivprosjektet er delt inn i Forsknings- og utviklingsgruppa (FoU-gruppa) og tiltaksgruppene for de ulike vassdragene.

Det er har vært stor aktivitet i *Krypsivprosjektet* i 2019, både i FoU-gruppa og tiltaksgruppene. FoU-gruppa har jobbet frem flere forskningsprosjekter:

- MadMacs; internasjonalt prosjekt om konsekvenser av fjerning av vannplanter
- kartlegging av krypsiv i Otra
- kartlegging av NH₄⁺ og CO₂ ved utløp av kraftverk
- overvåking av krypsiv

Tiltaksgruppene jobber med fysisk fjerning av krypsiv og det ble gjort tiltak i følgende vassdrag:

- Øvre Otra
- Nedre Otra
- Mandalselva
- Sira

Miljøprisen

Miljøprisen for 2019 ble tildelt Søgne dykkerklubb bl.a. for sitt arbeid med rydding av marint søppel. Klubben feiret også 40-årsjubileum i 2019.

Krypsivfjerning i Mannflåvann september 2019.

Tannhelse er viktig!

Tannhelsetjenesten tilpasser tilbudet til pasientens behov, og legger stor vekt på både folkehelsearbeid og forebygging, gjennom å styrke folks evne til å ivareta sin egen tannhelse.

Tannhelsetjenesten har fått tildelt flere og til dels mer krevende oppgaver senere år. Det er økende etterspørsel etter disse tjenestene. De nye oppgavene løses med samme mengde ressurser i tannhelsetjenesten.

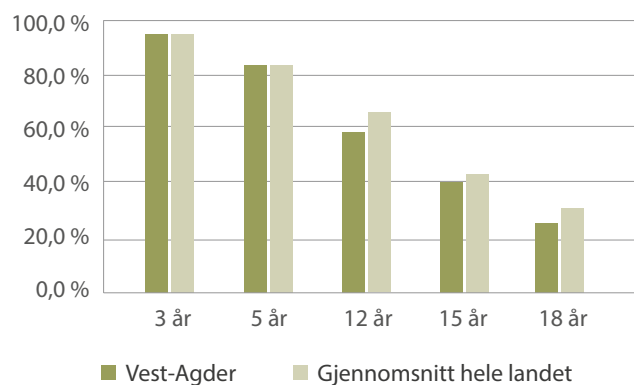
Pasientbehandling

I 2019 behandlet tannhelsetjenesten omtrent samme antall pasienter i alderen 3 til 20 år som året før. Antall prioriterte pasienter, som er en krevende gruppe med stort tannbehandlings-behov, har hatt en svak økning. Tallet for gruppen med voksne, betalende pasienter som får behandling i tannhelsetjenesten, er stabilt. Voksenbehandling utgjør under 10 % av undersøkelsene og behandlingene.

Tannhelsen

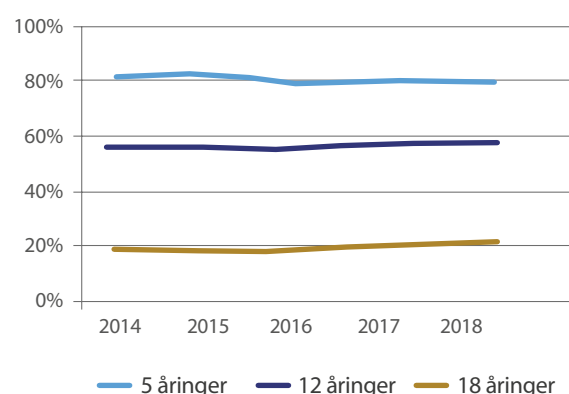
Tannhelsen i Vest-Agder målt i prosentandel barn og unge som aldri har hatt hull i tennene, ligger svært likt tall fra resten av Norge.

Andel friske tenner 2019

Vest-Agder har en utviklingstrend som viser fremgang fra tidligere år. Tannhelsen for 5- og 12-åringer er bedret, og nesten på landsgjennomsnittet. For 18-åringer bedrer tannhelsen seg, og nærmer seg landsgjennomsnittet.

Andel kariesfrie - Vest-Agder

Forebygging

Tannhelsetjenesten har fått flere oppgaver som krever tverrfaglig samarbeid med andre instanser.

Statens barnehus er et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse. To av tannhelsetjenestens tannleger har ansvar for tannhelseundersøkelse av barn ved Statens barnehus. Dette er en tidsmessig økende oppgave, og dessuten svært krevende for tannlegene som gjennomfører undersøkelsen. Det er ikke gitt økte midler til disse oppgavene.

Ved Sørlandet sykehus Kristiansand tilbyr tannhelsetjenesten tannbehandling i narkose to dager i uken. Her har vi et team bestående av tannlege og sekretær, begge med spesialkompetanse, som arbeider fast på sykehuset disse dagene. På grunn av økende etterspørsel etter tannbehandling i narkose er det ventetid. Pasienter i grupper som i henhold til tannhelseloven har rett på gratis tannbehandling og ikke kan behandles på annet vis, prioriteres.

Tannhelsetjenesten har i flere år hatt ett tverrfaglig TOO-team som har jobbet mot følgende definerte brukere:

- de som har vært utsatt for grov tortur,
- de som har vært utsatt for overgrep av seksuell karakter eller vold i nære relasjoner
- de som lider av odontofobi eller annen psykisk lidelse med innslag av odontofobi

Ved Slottet tannklinik i Kristiansand er det tverrfaglige TOO-teamet, som består av klinisk psykolog, spesialopplært tannlege og tannhelsesekretær, som alle er ansatt i tannhelsetjenesten. Hovedoppgaven deres er å behandle pasientens odontofobi, med mål om at pasienten etter behandling kan klare å få tannbehandling. Pasienter kan selv kontakte det tverrfaglige TOO-teamet, eller man kan henvises fra andre faggrupper.

I tillegg til det tverrfaglige TOO-teamet, er det tannbehandler-team på de fleste klinikkene i fylket. Disse består av spesialopplærte tannleger og tannhelsesekretærer, som også er ansatt i tannhelsetjenesten. Teamene har som oppgave å følge opp de pasientene som trenger tannbehandling etter behandling i det tverrfaglige teamet. I denne fasen foregår det primært nødvendig tannbehandling, men også noe oppfølgende angstbehandling. Det er faglig utfordrende for behandlerne å jobbe med denne pasientgruppen. TOO-tilbudet finansieres delvis gjennom øremerkede midler fra Helsedirektoratet, mens resten dekkes av tannhelsetjenestens egne rammer.

Tannhelsetjenesten har mål om å øke tilbudet og ressursbruken til de gruppene som lovmessig har rett på gratis tannbehandling. Disse gruppene er mer behandlingskrevende enn tidligere. Dette arbeidet pågår kontinuerlig.

Opprusting av klinikker

De senere årene er alle klinikker i Vest-Agder pusset opp og innehar det siste innen moderne dentalt utstyr.

Leder- og personalutvikling

Årlig deltar flere ansatte på ulike kurs, konferanser og seminarer som arrangeres andre steder i landet, ut fra behovet til den ansatte og klinikken.

Ett Agder

Det ble arrangert felles faglig dagskurs med tannhelsetjenesten i Aust-Agder for alle ansatte i september. Målet med seminaret var å bli bedre kjent med kommende kollegaer.

Det har også vært felles klinikkledersamling med klinikklederne i tannhelsetjenesten i Aust-Agder.

Forskning og fagutvikling

Der opprettet et formelt samarbeid mellom tannhelsetjenesten og forskningsenheten på Sørlandets sykehus. I 2019 ble det engasjert en tannlege som er i oppstartfasen med et forskningsprosjekt. Planen er å utvide prosjektet med flere egne ansatte, men det forutsetter ekstern finansiering. Det er også inngått et formelt samarbeid med tannhelsetjenestens kompetansesenter øst og tannhelsetjenesten kompetansesenter vest på ulike fagområder.

Utdanning

Verdiskapning bygd på kunnskap

Mål for 2020: Det regionale kunnskapsløftet har gitt betydelige resultater. Agder lyktes med å heve kvaliteten på alle utdanningsnivåer – fra barnehage til universitet. Utdanning er en nøkkel til et godt liv som aktiv samfunnsdeltaker, til å kunne delta i arbeidslivet og mestre hverdagen.

Videregående opplæring

Vest-Agder fylkeskommune har som mål at alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring med dokumentasjon som anerkjennes for videre studier og arbeidsliv.

Det kreves innsats over tid for å få endringer. Det er derfor gledelig at det systematiske arbeidet med de vedtatt styringsområdene i videregående opplæring har gitt resultater. En økende andel av ungdomskullet gjennomføre videregående opplæring og flere lærekontrakter er tegnet det siste året.

Hver eneste dag legges det ned et stort og viktig arbeid for våre elever og lærlinger. Den daglige innsatsen fra alle ansatte er helt avgjørende for den positive utviklingen og resultatene Vest-Agder fylkeskommune har oppnådd på flere områder.

Mål og styringsområder

Utdanningssektoren i Vest-Agder fylkeskommune har tre styringsområder som virksomheten organiseres rundt; gjennomføring, læringsutbytte og læringsmiljø. Hvert styringsområde har et overordnet kvalitetsmål som står fast over tid. I tillegg velger sektoren hvert år kvantitative resultatindikatorer som virksomheten måles mot.

Gjennomføring

Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring med kompetanse som anerkjennes for videre studier eller arbeidsliv.

Resultatindikatorer

- Minst 85 prosent har fullført og bestått skoleår.
- I løpet av økonomiplanperioden har minst 80 prosent av årskullet fullført med yrkes- eller studiekompetanse etter fem år.

Status for gjennomføring 2019

- 83,5 prosent av elevene fullførte og besto skoleåret 2018/2019.
- 76,7 prosent av årskullet som begynte i videregående opplæring høsten 2013, har fullført og bestått med yrkes- eller studiekompetanse etter fem år.

Læringsutbytte

Alle elever og lærlinger som går ut av videregående opplæring skal ha kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å mestre videre utdanning og arbeidsliv.

Resultatindikatorer

- Eksamensresultater i norsk over landssnittet, andel karakter 5-6: minst 15 prosent.
- Eksamensresultater på tverrfaglig eksamen i yrkesfag over landssnittet på alle utdanningsprogram.
- Minst 38 prosent av de som tar fag-/svenneprøve får Bestått meget godt.

Status for læringsutbytte 2019

- Eksamensresultatet i norsk er fortsatt under landssnittet. Andelen med karakter på 5-6 er 14 prosent.
- Eksamensresultatene på tverrfaglig eksamen i yrkesfag er i gjennomsnitt litt under det nasjonale snittet.
- Andel lærlinger som fikk Bestått meget godt til fag-/svenneprøve er 33 prosent.

Læringsmiljø

Alle elever og lærlinger skal inkluderes, trives, oppleve mestring og få faglige utfordringer.

Resultatindikatorer

- Ingen elever opplever mobbing og diskriminering.
- Minst 70 prosent av elevene oppgir i Elevundersøkelsen at de både trives på skolen og er motiverte for læring.

Status for gjennomføring 2019

- 229 elever oppgir i Elevundersøkelsen at de er blitt mobbet digitalt, av medelever eller av voksne på skolen.
- 50,4 prosent av elevene oppgir at de både trives og er motiverte for læring.

Nøkkeltall for skolene

	Kapasitet 2019-2020		Søkere	Elevtall	Status 01.10.19	
	Klasser	Plasser			Oppf.grad	Ledige plasser
Kr.sand katedralskole Gimle	57,5	1 483	1 562	1 426	96 %	57
Vågsbygd videregående skole	21,5	645	618	607	94 %	38
Vennesla videregående skole	22,5	473	341	387	82 %	86
Kvadraturen skolesenter	53	979	865	859	88 %	120
Tangen videregående skole	50,5	1 081	998	989	91%	92
Søgne videregående skole	5	91	74	81	89 %	10
Mandal videregående skole	39,5	836	720	755	90 %	81
Byremo videregående skole	10	174	170	165	95 %	9
Flekkefjord videregående skole	31	658	562	548	83 %	110
Eilert Sundt videregående skole	30,5	594	507	533	90 %	61
Sirdal videregående skole	2,5	75	29	53	71 %	22
Sum Vest-Agder 2019-20	360,5	7 127	6 579	6 612	93 %	515
Nøkkeltall tidligere år						
Sum Vest-Agder 2018-2019	360,5	7 127	6 579	6 612	93 %	515
Sum Vest-Agder 2017-2018	355	7 171	6 971	6 752	94 %	400
Sum Vest-Agder 2016-2017	363,5	7 161	6 522	6 642	93 %	519

Andel fullført og bestått

Andelen fullført og bestått årskull måles fem år etter påbegynt videregående opplæring.

Andel fullført og bestått skoleår viser andelen elever på et utdanningsprogram som har bestått alle fag ett skoleår.

Elever som har grunnkompetanse som mål, og går i egne grupper, er ikke med i tallgrunnlaget.

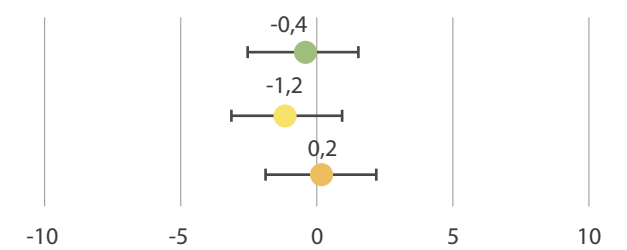
Skolebidragsindikator

Indikatoren viser hvor mye skolene bidrar til å få elevene til å fullføre og bestå, sammenliknet med bidraget på nasjonalt nivå for elever med de samme forutsetninger som fylkeskommunens elever. En negativ verdi betyr at skolene bidrar mindre enn landssnittet.

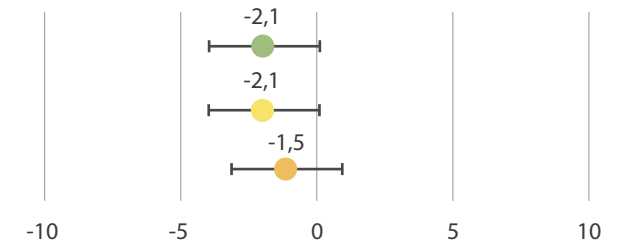
Skolebidrag bestått

2016-17 2017-18 2018-19

Studieforberedende

Yrkesfag

Kilde: Skoleporten

Andel fullført og bestått årskull 2013-2018

Kilde: SSB

Andel fullført og bestått skoleår

Utdanningsprogram	16-17	17-18	18-19
Bygg- og anleggsteknikk	84,9	87,8	85,8
Design og håndverk	70,1	73,6	71,7
Elektrofag	95,2	91,6	91,7
Helse- og oppvekstfag	78,2	80,7	80,3
Idrettsfag	91,6	92,6	91,7
Medier og kommunikasjon	79,7	78,2	80,0
Musikk, dans, drama	87,6	90,5	89,4
Naturbruk	88,1	76,1	65,3
Restaurant- og matfag	74,3	73,2	65,6
Service og samferdsel	75,0	70,3	77,1
Studiespesialisering	88,8	87,7	87,4
Teknikk og industriell prod.	77,5	75,3	76,4
Påbygg til gen. studiekomp.	63,0	67,2	67,3
Påbygg etter fagbrev (Vg4)	75,0	81,0	69,3
Sum	84,4	84,3	83,7

Kilde: Hjernene og hjertet

Gjennomsnittlig inntakspoeng Vg1

Utdanningsprogram	17-18	18-19	19-20
Bygg- og anleggsteknikk	34,9	34,3	33,7
Kunst, design og arkitektur	41,4	43,6	44,1
Design og håndverk	35,2	34,7	35,8
Elektrofag	40,3	38,7	39,8
Helse- og oppvekstfag	35,2	36,3	37,8
Idrettsfag	44,7	44,8	45,8
Medier og kommunikasjon	39,3	39,6	39,7
Musikk, dans, drama	47,0	48,0	47,5
Naturbruk	38,8	35,8	38,7
Restaurant- og matfag	29,1	34,4	35,6
Service og samferdsel	32,3	33,3	30,5
Studiespesialisering	45,3	45,7	45,5
Teknikk og industriell prod.	31,6	32,2	32,5
Sum	40,3	40,4	40,5

Kilde: Hjernene og hjertet

Ungdom tilmeldt oppfølgingstjenesten (OT)

Fordelt på årsak	Juni 2018	Juni 2019
Ikke søkt	177	168
Takket nei til plass	51	52
Avbrudd	168	187
Andre grunner	43	67
Antall tilmeldte	439	474

Kilde: Utdanningsdirektoratets statistikkportal

Opplæring mot grunnkompetanse

	2017	2018	2019
Hverdagslivstrening (HT)	79	84	78
Arbeidslivstrening (AT)	127	125	101
Totalt	206	209	179

Nøkkeltall for skolene

Vi ser en liten nedgang i elevtallet sammenliknet med forrige skoleår. Dette varierer imidlertid fra region til region. Nedgangen er størst i Listerområdet. Opprettelsen av nye tilbud ved Kristen videregående Lyngdal kan forklare noe av nedgangen.

Gjennomføring etter fem år

Vest-Agder har hatt en jevn økning i gjennomføringsgrad etter fem år, helt fra disse målingene startet. For kullet som begynte i 2013 og ble målt i 2018 har imidlertid kurven flatet ut. Andelen fullført og bestått, og andelen sluttet, er omtrent lik året før. Det er noen flere som har fullført uten å bestå alle fag, og noen færre som fortsatt er i opplæring. Vest-Agder ligger fortsatt godt over det nasjonale snittet, som er 75,3 pst.

Fullført og bestått skoleår

Den viktigste indikatoren på økt gjennomføring er andelen elever som består alle fag ett skoleår. Det er stor variasjon i andel fullført og bestått skoleår, både mellom utdanningsprogram og mellom skoler.

Skolebidragsindikatoren viser at Vest-Agders bidrag til at elevene fullfører og består videregående opplæring var noe svakere enn landssnittet i 2019. Dette gjelder i særlig grad for yrkesfaglige utdanningsprogram.

Inntakspoeng Vg1

Inntakspoeng beregnes ut fra gjennomsnitt av elevens avgangskarakter i tiende klasse, ganget med ti. Høye inntakspoeng øker sannsynligheten for gjennomføring i videregående opplæring. Høsten 2019 var gjennomsnittlig inntakspoeng på Vg1 40,5. Tabellen viser en liten økning av inntakspoeng de tre siste årene. Grunnskolene har arbeidet målrettet for å øke avgangskarakterene i regionen.

Oppfølgingstjenesten (OT)

Oppfølgingstjenestens hovedoppgave er å følge opp ungdom med skolerett som ikke er i opplæring, enten fordi de ikke har søkt skoleplass, har takket nei til tilbudt skoleplass, eller avsluttet opplæringen før den er fullført.

Antall ungdommer som oppfølgingstjenesten følger opp har hatt en nedgang de siste årene, men i 2019 er det en økning. Noe av dette kan forklares med at det er en endring i hvordan OT- elver registres, men vi har også hatt en liten reell økning i antall OT-ungdom. Ungdommene som meldes inn i opplæringstjenesten nå, har ofte mer sammensatte problemer enn det som

var typisk for noen år siden. Å få en elev tilbake til skole eller lærebedrift, krever nå større innsats mot hver enkelt ungdom en tidligere.

Planlagt opplæring mot grunnkompetanse

Elever som ikke kan følge alle mål i nasjonale læreplaner, skal få tilbud om en planlagt opplæring mot grunnkompetanse. Tilbudene organiseres av den enkelte skolen, og det fattes vedtak om spesialundervisning.

Sommeren 2018 startet opplæringskontoret OK kompetanse opp sin virksomhet. Kontorets målgruppe er elever som går mot grunnkompetanse. Elevene går da to år på skole og to år i bedrift. Dette tilbudet er blitt populært og det forklarer nedgangen i antall elever på arbeidslivstrening.

Elever på hverdagslivstrening (HT) trenger stor grad av pedagogisk og fysisk tilrettelegging, og flere har behov for medisinsk behandling i skoletiden. Opplæringen har fokus på å mestre grunnleggende ferdigheter knyttet til dagliglivet. Elever på arbeidslivstrening (AT) tas inn på et ordinært utdanningsprogram, men følger individuell opplæringsplan, og får særskilt tilrettelagt opplæring.

Ressurs til skolehelsetjenesten

Skole	2018-19	Årsverk per 1000 elever
KKG	190 %	1,2
Tangen	140 %	1,2
Kvadraturen *	180 %	1,8
Vennesla	80 %	1,7
Søgne	40 %	4,0
Sirdal	10 %	1,9
Vågsbygd	80 %	1,2
Manda	100 %	1,2
Byremo	20 %	1,9
Eilert Sundt**	135 %	2,2
Flekkefjord	110 %	1,7
Vest-Agder	1 085 %	1,6

** Kvadraturen deler ressurs med Akademiet videregående*

*** Eilert Sundt videregående skole, studiested Lyngdal deler ressurs med grunnskolen.*

Skolehelsetjenesten

Skolehelsetjenesten arbeider forebyggende for å ivareta elevenes fysiske og psykiske helse. Helsedirektoratet anbefaler 1,3 årsverk per 1000 elever i helsesykepleier-ressurs ved videregående skoler. Vest-Agder ligger har et snitt på 1,6 årsverk per 1000 elever. I 2019 ble det satt i gang et arbeid for å se på mulighetene for en digital skolehelsetjeneste som supplement.

Definisjoner
Lærlinger går mot fag- eller svennebrev og tegner lærekontrakt .
Lærekandidater går mot grunnkompetanse og tegner opplæringskontrakt .
Praksiskandidater har ikke kontrakt, men kan ta fagprøve basert på lang praksis.

Antall godkjente kontrakter i bedrift

Utdanningsprogram	2018	2019
Bygg- og anleggstekn.	274	286
Design og håndverk	29	32
Elektrofag	115	138
Helse- og oppvekstfag	154	184
Naturbruk	7	19
Restaurant- og matfag	58	33
Service og samferdsel	110	141
Teknikk og ind. prod.	196	199
Totalt	943	1032

Lære og opplæringskontrakter

	2017	2018	2019
Antall nye godkjente	966*	1 000*	1 081*
Løpende per 31.12.	1 780	1 921	1 937
Antall hevinger	107	149	108

** Inkluderer «overført til ny kontrakt»*

Resultater fag- og svenneprøver

Det ble i 2019 avlagt 1363 fag- og svenneprøver i Vest-Agder, en økning fra 1210 i 2018. I alt 158 flere personer bestod prøven, sammenliknet med året før. 33 prosent av kandidatene fikk bestått meget godt, 60 prosent fikk bestått, mens 7 prosent fikk ikke bestått.

Lærekontrakter/opplæringskontrakter

Det ble i 2019 godkjent 1081 nye lærekontrakter i Vest-Agder, en økning fra 1000 i 2018. Per 31.12. 2019 var det 1937 aktive lærekontrakter, herav 105 lærekandidater. Bygg- og anleggsteknikk har flest løpende lærekontrakter, hele 615. Helse- og oppvekstfag har 391 kontrakter, teknikk og industriell produksjon 389, og elektrofag 297.

Antall hevede lærekontrakter gikk ned fra 149 til 108. For ungdommer er reduksjonen fra 91 i 2018 til 58 i 2019.

Yrkesfaglig fordypning (YFF)

I YFF skal elevene få mulighet til å oppleve realistiske arbeidssituasjoner i læringsarbeidet. Regionalt og lokalt

Resultater for fag- og svenneprøver

	Praksis-kandidater		Lærlinger		Vg3 i skole		Sum (inkl. TD, FB og LK)*		Sum andel alle prøver	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Bestått	200	270	400	477	21	20	664	813	55 %	60 %
Bestått meget godt	181	174	256	266	3	7	449	458	37 %	33 %
Ikke bestått	14	15	67	59	13	8	97	92	8 %	7 %
Sum Vest-Agder	395	459	723	802	37	35	1 210	1 363	100 %	100 %

** TD = Top-Down, FB= fagbrev på jobb, LK = Lærekandidat*

arbeidsliv skal være med og definere innholdet i opplæringen, ut fra lokale kompetansebehov. Aust-Agder og Vest-Agder har utarbeidet felles rammeplan og maler for YFF. Det ble i 2019 delt ut nasjonale midler til videre arbeid med faget. Fire skoler har prosjekter knyttet til kvalitetsarbeid med YFF.

Vg3 fagopplæring i skole

Det ble i 2019 tatt inn 55 elever til alternativt Vg3 fagopplæring i skole. Dette er det laveste tallet siden oppstarten i 2013.

Formidlingskoordinatorer

Skoler med yrkesfaglige programområder har tilsatt formidlingskoordinatorer, med ansvar for tettere oppfølging av elevene i overgangen skole-læreplass. Skolene rapporterer at koordinatorene har bidratt til økt formidling, tidligere formidling og tettere oppfølging av elevene.

Eksamenskarakterer fellefag

Fag	VAF 17-18	Nasj 18-19	VAF 18-19
Matematikk 1P studieforb.	2,9	2,8	2,9
Matematikk 1P yrkesfag	3,1	3,3	3,2
Matematikk 1T studieforb.	3,7	3,2	3,2
Matematikk 2PY - påbygg	2,7	2,7	2,7
Matematikk 2P stud.forb.	3,0	2,9	2,8
Norsk hovedmål studieforb.	3,5	3,6	3,4

Kilde: Skoleporten

Karakterfordeling norsk hovedmål eksamen

Kar-trinn	2017/18 Vg3 studspes.		2018-29 Vg3 studspes.	
	Nasj.	VAF	Nasj.	VAF
1-2	14 %	16 %	15 %	15 %
3-4	68 %	68 %	68 %	70 %
5-6	18 %	16 %	19 %	14 %
Snitt	3,5	3,4	3,6	3,5

Kilde: Hjernen og Hjertet og Udirs statistikkportal

Eksamen
Alle elever på studieforberedende utdannings-program må opp til eksamen i norsk hovedmål i Vg3. Matematikk og engelsk er trekkfag. Det betyr at en mindre andel av elevene trekkes ut til eksamen. Alle elever på yrkesfaglige utdannings-program må opp til tverrfaglig eksamen i programfagene i Vg2.

Andel med karakter 1 og IV i matematikk

Fag	Standpunkt		Eksamen	
	1	IV	1	Ikke møtt
1P	2 %	2 %	13 %	0 %
1P-Y	6 %	4 %	17 %	4 %
1T	1 %	1 %	7 %	2 %

Kilde: Hjernen og Hjertet

Eksamenskarakterer fellefag

Fag	VAF 17-18	Nasj 18-19	VAF 18-19
Elenergi	4,2	4,0	4,1
Byggteknikk	3,8	4,0	3,7
Helsearbeiderfag	4,3	4,2	4,3
Industriteknologi	4,2	3,8	3,7
Frisør	4,2	4,2	3,9
Kokk- og servitørfag	3,7	4,1	3,7

Kilde: Skoleporten (nasjonale tall gjelder offentlige skoler)

Samlet karaktersnitt

	2018	2018	2019
Vest-Agder	3,9	4,0	3,9
Nasjonalt	3,9	4,0	4,0

Kilde: Skoleporten (nasjonale tall gjelder offentlige skoler)

Læringsutbytte

Vest-Agders samlet karaktersnitt har ligget stabilt på nivå med landssnittet, men viser en liten nedgang i 2019. Fylkeskommunen er fortsatt under landssnittet i norsk. I matematikk og yrkesfaglige programfag ligger vi omtrent på landssnittet. Skolebidragsindikatoren viser en liten økning i resultat for studieforberedende, og en reduksjon for yrkesfag. Usikkerhetsmarginen i statistikken er imidlertid innenfor landssnittet for begge.

Skolene har system som sikrer at elevenes læringsresultater blir analysert og drøftet hver termin. Elever som stryker eller ikke får karakter etter første termin følges opp, både i klassen og gjennom tiltak utenfor klassen.

Matematikksatsing

I Vest-Agder er det etablert et systematisk klyngesamarbeid mellom ungdomsskoler og videregående skoler for å øke gjennomføring i matematikk. Målet er å gi elevene bedre utgangspunkt for å mestre faget.

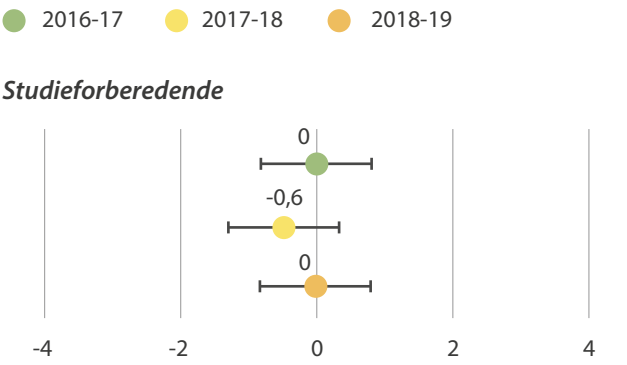
I 2019 deltok lærere fra ungdomsskoler og videregående skoler på felles matematikkonferanse i regi av Nasjonalt senter for matematikk i undervisningen. Tema var Fagfornyelsen, nye læreplaner og hvordan man kan legge til rette for gode overganger i matematikk ved innføring av nye læreplaner.

Kroppspøving

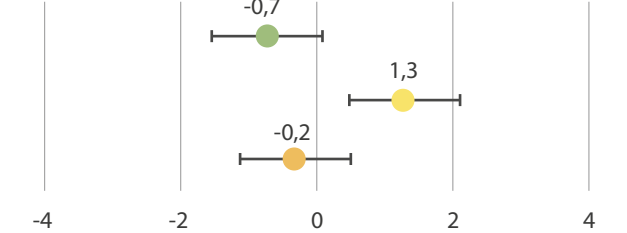
250-300 elever mangler vurderingsgrunnlag i kroppspøving hvert år. Fylkeskommunen har etablert et samarbeid med kommunene, der temaet er mestring og livslang bevegelsesglede i kroppspøving. De siste årene har andel elever med karakter 5-6 økt, mens andel med IV er stabil. Satsing på kroppspøving ble i 2019 en del av folkehelsestrategien i Agder, gjennom «Veikart for bedre levekår».

Skolebidragsindikator
Indikatoren viser hvor mye skolene bidrar til elevenes læring, sammenliknet med bidraget på nasjonalt nivå for elever med de samme forutsetninger som fylkeskommunens elever. En negativ verdi betyr at skolene bidrar mindre enn landssnittet.
Skolemiljø
Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. (Opplæringsloven § 9 A-2)

Skolebidrag karakterpoeng

Yrkesfag

Kilde: Skoleporten

Elevundersøkelsen

	VAF -18	VAF -19	Nasj -19
Motivasjon	3,6	3,6	3,7
Mestring	3,9	3,9	4,0
Trivsel	4,2	4,2	4,3
Støtte fra lærerne	4,1	4,1	4,1
Felles regler	4,2	4,2	4,2
Læringskultur	3,9	3,9	4,0
Vurdering for læring	3,4	3,4	3,5
Utdanning og yrkesveil.	3,6	3,6	3,5
Støtte hjemmefra	3,9	3,9	4,0
Faglig utfordring	4,4	4,4	4,3
Elevdemokrati og medv.	3,5	3,5	3,6
Andel som oppgir mobbing	3,6	3,7	5,2

Kilde: Hjernen og Hjertet og Skoleporten

Elevundersøkelsen

86,3 pst. av elevene deltok i Elevundersøkelsen i 2019. Dette er en reduksjon i forhold til rekordåret 2017, da svarprosenten 89,3 pst. og fra 2018 da 87,8 pst deltok. Reduksjonen skyldes at Tangen videregående skole ikke gjennomførte undersøkelsen i 2019. Deltakelsen i Vest-Agder er likevel høyere enn landssnittet på 85,3 pst.

Resultatene for 2019 er lik fjoråret på alle indikatorer bortsett fra mobbing. Der ser vi en liten økning, etter en reduksjon fra 4,2 pst. i 2017.

Motivasjon og trivsel 2019

		Motivasjon		
		Lav	Middels	Høy
Trivsel	Høy	4,7 % (4,4 %)	9,5 % (9,9 %)	24,3 % (25,9 %)
	Middels	14,7 % (13,7 %)	17,2 % (17,2 %)	16,6 % (15,6 %)
	Lav	8,9 % (9,5 %)	2,7 % (2,8 %)	1,5 % (1,0 %)

Tall i parentes er fra 2018

Kilde: Hjernen og Hjertet

Resultatene for vurdering for læring er svake, både lokalt og nasjonalt, og har vært det gjennom mange år. Vi håper Fagfornyelsen vil bidra til en bedre vurderingspraksis.

Andelen elever som svarte i Elevundersøkelsen at de både trives på skolen, og er motiverte for skolearbeidet (lysegrønt pluss mørkegrønt i modellen) er gått ned fra 51,4 pst. i 2018 til 50,4 pst i 2019. Dette er langt fra målet om 70 pst. Nedgangen er jevnt fordelt på de to faktorene. Årsakene må undersøkes nærmere, og virksomme tiltak settes inn.

Skolemiljøtiltak

Til sammen åtte skoler har laget aktivitetsplan i 2019, for å sikre at utsatte elever har et godt skolemiljø. Fire skoler har meldt om mistanke om mobbing eller trakassering fra ansatte. Alle meldingene er undersøkt nøye, og nødvendige tiltak er satt i verk.

Elevenes skolemiljø følges tett opp, både av den enkelte skolen og av skoleeier. Fylkeskommunen har nulltoleranse for mobbing og trakassering, og vil fortsette med forebyggende arbeid.

Lærlingundersøkelsen 2019

	VAF 2018	VAF 2019	Nasj 2019
Motivasjon for å lære	94 %	91 %	89 %
Trivsel	88 %	81 %	85 %
Opplevd mobbing	2 %	5 %	4 %
Opplæring HMS	76 %	72 %	72 %

Kilde: Udirs rapportportal. Pga. fylkessammenslåing er ikke de samme indikatorene som tidligere tilgjengelige.

Læringsmiljø i lærebedriftene

Lærlingundersøkelsen er obligatorisk for andre års læringer. Kun 53 pst av lærlingene i Vest-Agder svarte på undersøkelsen, en betydelig reduksjon fra 76 pst i 2018. Det vil være avgjørende å øke svarprosenten i Agder fylkeskommune.

Resultatene i lærlingeundersøkelsen varierer noe over og noe under resten av landet. Læringsmiljøet i lærebedriftene er godt, lærlingene trives i bedriftene, og de fleste er fornøyde med opplæringen. Resultatene for Vest-Agder i 2019 er likevel noe svakere enn i 2018. Det er imidlertid usikkert om endringene skyldes reduksjonen i antall svar, eller om det er reell endring i lærlingenes opplevelse av læringsmiljøet i bedriftene. Resultatene fra undersøkelsen følges opp i dialog med opplæringskontor og bedrifter i fylket.

24 læringer oppgir å ha blitt mobbet. Dette er en økning fra 19 i 2018. Med betydelig færre svar enn året før er dette en økning som bekymrer. Vi har nulltoleranse for mobbing og trakassering blant læringer. Mobbeombudene i Agder fylkeskommune er informert om resultatene. De har deltatt på møte med opplæringskontorene, og kan bidra inn i det systemrettede arbeidet for å redusere omfanget av mobbing av læringer ute i bedriftene.

Fravær

Snitt per elev	2017-18		2018-19	
	Dager	Timer	Dager	Timer
Vest-Agder yrkesfag	6,8	17,5	6,6	16,5
Hele landet yrkesfag	6,6	14,9	6,5	14,8
Vest-Agder stud.forb.	5,7	21,6	5,3	23,6
Hele landet stud.forb.	5,8	18,2	5,9	19,7

Kilde: Udirs statistikkportal

Styringsdialogen, opplevd nytte

	2017	2018	2019
Rektormøter	4,0	3,6	3,8
Formelle skolebesøk	4,5	4,1	4,3

Kilde: skolenes årsrapport. 1=svært lite nyttig, 5= svært nyttig

Antall lærere i videreutdanning

Fag	2016-17	2017-18	2018-19
Realfag	4	10	14
Pedagogikk, spes.ped.	10	7	11
Språkfag, norsk	4	9	10
Andre fag	13	9	11
Lærerspesialistutdann.	-	2	4
PPU-Y/YFL (alle trinn)	32	27	39
Yrkesfaglærerløftet	42	46	30
Sum	105	108	119

Kilde: Egne tall

Fravær

Tabellen viser fraværet slik det er ført på elevenes vitnemål. På nasjonalt nivå holder fraværet seg stabilt, med en liten økning i timefraværet. Dette gjelder også Vest-Agder. Vi ser imidlertid en gledelig reduksjon i fravær på yrkesfag.

Fylkeskommunen ligger over landssnittet for andel elever som ikke fikk vurdering i ett eller flere fag; 4,8 pst. i Vest-Agder, mot 3,2 pst. i hele landet (kilde: Udirs statistikkportal). En årsak til høye fraværstall kan være at Vest-Agder har en større andel av ungdomskullet i skolen enn de fleste andre fylkeskommuner. Fylkeskommunen vil sette i verk tiltak for å redusere fraværet.

Ledelse

Gode skoleledere engasjerer seg i skolens kjernevirksomhet, og legger til rette for lærersamarbeid og god pedagogisk praksis. Sju av skolene i Vest-Agder fylkeskommune har rutiner for at leder observerer lærernes arbeid i klasserommet, og åtte skoler har rutiner for observasjon fra lærerkollega.

Klasseromsobservasjonene danner grunnlag for drøfting og veiledning rundt lærernes undervisningspraksis, og styrker skolenes profesjonsfellesskap.

Skolelederne i Vest-Agder følges opp gjennom styringsdialogen, utviklingsavtalen, systematiske skolebesøk og ulike kompetansetiltak.

Høsten 2019 var alle skolelederne i Agder samlet for første gang. UiA var faglig ansvarlig for samlingen, og fagfornyelsen var tema. 110 avdelingsledere og 20 rektorer deltok.

Videreutdanning

51 lærere i Vest-Agder søkte på den ordinære videreutdanningsordningen i 2019. 46 ble tatt inn. «Andre fag» omfatter i 2019-20 historie, sosiologi, skolebibliotekkunnskap og karriereveiledning. Til sammen tar lærere i Vest-Agder 2960 studiepoeng skoleåret 2019-20. Det tilsvarer 49,3 heltids studieplasser.

Fagforum

Fylkeskommunen hadde i 2019 fagforum i 24 fag/fagområder; alle yrkesfaglige utdanningsprogram, alle fellesfag, noen enkeltfag, alternativ opplæring og skolebibliotek. Fagforum skal være en arena for faglig kompetanseutvikling og deling. Våren 2019 deltok over 1200 lærere på den årlige fagsamlingen. I tillegg har fagforum bl.a. hatt ansvar for innspill og høringer til nye læreplaner.

Samarbeid skole-arbeidsliv

Den nasjonale hospiteringsordningen skal styrke samarbeidet mellom skole og bedrift, og bidra til at

hele opplæringen ses i sammenheng. Lærere som hospiterer i bedrift får oppdatert kunnskap i faget, blir kjent med nye arbeidsmetoder og utstyr. Praktiske eksempler fra oppholdet i bedrift kan formidles til elevene, og veiledningen om fagvalg styrkes. I 2019 fikk fylkeskommunen tildelt nasjonale midler for å bygge opp et systematisk samarbeid mellom skole og lokalt arbeidsliv.

Vitensenteret Sørlandet

Vitensenteret Sørlandet er et regionalt opplevelsese- og læringssenter for naturvitenskap, teknologi og matematikk. Senteret er lokalisert i Arendal og Kristiansand, og drar også på skolebesøk. Hovedmålgruppen er barn og unge, fra barnehage til videregående skole. Vest-Agder fylkeskommune bidro i 2019 med midler til utvikling og gjennomføring av undervisningsopplegg. Ordningen videreføres i Agder fylkeskommune.

Skolefrokost

Hovedutvalg for kultur og utdanning vedtok våren 2019 at alle skolene i Vest-Agder skal tilby skolefrokost. Ordningen startet samme høst. Over halvparten av skolene serverer skolefrokost hver dag, og de øvrige to til fire dager pr. uke. Skolene melder at tiltaket har stor betydning for trivsel og skolemiljø, og det har også positiv effekt på elevenes læringsutbytte.

Minoritetsspråklige elever

De fleste minoritetsspråklige elever går i ordinære klasser og får en tilpasset opplæring på lik linje med de andre elevene. Noen minoritetsspråklige elever trenger imidlertid et ekstra år før de begynner på videregående. I Vest-Agder har vi kombinasjonsklasser som er et tilbud til disse.

Elevene i kombinasjonsklassene er tatt opp som elever på den videregående skolen, men de får undervisning på grunnskoleens nivå, og tar grunnskoleeksamen. Tilbudet er et samarbeid mellom kommuner og fylkeskommunen. Elevene blir en del av miljøet på den videregående skolen, og går sammen med sine jevnaldrende. De blir også kjent med ulike utdanningsprogram i videregående opplæring. Det gir dem et bedre grunnlag for valg når de skal søke seg inn på Vg1.

Vest-Agder har i 2019 hatt sju kombinasjonsklasser for minoritetsspråklige i alderen 16-20 år, ved Kvadraturen skolesenter, Vågsbygd vgs., Mandal vgs., Eilert Sundt vgs. og Flekkefjord vgs. Voksne minoritetsspråklige får sine tilbud gjennom karrieresentrene.

Vest-Agder deltar, som eneste fylkeskommune, i det nasjonale prosjektet «Modellutprøving – Inkludering på alvo». Vest-Agders mål for prosjektet er å utvikle metoder og verktøy for tilpasset opplæring av minoritetsspråklige elever i den

ordinære klasseundervisningen. Vi har vurdert ulike kartleggingsverktøy for å se hva som gir oss best grunnlag for å tilpasse undervisningen. Sju skoler deltar i prosjektet.

De ansatte har fått kompetanseheving og økt bevissthet rundt inkludering av minoritetsspråklige elever. Prosjektet er et samarbeid med Statped, PPT og de videregående skolene, og følges av forskere fra Statped og NTNU.

Fagfornyelsen

I 2019 har arbeid med Fagfornyelsen vært sentralt. Skolene har levert innspill på nye læreplaner i yrkesfag, og høringssvar på nye læreplaner i gjennomgående fag. De har også gjennomført skoleintern kompetanseheving.

Fagfornyelsen innebærer store endringer i skolenes arbeid. Overordnet del av læreplanverket gir nye rammer for læringsarbeidet, nye kompetansemål betyr at innholdet i undervisningen må endres, og betyr endringer i læringsmetoder og vurderingsformer. Denne omstillingen krever et stort kompetanseløft i skolene.

Fylkeskommunene ble i 2019 inkludert i en stor, statlig satsing på desentralisert kompetanseutvikling, DeKomp, der vi kan søke midler til skolebasert etterutdanning. Vest-Agder har valgt å bruke midlene på kompetansetiltak for Fagfornyelsen. Fylkeskommunen har inngått et partnerskap med UiA, som har det faglige ansvaret for kompetansetiltakene. Partnerskapet videreføres i Agder fylkeskommune.

Skolenes resultater og satsinger

I de følgende sidene beskriver hver enkelt skole sine satsingsområder i 2019, og kommenterer skolens resultater på sentrale områder. Et nytt område som først ble presentert i årsberetning for 2018, er skolebidragsindikator for karakterpoeng, det vil si i hvilken grad skolen lykkes med å løfte elevene faglig.

Skolebidragsindikator
Skolebidragsindikatoren viser forholdet mellom skolens faktiske og forventede resultat. Forventet resultat tilsvarer det faktiske resultatet på nasjonalt nivå for elever med de samme forutsetningene som skolens elever. En negativ verdi betyr ikke at skolen bidrar negativt til elevens læring, men at bidraget er mindre enn landssnittet.
Skolens resultat vises som et punkt i en tabell der venstre side er minus og høyre side er pluss. På hver side av punktet er det en strek, som angir usikkerhetsmarginen for resultatet.

Utdanningsprogram

- Studiespesialisering
- Idrettsfag
- Helse- og oppvekstfag
- Service og samferdsel
- International baccalaureate
- HT/AT

Kristiansand katedralskole Gimle

1500 elever, 180 lærere. Rektor: Knut Aasen.
2019-2020: fungerende rektor: Gunvor Birkeland.

KKG skal være en inkluderende skole der elever og ansatte tar et eget ansvar for fellesskapet. KKG er en tradisjonsbærer i Kristiansand. Kunnskapsformidling og kunnskapsutvikling er vårt hovedanliggende, og målet er at alle elever skal fullføre planlagt løp med maksimalt utbytte. Vi ønsker en skole preget av Kunnskap, Kultur og Glede og som lever opp til vår visjon - *der du vokser som menneske*.

Viktige satsinger i 2019

Elevenes læringsmiljø. Trygghet, trivsel og læring er tett knyttet sammen, og å bygge gode læringsmiljøer for elevene har vært en tydelig satsing. Sentralt i dette er utviklingen av elevrollen. *Makkerskap* er innarbeidet i alle Vg1-klassene, Vg2 yrkesfag og i programfaggrupper på Vg2 studiespesialisering.

Elevdemokrati. KKG ønsker gode læringsfellesskap som inkluderer alle elever. For å få til det er vi avhengig av godt samarbeid med elevene våre. Elevrådet er viktig i dette arbeidet.

Utvikling av profesjonsfellesskapet . Omkring 120 av våre ansatte startet høsten 2019 på studiet *Veilednings-pedagogikk*, der vi gjennom å bygge en felles plattform, og ved å utvikle et felles språk og tankesett, kan styrke profesjonsfellesskapet på skolen. Dette er også viktig med tanke på arbeidet med fagfornyelsen, som at hatt stort fokus gjennom hele 2019.

Elevundersøkelsen

Resultatene i elevundersøkelsen har vært nokså stabile de siste årene. Det er en bedring i elevdemokrati og medvirkning. Resultatene er på nivå med fylket.

Fullført og bestått skoleår

Det store flertallet av elevene fullfører og består skoleåret på KKG. Skoleåret 2018-19 leverer idrettsfag og yrkesfag bedre enn forventet, mens studiespesialisering leverer svakere enn forventet. Det er en økning i elever som slutter, får IV og får 1 standpunkt eller eksamen.

Skolebidrag - karakterpoeng

Beregnet skolebidrag i karakterpoeng for KKG varierer mer på de yrkesfaglige enn på de studieforberedende programmene. Dette henger sammen med et lavere

antall elever innen programområdene. På tross av økt gjennomføring, er det for yrkesfagene en vesentlig svakere karakterutviklingen. På studieforberedende er det en liten forbedring i karakterutviklingen, samtidig som det er svakere gjennomføring.

Elevundersøkelsen

	KKG-18	KKG-19	VAF-19
Motivasjon	3,6	3,5	3,6
Mestring	3,9	4,0	3,9
Trivsel	4,2	4,2	4,2
Støtte fra lærerne	4,0	4,0	4,1
Felles regler	4,1	4,1	4,2
Læringskultur	3,8	3,9	3,9
Vurdering for læring	3,3	3,3	3,4
Faglig utfordring	4,4	4,4	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,3	3,5	3,5
Andel som oppgir mobbing	3,1 pst	3,4 pst	3,7 pst

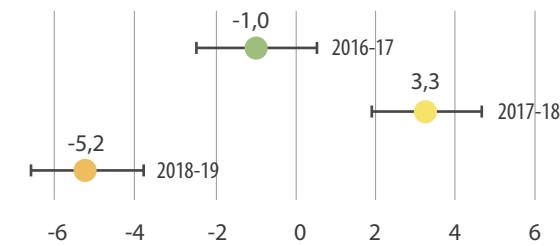
Kilde: Hjernene og Hjertet

Andel fullført og bestått

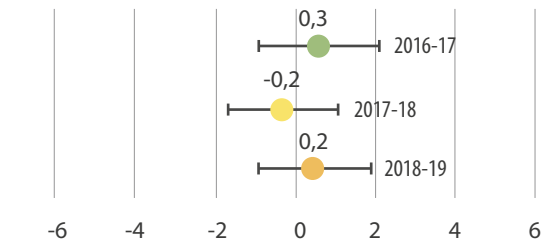
2016-17	2017-18	2018-19
91,4 pst	91,2 pst	88,1 pst

Kilde: Hjernene og Hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Ingeniørveien
- EL m/ studiespes.
- Helse m/ studiespes.
- Idrettsfag
- Helse- og oppvekstfag
- Elektrofag
- Teknikk og ind. produksjon
- Innføringsklasse
- Arbeidslivstrening
- Hverdagslivstrening

Kvadraturen skolesenter

1 050 elever på vgs, 278 ansatte. Rektor: Morten Torkelsen.

Kvadraturen skolesenter har en historie helt tilbake til 1812, med stolte tradisjoner fra yrkesfagene. På Kvadraturen skolesenter skal alle oppleve at de betyr noe og at de blir sett og hørt. Skolens visjon er «*Her er - og blir du noe*». Vi setter eleven i sentrum for læringsarbeidet, og gjennom tilpasset opplæring skal alle elever bli utfordret til å utvikle sosial og faglig kompetanse og oppleve mestring.

Viktige satsinger i 2019

Tilpasset opplæring. Skolen jobber systematisk med kartlegging, tilpasset opplæring og vurdering for læring for å nå ønsket kvalitetsmål. Vurdering for læring er integrert i skolens årsplan og virksomhetsplan, og er en viktig del av elevmedvirkningen i opplæringen

Fagsamarbeid. Skolens årsplan planlegges i god tid sammen med representanter fra lærerne, Fagsamarbeid og arbeid med Fagfornyelsen er tidfestet. Ansatte får tid til forberedelse og gjennomføring av fagsamarbeid.

Elevmedvirkning. Skolens elever deltar aktivt i organisering av skolen gjennom et godt fungerende elevråd, som har jevnlig møter med ledelsen. Felles regler, oppstartsfestival og sosiale tiltak i skolens fellesarealer styrker det sosiale og faglige miljøet på skolen.

Elevundersøkelsen

Resultatene i Elevundersøkelsen 2019 viser en god tilbakemelding på de fleste områdene. Elevene svarer positivt på de fleste av spørsmålene, men vi er ikke fornøyd med at flere elever i enkelte grupper svarer at de har opplevd mobbing. Skolen følger VIP-makkerskap-programmet. Det jobbes aktivt med elevmiljøet, og skolen har gjennomført flere tiltak. Vi startet året med en oppstartsfestival, og følger tett opp med sosiale og faglige happeninger for elevene. Elevene oppgir at de i stor grad opplever mestring og en god læringskultur på skolen, og at de får god støtte fra lærerne i sitt læringsarbeid.

Fullført og bestått skoleår

Kvadraturen jobber aktivt med tilpasset opplæring, og tydelige tiltak for å øke andelen elever som fullfører og består.

Skolebidrag

Skolebidraget er bra på skolen. Vi er midt i en oppbygning

av nye programområder, og i et større tidsperspektiv scorer skolen godt på gjennomføring.

Elevundersøkelsen

	KVA-18	KVA-19	VAF-19
Motivasjon	3,7	3,6	3,6
Mestring	3,9	3,9	3,9
Trivsel	4,2	4,2	4,2
Støtte fra lærerne	4,1	4,1	4,1
Felles regler	4,1	4,1	4,2
Læringskultur	3,9	3,8	3,9
Vurdering for læring	3,5	3,5	3,4
Faglig utfordring	4,4	4,3	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,5	3,5	3,5
Andel som oppgir mobbing	5,5 %	5,4 %	3,7 %

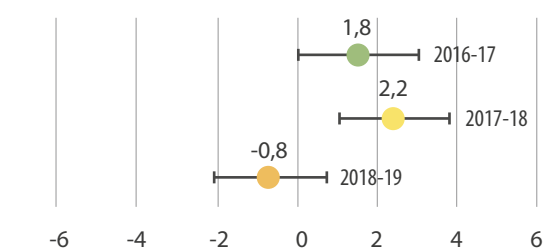
Kilde: Hjernene og Hjertet

Andel fullført og bestått

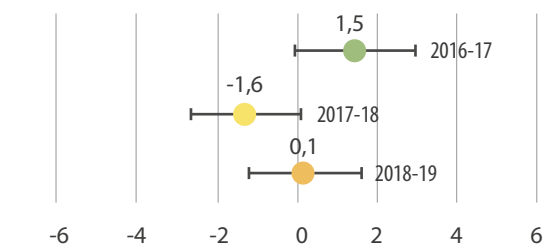
2016-17	2017-18	2018-19
73,9 %	74,9 %	71,4 %

Kilde: Hjernene og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Design og håndverk
- Bygg- og anleggsteknikk
- Medier og kommunikasjon
- Kunst, design og arkitektur
- Restaurant- og matfag
- Studiespesialisering
- Påbygg generell studiekompetanse

Tangen videregående skole

1 200 elever, 185 ansatte. Rektor: Eva Berg.

Vår visjon er *Mangfold og muligheter*.

Viktige satsinger i 2019

Høy læringskvalitet. Skoleåret 2018-19 videreutviklet skolen ressurspakker i norsk og engelsk rettet mot minoritetsspråklige elever, og mot elever med behov for særskilt tilpasning. Ressurspakker ble også laget i matematikk.

På alle yrkesfaglige programområder fortsatte vi med periodisering av fellesfag, og tverrfaglige skrivekurs på studiespesialiserende for å forbedre eksamensresultatene i skriftlige programfag og skriftlig norsk. Videre styrket vi skriveopplæringen på alle programområder gjennom prosessorienterte skrive dager. I yrkesfagene har vi økt antall dager med utplassering, slik at elevene får en større tilknytning til, og større kunnskap om, det arbeidslivet de skal ut i.

Elevoppfølging. Fra høsten 2018 har lærere og ledere fra Tangen vært deltakere i en fylkeskommunal prosjektgruppe for å drøfte og utvikle bedre systemer rundt særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever. Blant annet prøvde vi ut ulike kartleggingstester, og arbeidet frem rutiner og faglig oppfølging av minoritets elever med kort botid i Norge.

Generelt er elevoppfølgingen styrket gjennom klarere rutiner som følges opp av lærere, elevtjeneste og ledere. Faglærerne rapporterer fortløpende om elever med høyt fravær og faglige utfordringer. Rapporteringen skjer muntlig i planfestede møter, og skriftlig gjennom tiltakskort. Kontaktlærerne har en tilleggsressurs for nettopp å være tett på elevene og koordinere informasjon og oppfølging av enkelte elever.

Elevundersøkelsen

Tangen vgs. gjennomførte ikke elevundersøkelsen i 2019.

Fullført og bestått skoleår

Gjennomføringen skoleåret 2018-19 var 0,5 prosentpoeng lavere enn 2017-18. Andelen elever med fullført og bestått var 77,2 pst mot 77,7 pst året før.

Skolebidrag

Målingen av skolebidraget viser at syv prosentpoeng flere elever har en positiv karakterutvikling i 2018-19 enn året før.

Elevundersøkelsen

	TAN-18	TAN-19	VAF-19
Motivasjon	3,6		3,6
Mestring	3,9		3,9
Trivsel	4,2		4,2
Støtte fra lærerne	4,1		4,1
Felles regler	4,3		4,2
Læringskultur	3,9		3,9
Vurdering for læring	3,4		3,4
Faglig utfordring	4,4		4,4
Elevdemokrati og medv.	3,5		3,5
Andel som oppgir mobbing	3,9 %		3,7 %

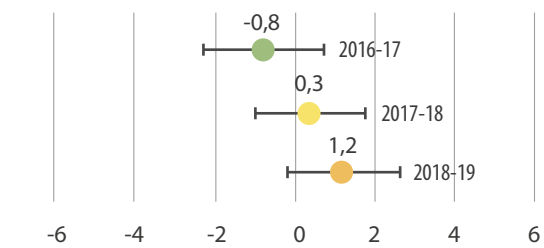
Kilde: Hjernen og hjertet og Utdanningsdirektoratets rapportportal.

Andel fullført og bestått

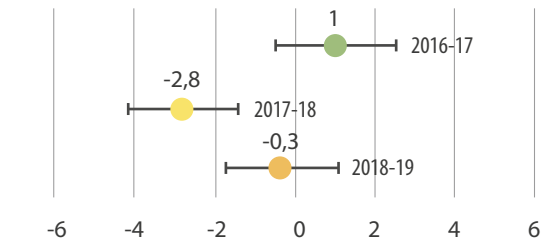
2016-17	2017-18	2018-19
80,6 %	77,7 %	77,2 %

Kilde: Hjernen og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Studiespesialisering
- Musikk, dans, drama

Vågsbygd videregående skole

650 elever, 110 ansatte. Rektor: Odd Ivar Hjetland.

Skolens visjon er «Kunnskap gir glede». Elevene rapporterer om høy trivsel og mestring. Vi arbeider for å utvikle «kultur for læring», og skolen kan vise til gode resultater over tid. Den nye skolebidrags-indikatoren viser også at skolen har gode resultater. I tillegg til det faglige fokuset, gjennomfører vi i løpet av skoleåret en rekke sosiale aktiviteter i skoletiden og utenom. Elevene deltar også på ulike konkurranser, de holder konserter og gjennomfører forestillinger. Et av høydepunktene er musikalen.

Viktige satsinger i 2019

Styrking av klasselærerråd. Skolen har de siste fire årene lagt til rette for, og fulgt opp, arbeidet med å utvikle læringsmiljøet og det psykososiale miljøet gjennom klasselærerrådet. Vi jobber for at elevene skal oppleve at lærerne samarbeider, at regler praktiseres likt, at elevene opplever forutsigbarhet og jevn arbeidsbyrde, og at vi sammen jobber for å skape et trygt og godt læringsmiljø i klassen.

Samarbeid i fagseksjonene. Dette er lærernes arena for strukturert samarbeid med kolleger i samme fag eller fagområde. Her samarbeider lærerne om undervisningsopplegg, vurderingssituasjoner, fagdager og ekskursjoner.

Det fysiske arbeidsmiljøet for elever og ansatte.

Skolen har gjennomført oppgradering på det tekniske utstyret i klasserommene. Klasserommene er nå stort sett utbedret til lik standard. Vi har behov for ytterligere oppgradering i fellesrom, kantine og bibliotek framover.

Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen viser gode tall når det gjelder trivsel, mestring, støtte fra foresatte og lærere, faglige utfordringer og læringskultur. Samtidig vil vi bruke elevundersøkelsen for å identifisere områder hvor vi ønsker videre utvikling. Vi fremmer nulltoleranse for mobbing, og har over tid hatt lite mobbing på skolen. Årets undersøkelse viser noe høyere resultater på mobbing, og skolen må jobbe aktivt for å redusere dette tallet.

Fullført og bestått skoleår

Andelen fullført og bestått ligger på 88,5 pst. Ut fra fylkets målsetning er det å anse som høyt. Målet vårt er at alle skal

fullføre og bestå. Skolen jobber godt med de elevene som står i fare for å få karakteren 1 eller IV. Enkelte elever følges i tillegg tett opp av ansatte og eksternt hjelpeapparat for å fremme den enkeltes læring. Vi opplever at flere av våre elever har behov for enda tettere oppfølging for å mestre skolehverdagen.

Skolebidrag

Den nye skolebidragsindikatoren viser at skolen har gode resultater. Skolens bidrag er positivt og viser at elevene oppnår høyere karakterpoeng enn forventet ut ifra forutsetningene, når vi sammenligner med resten av landet.

Elevundersøkelsen

	VÅG-18	VÅG-19	VAF-19
Motivasjon	3,6	3,6	3,6
Mestring	4,1	4,0	3,9
Trivsel	4,4	4,3	4,2
Støtte fra lærerne	4,1	4,1	4,1
Felles regler	4,1	4,2	4,2
Læringskultur	4,0	4,0	3,9
Vurdering for læring	3,3	3,3	3,4
Faglig utfordring	4,5	4,4	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,4	3,4	3,5
Andel som oppgir mobbing	2,8 %	4,1 %	3,7 %

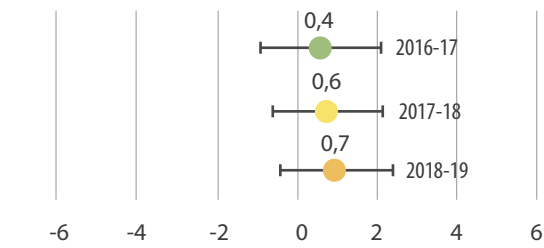
Kilde: Hjernen og hjertet

Andel fullført og bestått

2016-17	2017-18	2018-19
90,3 %	92,9 %	88,5 %

Kilde: Hjernen og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Studiespesialisering
- Helse- og oppvekstfag
- Teknikk og ind. produksjon
- Elektrofag
- Service og samferdsel
- Medier og kommunikasjon

Vennesla videregående skole

500 elever, 71 lærere. Rektor: Thorkild Haus.

Vennesla videregående skole ønsker å være en aktiv, synlig og aktuell skole, som kontinuerlig jobber med å bli bedre. Dette skal skje ved å fokusere på tett oppfølging av det som foregår i klasserommet og næringslivet.

Viktige satsinger i 2019

Robotisering og teknologi og forskningslære. Skolen har startet med arbeid og investeringer som plasserer oss i front nasjonalt på anvendelse av ny teknologi og tverrfaglighet knyttet til dette.

Venneslabrua. Venneslabrua er i full gang som prøveprosjekt. Målet er å endre videregående skole og NAV for alltid – lokalt og på nasjonalt plan. Prosjektet får midler over Statsbudsjettet, fra Vennesla kommune og Agder fylkeskommune.

Venneslabrua handler om å gi et mer tilrettelagt og individbasert tilbud til de unge som ikke takler skolen, og som forsvinner ut. Våre ungdomsveiledere jobber svært tett på den enkelte elev. Alle har ulike behov, både praktisk og faglig. I Venneslabrua kan de ta fag når det passer, og når de er motivert, eller de kan få et skreddersydd yrkesfaglig løp, der hele eller deler av opplæringen kan tas i bedrift. Målet er å få flere frem til studiekompetanse eller fagbrev. Det jobbes også aktivt med å fange opp de som allerede på ungdomsskolen viser tegn til å falle ut. Et tett samarbeid med andre aktører som Frivilligsentralen, NAV, barnevern, BUP og næringsliv i Vennesla er sentralt i dette arbeidet!

Klima og energi. Skolen er Miljøfyrtårnsertifisert.

Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen viser generelt gode resultater, med en liten forbedring på de aller fleste indikatorene. Resultatene må også sees i lys av at våre elevers inntakspoeng fra grunnskolen ligger 2,6 poeng under fylkessnittet i 2019, noe som er en ytterligere nedgang på 0,8 poeng fra 2018. Dette er noe som erfaringsmessig burde ha gitt negative utslag på elevundersøkelsen.

Fullført og bestått skoleår

Andelen fullført og bestått har økt med 2,1 pst. sammenlignet med året før. Dette er vi spesielt fornøyd med, i og med at innsatskarakterene til våre elever er svakere enn året før.

Skolebidrag

Skolebidraget utvikler seg positivt for årsbestått og deltakelse, men karakterutvikling kunne vært bedre.

Elevundersøkelsen

	VEN-18	VEN-19	VAF-19
Motivasjon	3,3	3,4	3,6
Mestring	3,8	3,8	3,9
Trivsel	4,0	4,1	4,2
Støtte fra lærerne	4,0	4,1	4,1
Felles regler	4,1	4,0	4,2
Læringskultur	3,8	3,9	3,9
Vurdering for læring	3,3	3,4	3,4
Faglig utfordring	4,4	4,3	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,3	3,2	3,5
Andel som oppgir mobbing	4,2 %	3,1 %	3,67 %

Kilde: Hjernene og hjertet

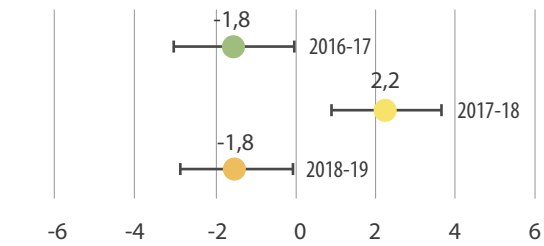
Andel fullført og bestått

2016-17	2017-18	2018-19
84,2 %	78,7 %	81,0 %

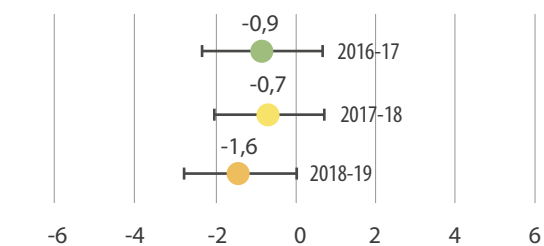
Kilde: Hjernene og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng

Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Naturbruk
- Påbygg til studiekompetanse

Søgne videregående skole

92 elever, 23 lærere og 18 andre ansatte. Rektor: Kari Brunvatne Kleivset.

Skolens visjon er at skolen skal være et naturlig førstevalg for elever og ansatte. Skolens verdier er mestring, miljø, muligheter og mangfold. Søgne videregående skole ønsker å være en aktiv, synlig og aktuell skole, som kontinuerlig jobber med å bli bedre på tiltak som øker gjennomføring og resultater.

Viktige satsinger i 2019

Læringstrykk og læringsmiljø. Skolen følger opp målsettingene i virksomhetsplanen om å være i en kontinuerlig læringsprosess i hele organisasjonen, ha et høyt læringstrykk, og møte hverandre med respekt og toleranse.

Miljø og klima. Søgne vgs. skal være en attraktiv skole for natur/miljøbevisst ungdom. Elevene skal få relevant, miljørettet undervisning og skolen skal oppleves som framtidsrettet. Søgne vgs. har som mål å bli en økologisk skole innen 2020, og en klimanøytral skole innen 2025.

Samarbeid i fag er lærernes arena for strukturert samarbeid med kolleger i samme fagområde. Lærerne samarbeider om undervisningsopplegg, vurderingssituasjoner, fagdager og ekskursjoner.

Elevundersøkelsen

Elevene oppgir i Elevundersøkelsen at de trives, at læringskulturen er god, og at det i stor grad praktiseres felles regler i undervisningen. De opplever økt motivasjon på skolen, og god støtte fra lærerne i sitt læringsarbeid. Resultatene viser at skolen må videreutvikle kvalitet på elevmedvirkning og vurdering for læring.

Andelen som opplever mobbing, er økt. Skolemiljøutvalget jobber dette året spesielt med utenforskap og klassemiljø. Dette er også tema når psykososialt ressursteam i PPT gir elevrådet veiledning i elevrådsarbeid dette skoleåret.

Fullført og bestått skoleår

Dette året ser vi en nedgang i andel fullført og bestått. Skolen tar grep for å øke denne andelen skoleåret 2019-20. Tiltaket er å øke kvaliteten på skolens læringskultur. Det legges vekt på struktur, motivasjon, læringsmiljø og relasjonsbygging mellom lærer og elev. Enkelte elever følges tett opp av ansatte og eksternt hjelpeapparat for å fremme læring og fullføring av planlagt utdanningsløp.

Skolen legger en plan sammen med elever som står i fare for å få karakteren 1 eller IV.

Skolebidraget i karakterutviklingen

Læringsprosesser påvirkes lett av negative faktorer i elevenes liv. Psykisk helse og rusproblematikk er noen av de faktorene som påvirker mest. Skolebidragsindikatoren for årsbestått var skoleåret 2019-20 svært lav for Søgne vgs. Skolen vil legge vekt på tett oppfølging av elever som strever i fag eller har helserelaterte og psykososiale vansker.

Elevundersøkelsen

	SØG-18	SØG-19	VAF-19
Motivasjon	3,7	3,8	3,6
Mestring	4,0	3,9	3,9
Trivsel	4,3	4,4	4,2
Støtte fra lærerne	4,3	4,1	4,1
Felles regler	4,2	4,0	4,2
Læringskultur	3,9	3,9	3,9
Vurdering for læring	3,5	3,5	3,4
Faglig utfordring	4,6	4,3	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,7	3,7	3,5
Andel som oppgir mobbing	0,0 %	1,4 %	3,7 %

Kilde: Hjernene og hjertet

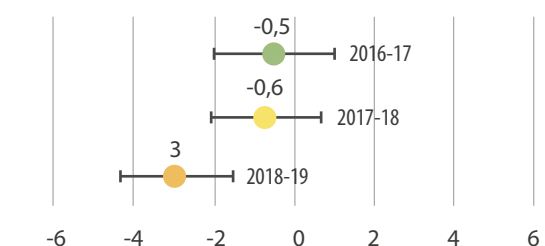
Andel fullført og bestått

2016-17	2017-18	2018-19
73,6 %	68,2 %	61,9 %

Kilde: Hjernene og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng

Yrkesfaglige utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Bygg- og anleggsteknikk
- Design og håndverk
- Elektrofag
- Helse- og oppvekstfag
- Idrettsfag
- Restaurant- og matfag
- Service og samferdsel
- Studiespesialisering
- Teknikk og ind. produksjon
- Vg3 fagopplæring

Mandal videregående skole

900 elever, 160 ansatte. Rektor: Oddvar Haaland.

Mandal videregående skoles visjon er: «Vi bryr oss; -om læring -om hverandre -om andre». Vi er en regionskole, som gir et bredt tilbud til alle ungdommer i Lindesnesregionen. Vi jobber for at alle elever skal fullføre og bestå det utdanningsløpet de har påbegynt.

Viktige satsinger i 2019

Norskfaget. Skolens resultater i norsk økte til å ligge likt med landsgjennomsnittet. Seksjonen jobber også med forberedelser til fagfornyelsen. Mandal vgs. jobber systematisk med å bli en Dysleksivennlig skole. Skolen har lærerspesialist i norsk og matematikk.

Elevenes psykososiale miljø. Skolen har hatt fokus på felles regler i klassen, og felles reaksjonsformer. Dette arbeidet følges opp gjennom året. Skolen har laget ny plan for elevens psykososiale miljø, og jobber sammen med elevrådsstyret for at planen skal forankres hos elever og ansatte. Vi har innført dialogmøter med årets russ om sentrale temaer i elevenes skolemiljø. Høsten 2019 startet skolen på VIP-programmet, som vi kjører på alle Vg1- klasser. Rektor og en avdelingsleder tar videreutdanning innen ledelse av elevmiljø, i regi av UDIR.

Elevundersøkelsen

Resultatene fra elevundersøkelsen viser en stabilitet fra år til år. Skolen ligger på fylkessnittet, og det jobbes kontinuerlig med å forbedre elevenes deltakelse og involvering i skolehverdagen. Så langt ser vi en positiv utvikling. Mobbetallene viser en liten økning, noe skolen må jobbe med fremover. Samlet sett har skolen en stabilitet over år!

Fullført og bestått skoleår

Skolen har et høyt resultat på fullført og bestått skoleår. Dette er langsiktig arbeid, og skolens elevtjeneste jobber mye med å få elever til å sette realistiske mål. Skolens OT-tjeneste en svært god støtte for utsatt ungdom som strever med å gjennomføre skoleåret.

Skolebidrag

Skolen ligger litt over snittet på yrkesfaglige utdanningsprogram, og litt under snittet på studiespesialiserte utdanningsprogram. Skolens utvikling de tre siste årene har en tendens til å gå i negativ retning. En grunn til dette kan være at flere elever blir i opplæringen nå. Skolen har to lærerspesialister i yrkesfag

Elevundersøkelsen

	MAN-18	MAN-19	VAF-19
Motivasjon	3,6	3,6	3,6
Mestring	3,9	4,0	3,9
Trivsel	4,2	4,2	4,2
Støtte fra lærerne	4,1	4,2	4,1
Felles regler	4,2	4,3	4,2
Læringskultur	3,9	4,0	3,9
Vurdering for læring	3,4	3,4	3,4
Faglig utfordring	4,5	4,5	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,5	3,6	3,5
Andel som oppgir mobbing	2,6 %	3,1 %	3,7 %

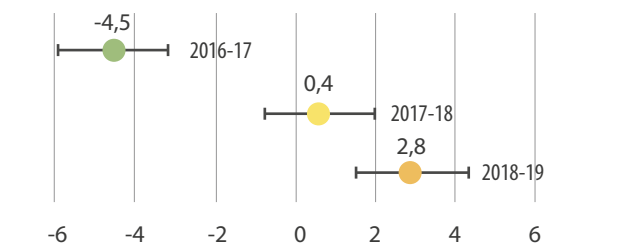
Kilde: Hjernen og hjertet

Andel fullført og bestått

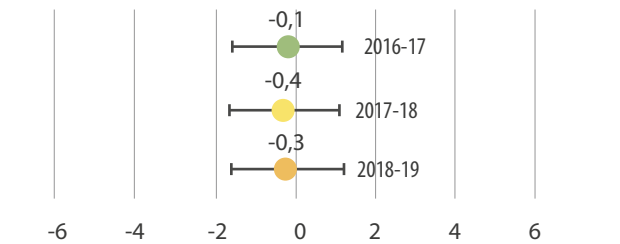
2016-17	2017-18	2018-19
84,6 %	87,3 %	87,0 %

Kilde: Hjernen og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng
Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Bygg- og anleggsteknikk
- Elektrofag
- Helse- og oppvekstfag
- Påbygg gen. studiekompetanse
- Studiespesialisering
- Teknikk og ind. produksjon

Byremo videregående skole

167 elever, 40 ansatte. Rektor: Jan Telhaug.

Skolens visjon er: «Å skape begeistring gjennom å yte og mestre». Verdigrunnlaget vårt er å være: Elevorientert, inkluderende, holdningsskapende og nytenkende.

Vi arbeider systematisk med skolens psykososiale miljø, og har en forventning om et trygt og godt læringsmiljø. Samarbeid med næringslivet prioriteres høyt, og normalt får vi våre elever ut i arbeidspraksis i bedrift i YFF-faget.

Viktige satsinger i 2019

Skolemiljø. Skolen har i samarbeid med elevrådet, som et strategisk virkemiddel, involvert både elever og ansatte i arbeidet med psykososialt miljø. Skolens Trivselsplan har fokus på hvordan vi vil ha det. Ansatte og elever bidrar med å skape et innhold, både i planlegging, gjennomføring og vurderinger av de ulike aktivitetene på planen. Vi har tro på at involvering og mulighet til å kunne påvirke læringsmiljøet bidrar til eierskap og forpliktelse på gjennomføring, og fokus på trivselsfremmende tiltak.

Nyetableringer. Ytterligere utvikling av Tungefoss undervisningskraftverk, med utendørs nettstasjon for kobling mot nett i tett samarbeid med næringslivet, er svært spennende. Etablering av anleggsteknikk og påbygg med Vg3-elever har gitt skolen et meget flott løft, både faglig og sosialt. Det har også bidratt til en svær positiv økning i antall elever, og gitt skolen et attraktivt tilbud, som også påvirker rekruttering av elever til andre tilbud. Helseverkstedet utvider sin satsing på velferdsteknologi, og har innledet samarbeid med Senter for Yrkesfag ved UiA.

Orden og atferd. Gjennom arbeid med dannelses, fortsetter skolen et spennende prosjekt med dialogbasert vurdering i orden og adferd, hvor målet er å skape og forsterke gode holdninger og positiv atferd hos elevene gjennom dialog og egenrefleksjon. Vi har utviklet et system i orden og atferd, hvor vi har fokus på å styrke dialogen og kvalitative kjennetegn.

Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen viser også i år svært gode resultater. Vi har noen få som svarer at de opplever mobbing. Vi tror at systematisk arbeid og involvering av både ansatte og elever i planarbeidet gir eierskap og forpliktelse. Arbeidet over tid har ført til at elever og ansatte har en forventning

om at det er slik vi vil ha det. Med bakgrunn i skolens systematiske arbeid over tid, har vi nok en skole som fremstår mer tydelig, hvor alle drar i samme retning og har fokus på skolens læringsmiljø. Tiltaket med gratis frokost blir tatt godt imot.

Fullført og bestått skoleår, skolebidrag

Andel fullført og bestått, er et resultat vi er ydmykt stolte over. Systematisk arbeid med skolemiljøet, motiverte elever og erfarne lærere er medvirkende til et godt skolebidrag.

Elevundersøkelsen

	BYR-18	BYR-19	VAF-19
Motivasjon	4,1	3,9	3,6
Mestring	4,0	4,1	3,9
Trivsel	4,5	4,5	4,2
Støtte fra lærerne	4,4	4,4	4,1
Felles regler	4,4	4,5	4,2
Læringskultur	4,3	4,2	3,9
Vurdering for læring	3,9	3,9	3,4
Faglig utfordring	4,5	4,5	4,4
Elevdemokrati og medv.	4,1	4,1	3,5
Andel som oppgir mobbing	4,1 %	3,9 %	3,7 %

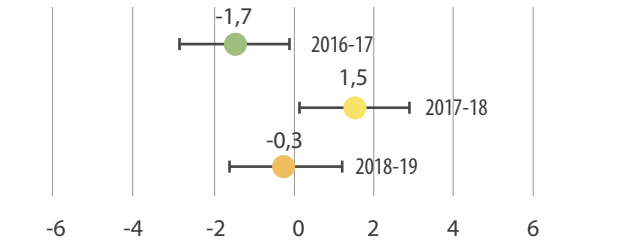
Kilde: Hjernen og hjertet

Andel fullført og bestått

2016-17	2017-18	2018-19
83,3 %	94,8 %	94,7 %

Kilde: Hjernen og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng
Yrkesfaglige utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Idrettsfag

Sirdal videregående skole

58 elever, 12 lærere. Rektor: Johan Vesteraas.

Et godt sted å være – et godt sted å lære.

Skolens mål

Alle elever skal gå ut fra Sirdal vgs. med studiekompetanse, og ha en karakterutvikling som er minst på høyde med sammenlignbare skoler. Skolen skal gi elevene et sportslig opplegg som gir dem muligheten til å nå sine idrettslige mål. Elevene skal oppleve sportslig utvikling, samhold og glede, slik at de fortsetter i idretten som aktiv, trener eller leder.

Viktige satsinger i 2019

Tilbudet med å ta Vg3 over to år for satsing innen idretten, har vært i fokus i 2019. Skoleåret 2018-19 startet fire elever på dette, og i 2019-20 er ytterligere 10 elever inne på denne ordningen.

«Dialogbasert vurdering i orden og atferd» har vi nå hatt erfaring med i halvannet år. Lærerne bruker ikke anmerkninger, for vi skal ikke ha fokus på små og enkeltstående feil. Både lærere og elever uttrykker at de opplever ordningen som en forbedring. Resultatet i elevundersøkelsen på «Støtte fra lærerne» har gått tydelig fram siden vi innførte denne ordningen.

Skolefrokost er skolelunsj på Sirdal vgs, fordi nesten alle elevene spiser frokost på elevheimen. Vi har felleslunsj på mandager og onsdager, noe som bidrar til et sosialt fellesskap i allrommet.

Rekruttering av elever. Søkningen til skolen var vesentlig bedre i 2019 enn den var i 2018, og vi mener å se effekten av prosjektet «Førstevalg Sirdal», som er inne i sitt andre år. Prosjektet skal sørge for kontakt med klubber og utøvere, slik at alle aktuelle elever har god kunnskap om tilbudet Sirdal vgs. kan gi.

Elevundersøkelsen

Resultatene på elevundersøkelsen viser framgang på indikatoren for «Mestring» og «Støtte fra lærerne». Elevene setter seg karaktermål i begynnelsen av skoleåret, som lærerne følger opp ved å gi tilpassede oppgaver og veiledning. Elevene får da god mulighet til mestring i fagene.

Fullført og bestått skoleår

Ordningen der fire elever tar Vg3 over to år, gjør at tallet 80,4 pst. på fullført og bestått gir et feil bilde. Når vi korrejerer for dette er tallet 88,2 pst. Dette bekreftes i skolebidragsindikatoren fra Udir, der Sirdal vgs har et positivt bidrag på 8,3 på årsbestått.

Skolebidrag

I skolebidragsindikatoren fra Udir har Sirdal vgs positive tall på alle tre indikatorene. Mest gledelig er et signifikant bidrag når det gjelder karakterutvikling, på 2,7. Dette er en tydelig framgang fra forrige skoleår.

Elevundersøkelsen

	SIR-18	SIR-19	VAF-19
Motivasjon	3,6	3,6	3,6
Mestring	3,7	4,0	3,9
Trivsel	4,3	4,3	4,2
Støtte fra lærerne	4,0	4,3	4,1
Felles regler	4,4	4,2	4,2
Læringskultur	3,9	3,8	3,9
Vurdering for læring	3,4	3,4	3,4
Faglig utfordring	4,6	4,6	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,4	3,5	3,5
Andel som oppgir mobbing	5,0 %	5,4 %	3,7 %

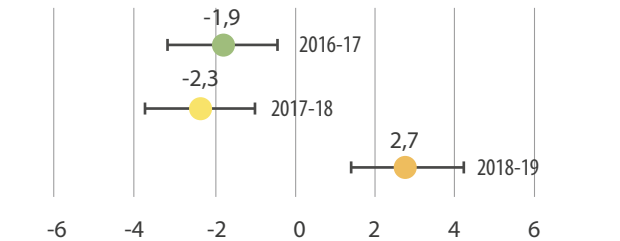
Kilde: Hjernene og hjertet

Andel fullført og bestått

2016-17	2017-18	2018-19
82,6 %	91,7 %	80,4 %

Kilde: Hjernene og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Studiespesialisering
- Bygg- og anleggsteknikk
- Helse- og oppvekstfag
- Design og håndverk
- Teknikk og ind. produksjon
- Elektrofag
- Service og samferdsel

Eilert Sundt videregående skole

550 elever, 110 ansatte. Rektor: Espen Berglund.

Eilert Sundt vgs. ønsker å være en faglig sterk, sosialt inkluderende og framsynt regional utdanningsaktør.

Viktige satsinger i 2019

Skolen åpnet det nye bygget på studiested Lyngdal til skolestart i august 2019. I byggeperioden skoleåret 2018-2019 var de fleste elevene i Lyngdal derfor i midlertidige lokaler. Det nye skolebygget som er under bygging i Farsund, er planlagt åpnet i august 2021.

Kulturbygging. Skolen jobber med å skape en kollektiv kultur hvor ansatte samarbeider, og håndterer utfordringer i fellesskap. Skolens mål er å være et profesjonsfaglig fellesskap, der alle ansatte kontinuerlig vurderer og videreutvikler egen praksis, og hvor ansatte er opptatt av hvordan skolens praksis bidrar til elevens utvikling.

Elevens psykososiale miljø. Skolen har fulgt planen for arbeid med elevens psykososiale miljø aktivt. Skolen er stolt av mangfoldet ved skolen, og legger vekt på at elevene skal lære å respektere forskjellighet og forstå viktigheten av at alle skal ha en plass i fellesskapet.

Elevoppfølging. Skolen har fortsatt arbeidet med å implementere skolens årshjul for elevoppfølging. Vi har dette året i større grad brukt tiltakskort som et dynamisk verktøy for å strukturere arbeidet med oppfølging av enkeltelever.

Elevundersøkelsen

Tallene fra elevundersøkelsen viser små endringer fra forrige skoleår. I 2017 var vi spesielt bekymret for at andelen elever som oppga at de var mobbet var på 5,5 pst. Tallet gikk ned til 3,5 pst i 2018, men er økt noe igjen til 4,1 pst i 2019. Dette er skolen ikke fornøyd med, og det vil være et prioritert satsningsområde neste skoleår.

Fullført og bestått skoleår

Andelen elever som fullførte og besto skoleåret gikk opp fra 79,3 pst. skoleåret 2017-2018 til 81,2 pst. skoleåret 2018-2019. Skolen er fornøyd med at andelen fullført og bestått har gått opp. Skolen har som mål å øke andelen opp mot 84 pst neste skoleår.

Skolebidrag

Eilert Sundt vgs. hadde et skolebidrag på litt under

landssnittet på studieforberedende program, mens skolens bidrag på karakterpoeng var positivt på yrkesfag. Sammenlignet med skoleårene før har det vært positiv fremgang på yrkesfag for skolen.

Elevundersøkelsen

	EIL-18	EIL-19	VAF-19
Motivasjon	3,7	3,6	3,6
Mestring	3,9	3,9	3,9
Trivsel	4,1	4,1	4,2
Støtte fra lærerne	4,1	4,1	4,1
Felles regler	4,2	4,2	4,2
Læringskultur	4,0	3,9	3,9
Vurdering for læring	3,4	3,4	3,4
Faglig utfordring	4,5	4,4	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,5	3,6	3,5
Andel som oppgir mobbing	3,5 %	4,1 %	3,7 %

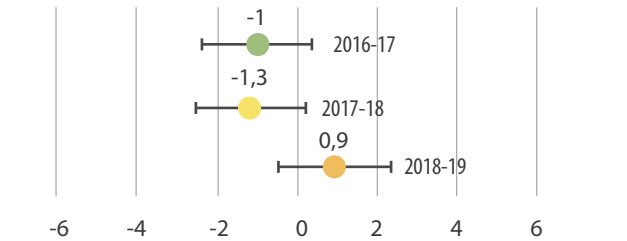
Kilde: Hjernene og hjertet

Andel fullført og bestått

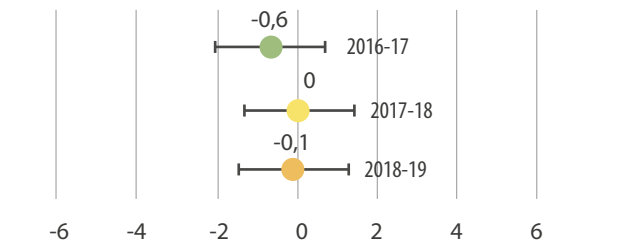
2016-17	2017-18	2018-19
83,7 %	79,3 %	81,2 %

Kilde: Hjernene og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Utdanningsprogram

- Studiespesialisering
- Studiespesialisering KDA
- Studiespesialisering MK
- Bygg- og anleggsteknikk
- Helse- og oppvekstfag
- Restaurant- og matfag
- Teknikk og ind. produksjon
- Elektrofag
- Service og samferdsel
- Blått naturbruk

Flekkefjord videregående skole

660 elever, 135 ansatte. Rektor: Tor-Inge Rake.

Flekkefjord videregående skole har to studiesteder. Til sammen gir skolen tilbud i 10 ulike utdanningsprogram, dessuten tilbud innen Arbeidslivstrening og Hverdagslivstrening. Elever ved Flekkefjord vgs. kan velge full fordypning

Viktige satsinger i 2019

Blått naturbruk. Rekrutteringen til Blått naturbruk har vært over all forventning. De fleste elevene kommer fra Listerområdet, og disse får ta del i et spennende fag. Neste skoleår tilbyr skolen Akvakultur på Vg2.

Dysleksivennlig skole. Vi fortsetter med å videreutvikle en dysleksivennlig skole, og har invitert grunnskolene i Listerregionen med på samlinger om temaet. Jo tidligere dysleksi blir oppdaget, desto mer vil elevene oppleve meningsfylt læring. Dysleksivennlig undervisning er god undervisning for alle.

Elevundersøkelsen

92,7 pst av elevene våre svarer på elevundersøkelsen. Hovedinntrykket fra undersøkelsen er at elevene opplever en fortsatt positiv utvikling. Opplevd mobbing er redusert fra sist skoleår. På andre områder ser vi at skolen får like gode eller bedre tilbakemeldinger, sammenliknet med tallene for fylket.

Fullført og bestått skoleår

Vi mener at skolens systematiske elevoppfølging gjenspeiler seg i de gode tallene skolen har på flere indikatorer, bl.a. andel fullført og bestått. Det legges i ned et betydelig arbeid med å tilpasse undervisningen slikt at elevene opplever mestring og utvikling.

Karakterutvikling

Skolebidragsindikatorene viser at skolen lykkes med arbeidet sitt. Det gjelder alle tre indikatorene som publiseres på Skoleporten. Skolen har færre elever som slutter, flere elever som har en positiv karakterutvikling, og flere elever som fullfører og består, sammenliknet med fylkesstatistikk (Vest-Agder) og nasjonal statistikk. Spesielt på yrkesfaglig utdanninger lykkes vi godt.

Elevundersøkelsen

	FLE-18	FLE-19	VAF-19
Motivasjon	3,7	3,7	3,6
Mestring	4,0	4,0	3,9
Trivsel	4,3	4,3	4,2
Støtte fra lærerne	4,2	4,1	4,1
Felles regler	4,2	4,2	4,2
Læringskultur	4,1	4,0	3,9
Vurdering for læring	3,5	3,5	3,4
Faglig utfordring	4,5	4,4	4,4
Elevdemokrati og medv.	3,6	3,6	3,5
Andel som oppgir mobbing	3,8 %	2,6 %	3,7 %

Kilde: Hjernen og hjertet

Andel fullført og bestått

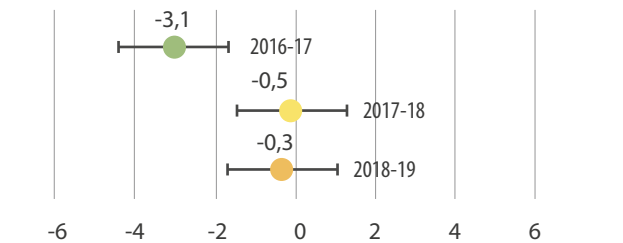
2016-17	2017-18	2018-19
87,1 %	88,8 %	87,7 %

Kilde: Hjernen og hjertet

Skolebidrag - karakterpoeng
Yrkesfaglige utdanningsprogram

Studieforberedende utdanningsprogram

Kilde: Skoleporten

Tilbudet omfatter

- Spesialpedagogisk hjelp til førskolebarn
- Undervisning på grunnskolenivå
- Undervisning for elever på videregående skole
- Voksenopplæring på grunnskole- og videregående nivå

Rektor: Ragnhild Søbye.

SMI-skolen

SMI-skolen (Sosial, Medisinsk Institusjon) ivaretar retten til opplæring og spesialpedagogisk hjelp for elever som er i sosiale og medisinske institusjoner. Retten er hjemlet i opplæringsloven §§ 13-2, 13-3a og Barnehageloven § 19a.

Skolens visjon er *Felleskap med blick for den enkelte*. Alle elevene på SMI-skolen får et skoletilbud ut fra en individuell plan, og undervisningen blir tilpasset den enkeltes behov.

Viktige satsinger i 2019

Økt fram møte. Mange av SMI-skolens elever strever med å møte opp på skolen, på grunn av sin sykdom. Vi gir tett oppfølging, men ser likevel at dette fortsatt er en utfordring.

Kompetanseheving. SMI-skolen har en fast, ukentlig tid, som er satt av til skoleutvikling. I 2019 har fokusområdene vært fagfornyelsen, spesialpedagogikk og refleksjon rundt egen pedagogisk praksis. Refleksjon rundt egen pedagogisk praksis vil etter hvert være en naturlig del av lærerens arbeidsuke. Samtlige ansatte har deltatt på et todagers personalseminar med to temaer: fagfornyelsen og diagnosen Asperger. Fagfornyelsen vil selvfølgelig bli et viktig tema i 2020 også. Høsten 2019 har vi trukket inn de tverrfaglige temaene fra fagfornyelsen i et prosjekt som inkluderer alle avdelingene på skolen.

Læringsmiljø

SMI-skolen gjennomfører ikke elevundersøkelsen. Vi får tilbakemelding fra elevene om at skolen har et godt miljø, hvor det ikke er mobbing og utestenging. SMI-skolen har høy voksendekning, og mange ansatte prioriterer å være sammen med elevene i pausene og midttimen.

Vi har elever med store atferdsmessige utfordringer. Vi tar ROS-analyser og lager egne tiltaksplaner rundt disse elevene i samarbeid med institusjonene som arbeider med barnet/ ungdommen. Dette har gjort at vi har få avviksmeldinger på elevatferd.

Pedagogisk psykologisk tjeneste, PPT

Leder: Svein-Erik Birkeland.

PPT har ansvar for å yte tjenester til alle fylkets videregående skoler, private videregående skoler med statsstøtte, og grunnskoleelever som er bosatt i institusjoner. Tjenesten utreder elevens/lærlingens lærevansker, og utarbeider sakkyndige vurderinger, som legges til grunn for skolens og lærebedriftenes arbeid med tilrettelegging for den enkelte elev/lærling. PPT bistår også elever, foresatte, lærere og bedrifter med råd og veiledning om tilpasset opplæring. Tjenesten bidrar også på systemnivå, slik at skolene kan ivareta de ulike behovene til elevene på en best mulig måte.

I 2019 har det vært et større fokus på minoritetsspråklige elever, i samarbeid med Statped og utdanningsavdelingen samt et utvalg av skoler. Formålet har vært å heve kompetansen innen en viktig målgruppe av elever.

I 2016 opprettet PPT et eget psykososialt ressursteam, som består av to psykologer og tre pp-rådgivere (senere redusert til 2 pp-rådgivere) med særskilt kompetanse innen psykisk helse. Tjenesten fikk tilført to nye stillinger (psykologene), slik at dette var mulig å starte opp. Psykososialt ressursteam skal bistå skolene og lærebedriftene i arbeidet med å skape psykososiale miljøer som fremmer helse og trivsel, og øker læringsutbyttet for elever, lærlinger og lære kandidater med og uten psykiske vansker. En av teamets oppgaver er å heve kompetansen innen psykisk helse i videregående opplæring.

I 2019 har det vært henvist mange saker til psykososialt ressursteam. Teamet har gitt veiledning til skoler, og holdt flere kurs både for skoler og opplæringskontorer. Psykososialt ressursteam har utformet en egen katalog, hvor skolene kan velge mellom ulike tilbud til lærere og elever. Teamet har også hatt tett samarbeid med elev- og lærlingombudet, samt mobbeombudet.

Det har også i 2019 vært mye samarbeid med PPT i Aust-Agder, ikke minst med tanke på sammenslåingen fra 2020. Tjenestene har ulike tilnærminger til lovpålagte arbeidsoppgaver, derfor har det vært viktig å kartlegge disse, med tanke på en prosess hvor en har fokus på en så lik praksis som mulig. Dette arbeidet vil fortsette med uforminsket styrke inn i 2020.

Aktive elevsaker pr. 31.12.2019

	2017	2018	2019
Gutter	335	309	314
Jenter	220	234	246
Sum	555	543	560

Antall nye henvisninger

	2017	2018	2019
Gutter	145	168	181
Jenter	110	149	157
Sum	255	317	338

Henvisninger fordelt på hovedvanske

	Jenter	Gutter	Totalt
Sansetap	4	5	9
Motorikk	1	1	2
Samspill	9	19	28
Fagvansker	53	68	121
Psykisk helse	44	36	80
Generelle lærevansker	33	39	72
Andre vansker	12	13	25
Uregistrerte	1	0	1
Sum 2019	157	181	338

Utdanningsprogram

- Maritime fag:** Dekksoffiser, Maskinoffiser
- Tekniske fag:** Elkraft, Automatisering, Bygg, Maskinteknikk, Mekatronikk, Prosesseteknikk
- Helsefag:** Psykisk helsearbeid og rusarbeid

Fagskolen i Kristiansand

289 studenter, 25 årsverk.

Fagskolen i Kristiansand eies av Vest-Agder fylkeskommune, og er en del av Kvadraturen skolesenter.

Fagskoleutdanningene er yrkesrettede utdanninger som bygger på fagbrev fra videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang fra et halvt til to studieår.

Den offentlige fagskolesektoren består av 32 skoler og om lag 10 000 studenter. Utdanningstilbudet drives og utvikles i samarbeid med arbeidslivet, gjennom nasjonale utvalg. Det gir gode muligheter for videreutvikling av yrkesrettet kompetanse og for livslang læring. Fagskolen fungerer dermed både som en selvstendig utdanningsvei, og som et videre- og etterutdanningstilbud.

Antall søkere og studenter

Fagskolen i Kristiansand hadde 289 studenter per 1.10.2019. Det var 199 studenter på tekniske fag, 49 studenter på maritime fag og 41 studenter på helsefag. Det er særlig innen helsefag skolen har hatt økning i antall studenter.

Antall studenter

	Studenter per 1.10.		Venteliste per 21.6	
	2018	2019	2018	2019
Tekniske fag heltid	98	82	4	0
Tekniske fag deltid	118	117	20	0
Maritime fag	70	49	21	0
Helsefag	34	41	1	1

Kilde: Vigo

Søkningen til fagskolen har stabilisert seg. I år økte vi antall studieplasser på flere linjer, slik at det kun var venteliste på utdanningen for Psykisk helsearbeid og rusarbeid. Studentene har en gjennomsnittsalder på 30 år, og 85 prosent kommer fra Agderfylkene.

Med etterskuddsvis stykkprisfinansiering, hvor tilskuddet baseres på historiske studenttall, må fylkeskommunen mellomfinansiere nye studier i 1,5 år før det foreligger statlig finansiering.

Ettersom fagskolen er et tilbud til voksne, er mange potensielle søkere etablert med jobb og familie. Det å studere på deltid ved siden av jobben har blitt stadig mer populært. Helsefag tilbys kun på deltid, og for tekniske fag er nå 59 prosent av studentene deltidsstudenter.

Studentenes gjennomføring og trivsel

Fagskolen har de siste to årene hatt en nokså stabil gjennomføringsgrad på 86 prosent, som er relativt høyt for tertiær utdanning. Over 84 prosent av studentene melder at de trives godt eller meget godt på skolen.

Studentdemokrati

I forbindelse med revisjon av *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning* har det blitt større fokus på studentvelferd i fagskolesektoren. Studentene ved Fagskolen i Kristiansand har engasjert seg i studentdemokratiet. De har fått verv både i Velferdstinget, Studentsamskipnaden i Agder (SIA) og Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF), som er fagskolestudentenes egen interesseorganisasjon.

Høyere yrkesfaglig utdanning og gradsbe­tegnelse
Etter at loven om høyere yrkesfaglig utdanning trådte i kraft 1. juli i 2018, gir fagskolestudier studiepoeng.

Det er også innført grads­be­tegnelser der «Fagskolegrad» benyttes for studier på inntil 60 studiepoeng, og «Høyere fagskolegrad» benyttes for studier over 60, og inntil 120, studiepoeng.

Fagskole i Agder

Ved nyttår 01.01. 2020 slås Fagskolen i Kristiansand sammen med Sørlandets Fagskole, og blir Fagskolen i Agder.

Den nye skolen blir foreløpig lokalisert på to Campuser, en i Kristiansand og en i Grimstad. Til sammen vil skolene ha ca. 500 studenter. Skolen skal etter hvert flytte inn i felles bygg i Grimstad. Den nye skolen skal være klar til skolestart høsten 2022.

Karriere Vest-Agder har ansvar for

- Karriereveiledning for voksne
- Realkompetansevurdering
- Opplæring for voksne
- Kompetanseutvikling overfor andre veiledere

Karriere Vest-Agder

Karrieresentrene arbeider tett sammen for å møte de store kompetanseutfordringene som samfunnet nå står overfor. I fylkeskommunens strategi for å kvalifisere ungdom og innvandrere til arbeidslivet, har karrieresentrene en sentral rolle. De voksne skal få riktig veiledning, der mål og veien mot målet blir riktig og realistisk. Voksne som har rett til videregående utdanning, skal også få tilbud om opplæring innen seks måneder.

Fylkeskommunen har plikt til å tilby karriereveiledning for personer over 19 år. Karrieresentrene skal imøtekomme voksne innbygges behov for veiledning ved karriereoverganger og utdanning. Veilederne bidrar til å legge en plan for hvordan målene kan nås. Karrieresentrene har veiledning via telefon og e-post, og ved personlig oppmøte individuelt eller i grupper.

Det er et økt behov for samarbeid mellom karrieresentrene, NAV og kommunene for å løse behovet for opplæring. Minoritetsspråklige med videregående utdanning som ikke er godkjent i Norge, har rett til videregående utdanning. Det fører til økning i antall personer som ønsker utdanning. Karriere Kristiansand har ansvar for karriereveiledning i integreringsmottaket i Kristiansand.

Integreringsmottaket i Kristiansand prøver ut karriereveiledning og realkompetansevurdering på asylsøkernes morsmål. Gode erfaringer med realkompetansevurdering på morsmål har ført til forskriftsendring, slik at vurdering på morsmål nå er tillatt. Prosjektet er en del av Erasmus+ og kalles VSKA (Visible Skills og Adults). Fire fylker deltar i dette, som er et samarbeidsprosjekt mellom Norge, Island, Belgia og Irland.

Karriere Lindesnes gjennomfører for tiden et prøveprosjekt basert på modulbasert opplæring for yrkesfag. Vest-Agder er en av fem fylkeskommuner som deltar i forsøket. Den modulbaserte opplæringen er en kombinasjon av teori og praksis, hvor størstedelen av opplæringen foregår i bedrift. Det er sju yrkesfag med i forsøket.

Karrieresentrenes opplæringstilbud er et resultat av karriereveiledning og de voksnes ønske om utdanning. Det undervises i:

Vg1: Bygg- og anleggsteknikk, restaurant- og matfag, teknikk og industriell produksjon, helse- og oppvekstfag, service og samferdsel, elektro.

Vg2: kjøretøy, industriteknologi, helsearbeiderfag, barne- og ungdomsarbeiderfaget, salg, service og sikkerhet, byggeteknikk, klima, energi og miljøteknikk, transport og logistikk, kokk og servitør. Vg3: studiekompetanse, renholds-faget, Yrkesjåførfaget. Vi har flere og flere voksne som ikke får læreplass og dermed får de tilbud om Vg3 fagopplæring i skole.

Realkompetansevurdering på Vg3-nivå er blitt gjennomført for flere voksne i 2019. Det har ført til at flere kandidater har blitt meldt opp til fagprøven uten læretid. Noen få har hatt restopplæring med kort varighet knyttet til fagopplæring i skole.

Fagbrev på jobb ble etablert i lov og forskrift i siste del av 2018. Ordningen er igangsatt, og prosedyrer er utarbeidet i samarbeid med Aust-Agder. Flere kandidater er realkompetansevurdert i denne ordningen.

Karrieresentrene har hatt kurs i eksamensskrivning for praksiskandidater, samt flere samarbeidsprosjekt med bedrifter, hvor ansatte har fagbrev som karrieremål.

Karrieresentrene samarbeider tett med kommunene og Nav i hele fylket, for å finne en god vei videre relatert til utdanning og jobb for den enkelte kandidat.

Karrieresentrene er svært presset ressursmessig, både på personell og økonomi. Sentrene har betydning for å bedre levekår og imøtekomme arbeidslivets behov for omstilling og nye kompetanse. Fylkeskommunen har plikt til å tilby karriereveiledning for personer over 19 år.

Fra 01.01.20 er karriere Lister og Karriere Lindesnes slått sammen til karriere Lyngdal.

Karrieresentrenes aktivitet i 2019		
Aktivitet (tallene angir antall personer)	Karriere Kr.sand	Karriere Lyngdal*
Individuell karriereveiledning	1 323	1 175
Karriereveiledning i gruppe	729	200
Deltakere i studiekompetansefag 31.12.19	120	87
Deltakere i yrkesfag 31.12.19	165	227
Realkompetansevurdering	98	75

* Statistikk for 2019 for Karriere Lindesnes og Karriere Lister er allerede sammenslått, bl.a. i Vigo.

Investeringer i skolebygg

Eilert Sundt videregående skole - Lyngdal
Bygging og renovering av skolen ble igangsatt i 2018, og sto ferdig til skolestart i august 2019. Prosjektet har fulgt oppsatt fremdriftsplan, og er slutført innenfor vedtatt prosjektramme. Både elever og ansatte er fornøyd med sluttresultatet, og skolens nybygg har den høyeste klimaklassifiseringen Vest-Agder fylkeskommune har oppnådd.

Eilert Sundt videregående skole - Farsund
Forprosjektet ble politisk godkjent i februar 2019. I løpet av året er entreprenør valgt, de gamle byggene er revet og grunnarbeidet er i gang. Prosjektet er omfattende og følger en stram fremdriftsplan, med ferdigstillelse til skolestart 2021.

Søgne videregående skole - Tangvall
Forslag til reguleringsplan for skoletomt og idrettsformål på Tangvall ble sendt ut på høring høsten 2018, og samtidig ble en design- og byggekonkurranse utlyst i markedet. I reguleringsprosessen ble det imidlertid så store endringer i aktuelt utbyggingsområde at man valgte å sette konkurransen på vent i påvente av ytterligere avklaring. Reguleringsplanen ble godkjent i mai 2019.

Eilert Sundt videregående skole – studiested Lyngdal.

Høsten 2019 ble det inngått en samhanlingskontrakt med valgt entreprenør. Forprosjektet skal være ferdigstilt til mars 2020.

Søgnedunet
I 2019 ble det lyst ut to entrepriser-konkurranser, med forsøk om å ferdigstille prosjektet innenfor vedtatt ramme. Etter flere optimaliseringsrunder var det ikke mulig å gjennomføre prosjektet, og fylkestinget vedtok i oktober å øke den økonomiske rammen fra 47,2 mill.kr til 75 mill. kr. Entreprenør kom i gang med grunnarbeider høsten 2019. Elever fra Vg3 Byggfag fra Tangen videregående skole har hatt ansvar for garderobebygget, som ble startet opp i 2019. Planlagt ferdigstillelse er skolestart 2020.

Kvadraturen skolesenter - miljø- og klimatiltak
Det har vært utfordrende å få prosjektet tilstrekkelig prosjektert. Etter sommerferien 2019 startet entreprenøren med ombygging, og det har vært nødvendig å foreta manglende prosjektering underveis. Planlagt ferdigstillelse er skolestart 2020. Fylkestinget vedtok i oktober 2019 å øke den økonomiske rammen for prosjektet fra 93 mill. kr. til 135 mill. kr. I tillegg kommer kostnader til flytting og midlertidige lokaler, som må finansieres over drift.

Kommunikasjon

De viktige veivalgene

Mål for 2020: Arbeidet med en sikker motorvei gjennom hele Agder er godt i gang, og utbedring av fylkesveiene har fått et løft. Det er etablert et målrettet trafikksikkerhetsarbeid. Kjevik dekker regionens behov og det er god arbeidsdeling mellom havnene i landsdelen. Det er utarbeidet en fremtidsrettet strategi for jernbaneutvikling på Agder. Kollektivtrafikk og sykkelbruk har hatt en markert vekst.

Samferdsel er et av fylkeskommunens største tjenesteområder, og viktig for å nå målene om styrket regional utvikling og iverksetting av nasjonal politikk. Samferdselsutformingen har blant annet betydning for befolkningsutvikling, arealplanlegging, byutvikling, næringsutvikling, arbeidsmarkeder, pendlingsmuligheter, klimautslipp, folkehelse, turisme mv.

Nasjonal transportplan

Regjeringens transportpolitikk, Nasjonal transportplan (NTP), legger grunnlaget for helhetlige politiske vurderinger, effektiv bruk av virkemidler og styrket samspill mellom transportformene.

Noen av hovedtrekkene i gjeldende NTP er:

- å legge opp til en politikk der avstandskostnadene mellom byene og landsdelene reduseres
- tiltak som bidrar til regionforstørrelse og mer robuste bo- og arbeidsmarkedsregioner
- mer godstransport over på sjø og bane
- å ta veksten i persontransporten i storbyområdene med kollektivtransport, sykkel og gange

Arbeidet med Nasjonal transportplan 2022–2033 etter ny modell for prosess og organisering er startet opp.

Havnesamarbeid

Fylkeskommunen følger opp regjeringens strategi for effektive havner med en egen strategi for intermodalt transportknutepunkt Kristiansand. Vi medfinansierte rapport «Analyse av godstransport på jernbane for Kristiansand havn» som var ferdig i desember 2019.

Nasjonale transportkorridorer

Gjennomføring av de åtte nasjonale transportkorridorene har avgjørende betydning for å utvikle et effektivt, sikkert og miljøvennlig transportsystem.

Korridorene med tilknytning til Vest-Agder er:

- nr. 3 (Oslo–Grenland–Kristiansand–Stavanger)
- nr. 4 (Stavanger–Bergen–Ålesund–Trondheim)
- nr. 5 (Oslo–Bergen/Haugesund)
- U3 (Sørlandet–Danmark-kontinentet Europa)

Korridor 3 innebefatter; E18, E39, Sørlandsbanen og Vestfoldbanen, Kjevik lufthavn, Kristiansand havn og øvrige havner langs kysten. I korridor 4, utgjør Rv. 9 gjennom Setesdal en viktig tilknytningsvei fra Kristiansand til E134 og Vestlandet. Transportkorridor 5 omfatter E134 og Rv. 41. I tillegg er Kristiansand et knutepunkt mellom nasjonal transportkorridor 3 og U3 både øst- og vestover. U3 er definert rundt ferjesambandet Kristiansand–Hirtshals, som knytter sammen E39 mellom Kristiansand og Trondheim

(Kyststamveien) med E39 fra Hirtshals til Nørresundby nord for Ålborg, og videre til det europeiske motorveinettet.

Regional transportplan Agder 2015–27 (RTP Agder)

Planen angir felles samferdselsprioriteringer for Aust- og Vest-Agder.

RTP Agder oppsummerer de viktigste politiske regionale prioriteringene og tiltakene som må gjøres for å løse dagens transportbehov og møte morgendagens utfordringer.

Planen ble vedtatt i begge fylkesting i 2015 og er et innspill fra Agders til framtidige nasjonale transportplaner.

Regional plan for samferdsel 2015–2020

Planen følger er en strategisk overbygning som samordner fylkeskommunens ansvarsområder innen samferdsel. Planen beskriver overordnede føringer og tegner et bilde av regional utvikling og transportsystemet i fylket.

Hovedveinettet for Agder

I tilknytning til Vest-Agder er strekninger på E18, E39 og Rv. 41/Rv. 451 prioritert i gjeldende NTP. Dagens strekning mellom Kristiansand og Stavanger har lav standard med dårlig fremkommelighet, særlig for tungtransporten.

Nye veier AS har ansvar for regulering, utbygging og drift av E18/E39 fra Telemark til Rogaland. Utbygging av Rv. 41/Rv. 451 fra Timeneskrysset til Kjevik, omtales ikke lenger som et eget fremtidig prosjekt.

Fremtidsrettet jernbaneutvikling på Agder

Vest-Agder fylkeskommune har også i 2019 vært engasjert i Jernbaneforum Sør. Gjennom dette forumet samarbeider fylkeskommunene fra Vestfold til Rogaland for en moderne jernbaneløsning på strekningen Oslo–Kristiansand–Stavanger. Hovedprosjektet er sammenkoblingen av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen (også kalt Grenlandsbanen), som vil gi vesentlig bedre transporttilbud og kortere reisetid.

Jernbaneforum Sør deltok som arrangør for konferansen Jernbaneforum 2019. Forumet holdt også stand og arrangerte et seminar i forbindelse med Arendalsuka.

Vest-Agder fylkeskommune fører regnskap for Jernbaneforum Sør samt den årlige konferansen Jernbaneforum. Vest-Agder fylkeskommune har i 2019 vært administrativ koordinator for forumets arbeid.

Fylkeskommunen ga tilskudd til utbygging av Audnedal stasjon, som ble åpnet i juni 2019.

Jernbaneplattform Agder

Plattformen er et politisk samarbeid mellom kommuner, regionale myndigheter og organisasjoner for å styrke det tverrpolitiske arbeidet for å få en raskest mulig etablering av dobbeltspor mellom Kristiansand og Oslo. Jernbaneplattform Agder skal jobbe for at toget skal være et moderne og effektivt reisemiddel i landsdelen. Samarbeidet består av representanter fra kommunene, regionrådene, fylkeskommunene, NHO, LO og Fylkesmannen. Fylkeskommunen er sekretariat for plattformen.

Kristiansand lufthavn Kjevik

Flytransport er en viktig del av vårt transportsystem og landets transportinfrastruktur. Et godt luftfartstilbud er viktig for sysselsetting, bosetting og næringsliv. Regjeringen har ambisjoner om et lufthavnnett som gir befolkningen god tilgang på flytransport.

Kristiansand lufthavn Kjevik, betegnes av Avinor som en nasjonal lufthavn, og har rute- og chartertrafikk til både nasjonale og internasjonale destinasjoner.

Kristiansand havn

Havna ligger nærmest transportkorridorene gjennom Europa, og er en naturlig samarbeidspartner for Nordic Link og andre logistikkamarbeid innenfor og utenfor EU. Transportkorridoren, Jyllandskorridoren, tilhører det europeiske transportnettverket TEN-T og er hovedforbindelsen mellom Norden og det europeiske kontinentet.

TEN-T er et nettverk som integrerer land, sjø og lufttransport. Nettverket ble etablert for å sikre at varer og mennesker raskt og enkelt kan transporteres mellom medlemsstatene i EU. Målet er å fremme bærekraftig transport under best mulige miljø- og samfunnsmessige forhold.

For å realisere gevinstene av koblingen til EUs transportnettverk, bør havnas infrastruktur, standard og tjenester utvikles mest mulig i samsvar med dansk side.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkeskommunen er en viktig aktør i arbeidet med å gjøre transporttjenestene sikre og robuste på regionalt og lokalt nivå. Beredskapsarbeidet er tilpasset regionale utfordringer og behov, og er integrert i fylkeskommunenes løpende arbeid med transportsystemet i fylket.

Transportberedskap koordineres i samarbeid med Fylkesmannen, Statens vegvesen, operatører og andre beredskapsaktører i fylket. Fylkeskommunen har en administrativ beredskapsplan som følger opp Samferdselsdepartementets strategi for samfunnssikkerhet og beredskap, samt forskrift om sivil transportberedskap.

I forbindelse med NATO-øvelsen Trident Juncture oppdaterte vi våre beredskapsplaner og etablerte nye varslingsrutiner.

Areal- og transportsamarbeid i Kristiansandsregionen (ATP)

ATP-samarbeidet
Startet opp i 2004 og ble fra 2010 videreført som et permanent regionalt samarbeid. ATP-samarbeid styres av ATP-utvalget, bestående av representanter fra kommunene og de to fylkeskommunene på Agder.
ATP-utvalget er blant annet referansegruppe for arbeidet med bymiljøavtalen for Kristiansandsregionen.
<i>Samarbeidspartnere:</i> Kommunene: Lillesand, Birkenes, Iveland, Søgne, Songdalen, Vennesla og Kristiansand. Fylkeskommunene: Aust- og Vest-Agder.

ATP-samarbeidet har hovedfokus på samordnet areal- og transportplanlegging og en mest mulig effektiv og helhetlig transportløsning i Kristiansandsregionen.

ATP-utvalget skal gi råd til besluttende myndigheter (kommunestyrer og fylkesting), engasjere seg i strategisaker og i noen grad ha beslutningsmyndighet over forhåndsdefinerte ressurser. ATP-utvalget hadde fem utvalgsmøter i 2019.

2019 var det siste avtaleåret i utgående belønnings-avtale for Kristiansandsregionen. Målsettingen i denne avtalen er nullvekst i personbiltrafikken i regionen, med basisår 2016. Det er søkt om ny belønningsavtale for perioden 2020-2023.

De siste årene er det utbetalt belønningsmidler fra staten fordelt slik:

Årstall	Mill. kr
2013	45
2014	80
2015	80
2016	80
2017	120
2018	90
2019	90

I tillegg har fylkeskommunen blitt tildelt ekstra belønningsmidler for årene 2015 og 2016, med henholdsvis 35 mill. kr og 30 mill. kr. Det er utarbeidet egne tiltaksporteføljer for disse årene.

Kristiansandsregionen har jobbet ufortrødent innenfor målsettingene i den statlige belønningsordningen og var blant de første som fikk flerårig belønningsavtale. Midlene har vært viktige for å fremme kollektivtrafikk, sykkel og gange, og har medvirket til at Kristiansands-

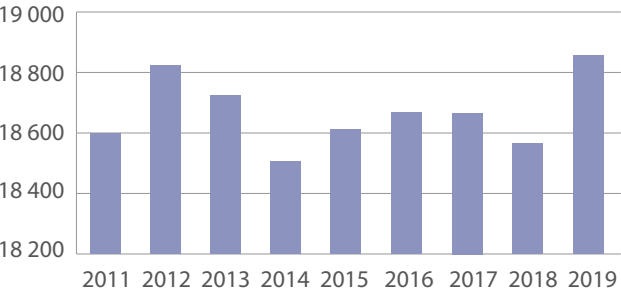
regionen ligger langt framme på området i nasjonal sammenheng.

Viktige virkemidler for å dempe personbiltrafikk har vært og vil fortsatt baseres på disse tiltaksområdene:

- forbedret infrastruktur for sykkel, gange og kollektivtrafikk
- forbedret rutetilbud og rabattert fleksikortordning
- økt prioritering av kollektivtrafikken foran bil
- bomring med tidsdifferensierte bomsatser
- areal- og utbyggingspolitikk
- adferdskampanjer og informasjonsarbeid

I 2019 var personbiltrafikken 1,1 prosent høyere enn i 2016. Det vil si at regionen, for første gang siden 2009, opplever en trafikkvekst. Gjennomgående tendens i perioden 2016-2019, er økning på europaveiene og nedgang over de andre bomsnittene. Trafikken er likevel så mye større på europaveiene at nedgangen ikke kompenserer tilstrekkelig for å nå nullvekst.

Personbiltrafikk

Kilde: Ferde AS

Antall elbiler gjennom bomstasjonene har økt kraftig fra 2014 til 2019. Andel elbil i prosent av personbiltrafikken:

Årstall	%
2013	0,7
2014	2,0
2015	4,0
2016	6,1
2017	9,2
2018	11,5
2019	14,3

Elbilene inngår i statistikken for totaltrafikk og rushtidstrafikk.

Tidsdifferensierte bomsatser ble innført i 2013. Statistikk viser at nedgangen i rush fra 2012 til 2019 har

vært 1,3 prosent. Nedgangen vises tydelig i 2013 da tidsdifferensierte bomstaser ble innført ettersom det var en markant nedgang fra måneden før innføring til måneden etter avgiften ble innført.

Denne effekten fra 2013, har lenge ligget på rundt 3 % nedgang. Men de to siste årene har rushtrafikken økt.

I 2019 økte rushtrafikken med 1,8 % sammenliknet med 2018. I morgenrushet økte trafikken med 1,7 %. I ettermiddagsrushet var økningen 2,0 %.

Byvekstavtale for Kristiansandsregionen
Samferdselspakke 1 for Kristiansandsregionen er forlenget frem til sommeren 2020. Byvekstavtalen er midlertidig satt på vent. I påvente av at arbeidet med byvekstavtalen starter opp igjen, er det forberedt en egen bompengoordning, primært for å finansiere Gartnerløkka–Kolsdalen.

Byvekstavtalen skal løse transportutfordringene regionen står overfor i årene fremover. Avtalen skal rettes inn mot å nå den overordnede målsettingen om nullvekst for personbiltrafikken. Regionen må ha et

helhetlig perspektiv på alle transportformer. Tiltakene som foreslås må henge sammen og gi et forbedret transportnett som stimulerer til at flere reiser kollektivt, sykler eller går.

Det har blitt utarbeidet fagrapporter og satt sammen et forslag til portefølje og et grunnlagsdokument for en byvekstavtale. Grunnlagsdokumentet er sendt til Samferdselsdepartementet.

I regi av Statens vegvesen er det utarbeidet en byutredning for Kristiansandsregionen. Denne utredningen har sett på ulike virkemiddelpakker for å kunne nå målet om nullvekst for personbiltrafikken. Tilsvarende utredninger er gjennomført for de andre byregionene som skal forhandle om en avtale. Utredningene gir et faktagrunnlag for staten i de kommende forhandlingene.

Den endelige prioriteringen av tiltak i Kristiansandsregionen vil først bli klar etter at det er gjennomført forhandlinger med staten. Det er laget en hjemmeside for prosjektet hvor man kan få ytterligere informasjon: www.byvekstavtalen.no.

Fv. 202 Bankebrua.

Kollektivtransporten i fylket

Planer og strategier
Plan for kollektivtransporten i Vest-Agder 2015–2020 er fylkeskommunens styringssignaler til AKT og er førende for fylkeskommunens arbeid når det gjelder utvikling og tilrettelegging av kollektivtransport i Vest-Agder.

Regional plan for Kristiansandsregionen 2011–50 gir de overordnede føringene for kollektivsatsingen i Kristiansandsregionen.

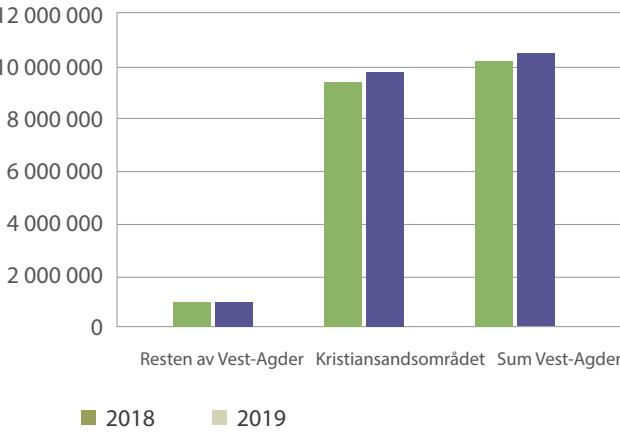
Agder kollektivtrafikk AS (AKT) - Nøkkeltall
Agder Kollektivtrafikk AS (AKT) er administrasjons-selskapet for kollektivtrafikken på Agder.

Samlet tilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune til Agder kollektivtrafikk AS (AKT) i 2019 utgjorde 258,2 mill. kr. I tillegg fikk AKT overført 73 mill. kr i belønningsmidler. Tilskudd fra Kristiansand kommune utgjorde 4,4 mill. kr, og det ble gitt en tilleggsbevilgning til Randøyferja på 0,25 mill. kr.

Reisestatistikker kollektivtrafikk Vest-Agder 2019

Historisk rapportering av reisestatistikker
Antall reiser for 2019 i Vest-Agder er beregnet til 10,6 mill. reiser (eksklusiv skolereiser). Tall fra billettsystemet 2019 målt mot 2018 viser 3 % vekst i Kristiansandsområdet og ellers stabil utvikling i øvrige deler av Vest-Agder (se graf nedenfor).

Reisestatistikk fra Vest-Agder registrert i billettsystemet

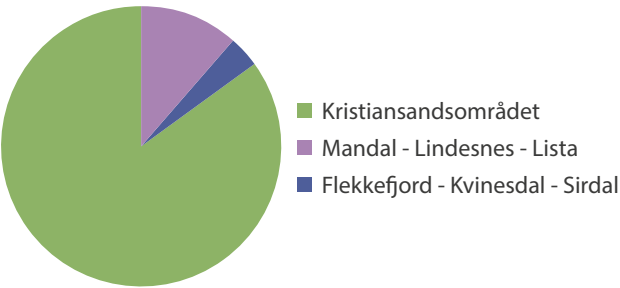
Kilde: AKT

2019 er siste året det vil bli rapportert reisestatistikker for Vest-Agder fylke. I forbindelse med overgang til ny metode for innsamling og rapportering av reisedata, sammenholdt med sammenslåingen til ett Agder, vil data fra og med 1.januar 2020 bli rapportert ulikt fra tidligere.

Fremtidig rapportering av reisestatistikker

Med ny målemetode viser tallene for Vest-Agder 2019 totalt antall reiser på nær 14 mill. reiser (13,98 mill.). Dette inkluderer alle reiser, uavhengig av skolereiser eller ordinære, betalende reiser.

Antall reiser pr region i Vest-Agder

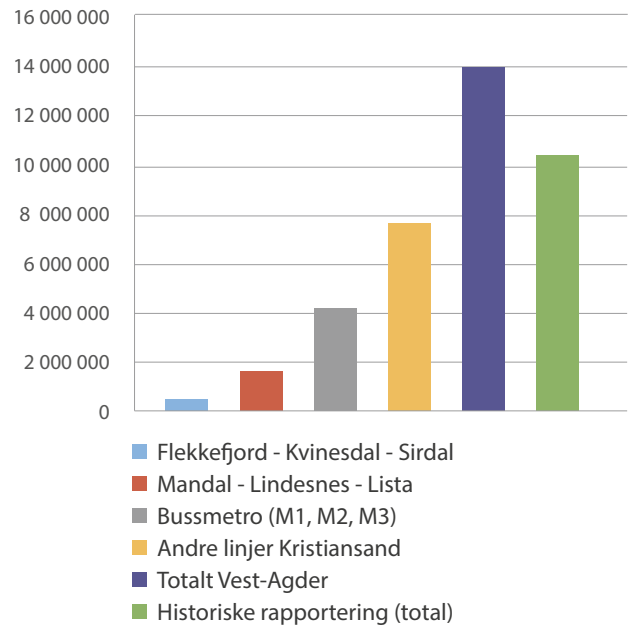
Kilde: AKT

Antall reiser i Vest-Agder 2019 er 14 mill. og fordeler seg slik (%-andel i parentes):

- Kristiansandsområdet: 11,84 mill. (84,8 %)
- Mandal, Lindesnes, Lista: 1,61 mill. (11,5 %)
- Flekkefjord, Kvinesdal, Sirdal: 0,52 mill. (3,7 %)

Differansen mellom reiser registrert i billettsystemet, og reiser målt etter ny metode, er i all hovedsak skoleskyss, men også andre faktorer fra reiser som ikke registreres i billettsystemet (se figur nedenfor). Fra tidligere reisestatistikker har skoleskyss blitt manuelt beregnet som antall skyssberettigede elever multiplisert med antall skoledager og 2 reiser pr skoledag. Den reelle bruken av skyssretten er lavere enn tidligere stipulert. I enkelte områder står nær halvparten av rettighetene ubenyttet. For fremtiden vil statistikkene vise antall reelle reiser og ikke tall på rettigheter.

Passasjertall Vest-Agder 2019

Passasjertall Vest-Agder 2019 (APC-tall pr område og totalt målt mot billettssystem totalt). Kilde: AKT

Kundetilfredshet

AKT har gjennomført to kundetilfredshets-undersøkelser (KTI) i Agder i 2019. Tilfredsheten måles fra 1-5, der 5 er best. Undersøkelsene i Vest-Agder er gjennomført i ruteområdene Kristiansandsområdet (Boreal), Kristiansand-Mandal-Lista (Sørlandsruta) og i Flekkefjordsområdet (Sørlandsruta).

Resultatene viser kun marginale endringer fra foregående års undersøkelser, men den lille endringen som vises er i positiv retning. Undersøkelsene innad de ulike ruteområdene er også likt vurdert i mai og november, som tyder på høy stabilitet i utøvelsen av kontraktene.

Kristiansands-området		Mandal - Lista		Flekkefjord-området	
Boreal		Sørlandsruta		Sørlandsruta	
Mai 19	Nov 19	Mai 19	Nov 19	Mai 19	Nov. 19
3,9	3,9	4,1	4,1	4,2	4,2

Vurdering av tilgang på reiseinformasjon, sammen med spørsmålet om hvor trygt det oppleves å reise med buss er enkeltspørsmålene som scorer høyest. Det er relativt liten forskjell i totalscoren i de ulike områdene, selv om bytrafikken i Kristiansand scorer noe lavere enn i områdene utenfor Kristiansand. Det vises også igjen i enkelte delspørsmål, som blir vurdert noe annerledes i Kristiansandsområdet enn i de andre områdene. Særlig gjelder dette spørsmålet om opplevelsen av om bussen holder rutetiden og vurderingen av sjåførens yrkesutøvelse. Dette blir vurdert noe lavere i Kristiansandsområdet enn i Mandal-Lista og Flekkefjordsområdet.

Utvikling av rutetilbudet i 2019

Endringer i rutetilbudet i Vest-Agder utenom Kristiansand

- Innføring av elektrisk buss på linje 204 (Taxus) i Mandal fra juni
- Kun mindre justeringer i rutetilbudet utenom Kristiansand i 2019

Endringer og forsterkninger i rutetilbudet i Kristiansandsområdet

Fra januar 2019 ble tidsrommet for rushtidsavganger på hverdager utvidet på linjene M1 mellom Flekkerøy og Sørlandsparken, A3 mellom Kvadraturen og Søm, 12 mellom Kjos Haveby og Universitetet, og linje 40 mellom Kristiansand og Søgne.

Linje 51 til Andøya ble styrket for å legge bedre til rette for reiser til arbeidsplasser på Andøya, og linje M1 fikk tidligere oppstart på lørdager for å legge til rette for arbeidsreiser til Sørlandsparken.

Fra august 2019 ble rutetilbudet i Kristiansands-området styrket ytterligere:

- Ny linje M4 mellom Hellemyr og Tømmerstø (Holte) som erstatning for linje 17 og 18. Enklere og mer oversiktlig tilbud, samt flere avganger på kveld og i helg. Trasé som tidligere på linje 18.
- Ny linje 56 mellom Odderhei, Dvergsnes og Rona – busstilbud til områder som ikke har hatt buss på Dvergsnes, samt erstatningstilbud Sømsveien og Odderhei som tidligere ble betjent av linje 17. Mater til linje M4 og øvrig busstilbud i Rona, men kjøres til/fra Kvadraturen i rush.
- Forbedret kveldstilbud på linje M1 mellom Flekkerøy og Kvadraturen og M2 mellom Voiebyen og Hånes – Sørlandsparken. Tre avganger i timen på hver av linjene gir timinuttersfrekvens mellom Kvadraturen og Kjosbukta fram til midnatt på hverdager.
- Forbedret kveldstilbud på linje M3 og M4, tre avganger i timen fram til kl. 20.30.
- Forbedret tilbud på dagtid på lørdager på linje M1, M2, M3, M4 og 10.

- Linje 15 forlenget fra Eigevannskrysset til Hannevika. Gir mulighet for å reise mellom Tinnheia og Vågsbygd uten å reise via byen.

- Linje A2 forlenget til Vågsbygd senter. Gir reiser gjennom Kvadraturen, samt flere avganger i rush mellom Kvadraturen og Vågsbygd senter.

- Lokalbusstilbudet i Søgne organisert i to hovedlinjer
 - Linje 43 Tangvall - Vedderheia (- Lindelia på enkelte avganger)

- Linje 44 Tangvall - Ausviga (- Trysnes eller Ålo på enkelte avganger)

Flere avganger på hovedtraséene Tangvall - Vedderheia og Tangvall - Ausviga.

- Linje A25 forlenget fra Rige til Mjåvann. Arbeidsrute mellom Kvadraturen og Mjåvann, via Rige

Ruteendringene er i tråd med AKTs langsiktige plan for utviklingen av rutetilbudet. Det er fortsatt fokus på å styrke tilbudet i tettbygde områder der det er størst potensiale for passasjervekst. Endringene legger til rette for høyere etterspørsel og bedre markedsdekning.

Nye kontrakter

Det er inngått en ny drosjeavtale i Vennesla kommune i 2019.

Infrastruktur
Fremkommelighet for kollektivtrafikken
Anleggsarbeider i kollektivtraséen i Kvadraturen i Kristiansand kommune, har gitt redusert fremkommelighet for bussen og økt reisetid for passasjerene. På grunn av anleggsarbeid ved bygging av ny Varoddbru er enkelte linjer lagt om i byggeperioden. Oppgradering av Oddernes- og Baneheitunnelen har bidratt til forsinkelser inn og ut av Kvadraturen i første halvår, spesielt når det har vært stengt hele helger.

Ny terminal på rutebilstasjon
Den nye terminalen på rutebilstasjonen ble offisielt åpnet 5. juli og utomhusplanen med park ble ferdigstilt i oktober. Den nye stasjonen har gitt betydelig økt kvalitet på ventefasilitetene for kundene og forskjønnelse av hele området.

Andre kollektivtiltak
Kollektivgruppen bestående av fylkeskommunens samferdselsseksjon, Statens Vegvesen og Agder kollektivtrafikk AS har ansvaret for planlegging og gjennomføring av kollektivtiltak på fylkesvei. Hovedmålsettingen er oppgradering av holdeplasser til UU standard (universell utforming). Prosjektene som ble prioritert i 2019 var:

- Hortemo i Songdalen kommune, 2 holdeplasser
- Strømsdalen i Kristiansand kommune, 2 holdeplasser
- Tjørsvågheimen i Flekkefjord kommune, 2 kantstopp
- Øyestranda i Kvinesdal kommune, 1 holdeplaass
- Samkom i Vennesla kommune, asfaltering av snuplass

Transporttjeneste for funksjonshemmede (TT), universell utforming og drosjeløyver

Transporttjeneste for funksjonshemmede (TT)
Transportordningen for funksjonshemmede er ikke en rettighet, men et transporttilbud for definerte brukere som ikke kan benytte ordinært kollektivtilbud fordi det ikke er tilrettelagt.

	2016	2017	2018	2019
Antall brukere	2 874	2 726	2 680	2 671
Reiser	66 467	65 599	63 410	64 779
Klipp	563 559	564 881	546 438	557 449
Budsjett	20,38	20,89	22,02	19,332
Regnskap	20,63	21,15	18,24	19,479

Fra 2015 fikk prioriterte brukere en kraftig økning i reisetilbudet. Reiseaktiviteten øker fortsatt blant prioriterte brukere og rullestol-brukere i 2019 og slike reiser koster vesentlig mer per tur. Samtidig reduseres utgiftene til brukergruppen med lettere funksjonsnedsettelse og lavest reisetilbud fortsatt. Denne brukergruppen vil over tid fases ut, og bidrar ikke like mye til innsparing som tidligere. Antall godkjente brukere totalt reduseres gradvis for hvert år. Dette er en følge av tilrettelegging av kollektivtransporten og i tråd med målsettinger for ordningen.

Universell utforming
Stadig flere busser blir tilrettelagt med hjelpemidler for ombordstigning. Utfordringen er manglende tilrettelegging av infrastrukturen. Etter initiativ fra fylkeskommunen har ATP-samarbeidet fra 2015 etablert en lokal ordning i Kristiansandsregionen. Hensikten er å opprettholde et forpliktende samarbeid om helhetlig tilrettelegging hvor partene opprettholder sin egeninnsats på området. Samarbeidsgruppe med veieierne, AKT og brukerrepresentasjon er videreført. Gjennom ATP-budsjettet for 2019 ble fylkeskommunen tildelt midler til universell utforming av 2 holdeplasser ved Strømsdalen i Kristiansand. I tillegg fikk Kristiansand kommune midler til utbedring av holdeplasser på Hellemyr og Hånes. Videre tilretteleggingsarbeid følger strategier og prioriterte fokusområder i Plan for kollektivtransporten i Vest-Agder 2015–2020.

Løyver i Vest-Agder
Et drosjeløyve gir innehaver rett og plikt til person-transport med motorvogn registrert for inntil ni personer. I Vest-Agder er det totalt 338 drosjeløyver, inkludert 118 reserveløyver. Det gir en dekning tilsvarende 542 innbyggere per drosjeløyve totalt for fylket.

Dekningsgrad basert på innbyggertall varierer fra 1780 innbyggere per drosje i Audnedal kommune til 184 innbyggere per drosje i Sirdal kommune.

Fra 1.7.2020 blir drosjelovgivningen i Norge endret, noe som medfører at både antallsregulering og driveplikt forsvinner.

Type/år	2019
Drosjeløyve (inkl. reserver)	338
Transport av funksjonshemmede	10

Ferjedrift

Vest-Agder fylkeskommune har driftsansvaret for to ferjesamband i Flekkefjord; Fs. 919 Abelnes–Andabeløy og Fs. 469 Launes–Kvellingstrand i Flekkefjord.

I april 2019 (sak 25/19 i hovedutvalget for samferdsel, areal og miljø) benyttet fylkeskommunen seg av opsjonsmulighetene og forlenget nåværende kontrakt med AS Flekkefjords dampskipsselskap (FDS) til 31.08.2021.

I 2019 ble ny ferjekontrakt inngått med Boreal sjø AS. Det betyr at fylkesveiferjene vil være elektriske fra 1. september 2021.

I 2020 starter planleggingen av oppgradering av ferjekaiene for å tilpasse for nye ferjer.

Tabellen under viser reiseaktiviteten for ferjesambandene fra 2014 til 2019.

Trafikktall Hidra-sambandet

År	Personbiler	Varebiler	Lastebiler	Buss	Pbe (*)	Personer
2014	103 628	23 701	3 324	1 304	150 909	241 920
2015	104 353	23 867	3 347	1 313	151 965	250 629
2016	100 722	22 603	3 201	1 307	143 888	227 175
2017	121 673	23 733	2 448	1 369	150 999	225 380
2018	122 021	25 025	2 358	1 373	150 777	221 686
2019	123 300	25 348	2 401	1 385	152 434	227 543

Trafikktall Andabeløy-sambandet

År	Personbiler	Varebiler	Lastebiler	Pbe (*)	Personer
2014	17 384	2 098	332	21 912	44 265
2015	16 671	2 012	318	21 015	43 956
2016	17 287	1 983	302	23 266	41 002
2017	19 557	1 828	286	23 191	40 864
2018	20 735	1 796	383	22 914	39 661
2019	19 896	2 036	375	22 307	38 227

() Pbe=personbilenheter. Kilde: Norled AS*

Trafikksikkerhet

Foreløpige tall viser at det var 210 trafikkdrepte i Norge i 2019. Dette innebærer en økning fra 208 personer i 2018.

I 2019 var det 7 drepte i Vest-Agder og 1 drept i Aust-Agder. Foreløpige tall viser at det var 19 hardt skadde i Agder i fjor.

Nyttårsaksjonen

Vi har lang tradisjon for å arrangere den årlige Nyttårsaksjonen. Aksjonen har fokus på trafikkulykkene i Agder som har ført til at mennesker har blitt drept eller hardt skadd. Disse ulykkene etterlater også pårørende i en veldig vanskelig situasjon. Forskning viser at antall drepte kan halveres dersom alle overholder fartsgrensene, bruker bilbelte, hjelm og annet verneutstyr og kjører rusfritt.

Strategiplan for trafikksikkerhet 2018-2029

Felles strategiplan for Aust-Agder fylkeskommune og Vest-Agder fylkeskommune ble vedtatt av fylkestingene i juni i 2018.

Trafikksikkerhetstiltak

Det ble i 2019 avsatt 3 mill. kr til nye tiltak som Hovedutvalget for Samferdsel, areal og miljø (SAM-utvalget) skulle disponere. Tiltakene er fulgt opp sammen med de øvrige TS-tiltakene definert i Handlingsprogrammet for 2019:

Kyrkjebygda, Åseral	Fv 455	Etablert 2 farsthumper
Furulunden, Mandal	Fv 203	Intensivbelysning av 1 gangfelt
Omland/Tregdeveien, Mandal	Fv 203	Forberedt etablering av 5-7 lyspunkter
Tregdeveien, Mandal	Fv 203	Etablering av 2 fartshumper
Kirkeveien, Lyngdal	Fv 643	Intensivbelysning av 1 gangfelt
Korshavn, Lyngdal	Fv 552	Forkjørregulering
Agnefestveien, v/ Kiwi Lyngdal	Fv 410	Oppgradert belyningsstrekk
Stausland, Søgne	Fv456	Intensivbelysning av 2 gangfelt
Barstølveien, Kristiansand	Fv 32	Ferdigstilt oppsetting av gjerde
Sømsveien, Kristiansand	Fv 3	Intensivbelysning av 3 gangfelt
Møvik, Kristiansand	Fv. 457	Etablert opphøyd gangfelt
Marviksveien, Kristiansand	Fv. 23	Etablering av 1 fartshump
Møllevannsveien, Kristiansand	Fv. 30	Etablering av 3 fartshumper

Trafikksikkerhetsgruppen

Fylkeskommunen har et ansvar for å koordinere trafikksikkerhetsarbeidet i fylket i henhold til veitrafikklovens § 40a. Dette koordineringsarbeidet mellom sentrale organisasjoner/etater er trafikk-sikkerhetsgruppas primære oppgave for få best mulig måloppnåelse i henhold til Nullvisjonen. Trafikksikkerhetsgruppen består av følgende organisasjoner/etater:

- Vest-Agder fylkeskommune
- Statens vegvesen
- Politiet
- Fylkesmannen i Agder
- Trygg Trafikk

Målet med arbeidet i trafikksikkerhetsgruppen er å samordne organisasjoner/etaters trafikksikkerhetsarbeid på best mulig måte i tråd med Nullvisjonens formål. Regional strategiplan for trafikksikkerhet gir viktige føringer for trafikksikkerhetsarbeidet i regionen og er vedtatt i begge Agderfylkene.

Trafoen og 18pluss

18pluss er et gratis trafikksikkerhetskurs for unge mellom 18 og 25 år som nylig har fått førerkort. 18pluss-kurset består av et besøk i Trafoen, kjøring på bane med ulike biler og trening på skadested.

Trafoen er et eget bygg i Sørlandsparken i Kristiansand. I 2018 tildelte Samferdselsdepartementet 0,5 mill. kr til ny trafikksikkerhetshall ved Trafoen på Skandinavisk trafikksenter. Sikkerhetshallen har et stort potensial for å skreddersy opplegg og temaer til ulike grupper. I 2019 har det vært et stort fokus på ungdom og beltebruk i buss. Allerede har det vært cirka 1000 besøkende.

Både Trafoen og 18pluss er en del av Agders holdningsskapende tiltak som er ment å påvirke trafikantenes risikoforståelse og atferd

I 2019 tildelte Samferdselsdepartementet 0,35 mill. kr til å utarbeide et opplegg for ungdommer som kan tas med ut i hele Agder. For disse midlene er det laget en film om en trafikkulykke som skal vises med VR-briller. Med VR-briller håper vi at det gis en følelse av å være tett på en ulykkesstedet, ved at man kan snu seg 360 grader. VR-brillene vil bli testet ut i begynnelsen av 2020 og det legges om til et opplegg med film og samtaler etterpå.

Nullvisjonen i Agder

Et viktig trafikksikkerhetstiltak i Vest-Agder fylkeskommune er Nullvisjonen i Agder. I 2019 brukte Vest-Agder fylkeskommune over 3 mill. kr på å fullfinansiere de tre Nullvisjonstiltakene i Lister-, Lindenes- og Kristiansandsregionen.

Drift og vedlikehold av fylkesvei

Vest-Agder fylkeskommune hadde et samlet ansvar for 2071 km fylkesvei og 122 km gang- og sykkelveier.

Arbeidet med drift og vedlikehold av fylkesvei har vært styrt gjennom ulike kontrakter som Statens vegvesen har administrert på vegne av fylkeskommunen. Samarbeidet ble formelt avsluttet 31.12 2019 ved opphevelse av SAMS- vegadministrasjon. Vest-Agder fylkeskommune er svært godt fornøyd med det samarbeide som har vært med Statens vegvesen og ser nå frem til et videre samarbeid, i en overgangsperiode, i håndteringen av felles drift- og vedlikeholdskontrakter. Nye kontrakter som inngås er planlagt som rene fylkesveikontrakter.

Tall fra Vegdirektoratet viser at forfallet (MOTIV-beregninger) på fylkesvei har økt med om lag 21 mill. kr fra 2016-2019. Data til MOTIV-beregningene hentes ut fra NVDB og Brutus (dataregistrering av standard på elementer langs vei). Det registreres også ny vei som

overtas eller som nedklassifiseres. For eksempel i Aust-Agder ble det i oktober i 2019 overtatt 32 km mer bilvei og GS-vei etter at ny E18 ble åpnet for trafikk. I Vest-Agder har det ikke vært større endringer i veinettet i perioden.

MOTIV-beregning

Modellen beregner kostnader for alle drifts- og vedlikeholdsoppgavene på et gitt veinett. Dersom avsatt tildeling er lavere enn MOTIV-beregningen, indikerer det at forfallet vil øke. Dersom tildeling er høyere enn beregningen, vil etterslepet reduseres. All datainformasjon samles i Norsk veidatabank (NVDB). Motivtallet har betydning for de fylkeskommunale inntekter fra staten. Driftsutgiftene til fylkeskommunene utjevnes basert på Statens vegvesens modell for MOTIV.

MOTIV-beregning 2019

Tall i 1000 kr

	Km fylkesvei uten gang-sykkelvei	Km fylkesvei med gang-sykkelvei	Fylkesveienes andel av det offentlige veinett inkl. gang-sykkelvei	Andel av fylkesveiene som har fast dekke inkl. gang-sykkelvei	Andel av fylkesveiene som er tillatt for 10 tonn aksellast ekskl. gang-sykkelvei	Behovs-beregning (Motiv) uten rehabilitering av tunneler (tall i 1000 kr)	Behovs-beregning (Motiv) med rehabilitering av tunneler (tall i 1000 kr)
Østfold	1 696	1 902	45	90	82	377 372	384 667
Akershus	1 911	2 192	36	96	81	640 214	650 593
Oslo	173	191	10	100	100	246 000	246 000
Hedmark	3 865	3 956	56	80	74	612 495	612 495
Oppland	2 928	3 086	53	89	76	554 885	558 514
Buskerud	1 897	2 027	41	98	91	468 198	476 499
Vestfold	1 198	1 436	46	100	96	393 247	401 707
Telemark	1 878	1 998	45	94	96	392 605	398 743
Aust-Agder	1 559	1 673	51	92	92	292 661	300 714
Vest-Agder	2 071	2 193	50	81	76	388 221	412 632
Rogaland	2 494	2 721	37	100	85	622 395	690 096
Hordaland	2 961	3 212	43	100	81	899 201	992 751
Sogn og Fjordane	2 570	2 610	48	100	87	492 347	547 453
Møre og Romsdal	2 996	3 177	45	100	87	734 820	799 059
Trøndelag	6 100	6 455	55	84	79	1 160 436	1 246 419
Nordland	4 039	4 162	45	94	85	836 209	871 050
Troms	2 983	3 084	54	91	60	621 999	676 269
Finnmark	1 493	1 500	35	99	96	338 996	342 620
Sum/snitt	44 812	47 573	46	92	82	10 072 301	10 608 281

Klima og miljø

Vi ser oftere skader på veinettet som følge av ekstremvær eller store nedbørsmengder. De siste årene har det vært store merkostnader som følge av ekstremvær. I 2019 har det ikke vært ekstraordinære hendelser på veinettet.

I ny driftskontrakt 1003 Kristiansand ble det stilt strengere krav til utstyr, blant annet krav til Euro 6 på kjøretøy som brukes i kontraktsområdet. Det er også stilt et strengere krav til feieutstyr for å redusere svevestøv i Kristiansand.

Klima og miljø vektlegges når nye drift og vedlikeholdskontrakter fornyes. For eksempel at det i nye drift og vedlikeholdskontrakter fra 2020 vil det bli et krav om miljøvennlige brøytestikker.

Samarbeid med Byremo videregående skole

Det ble gitt et tilskudd til anleggslinjen på Byremo videregående skole for tiltak på Fv. 4040 i Åseral kommune. Vest-Agder fylkeskommune ønsket et samarbeid med skolen for å kunne gi lærlingene et prosjekt som var mest mulig lik det elevene vil møte i arbeidslivet. Tilskuddet som ble gitt over drift og vedlikeholdsbudsjettet bidro til at vi kunne starte på prosjektet i 2019 slik at vegen blir klargjort for asfaltering tidligere enn planlagt og til lavere pris. På sikt vil også trafikantene få en bedre og mer trafiksikker vei.

Drift- og vedlikeholdskontrakter

Kontrakt	Kontrakts-periode	Opsjon	Mulig kontrakts-avslutning
1002 Flekkefjord	2018-2023	1 år	2023 eller 2024
1004 Sirdal	2016-2021	2 år	2021 eller 2023
1003 Kristiansand	2019-2027	1 år	2027 eller 2028
1001 Mandal	2017-2022	2 år	2022 eller 2024
Elektro	2016-2022	1 år	2022 eller 2023
Veglys	2016-2022	1 år	2022 eller 2021

Nye kontrakter har oppstart 1. september oppstartsåret.

I tillegg har vi også asfaltkontrakter som fornyes årlig.

I 2019 ble det inngått en ny drift- og vedlikeholds-kontrakt for kontraktsområde 1003 Kristiansand. Presis Vegdrift AS ble valgt som driftsentreprenør. Kontraktsperioden startet i september 2019 og har en varighet på 8 år for fylkesveiene og 5 år for riksvei. Vi har hatt fått en vesentlig kostnadsøkning i ny Kristiansandskontrakt på om lag 15 mill. kr ekstra per år.

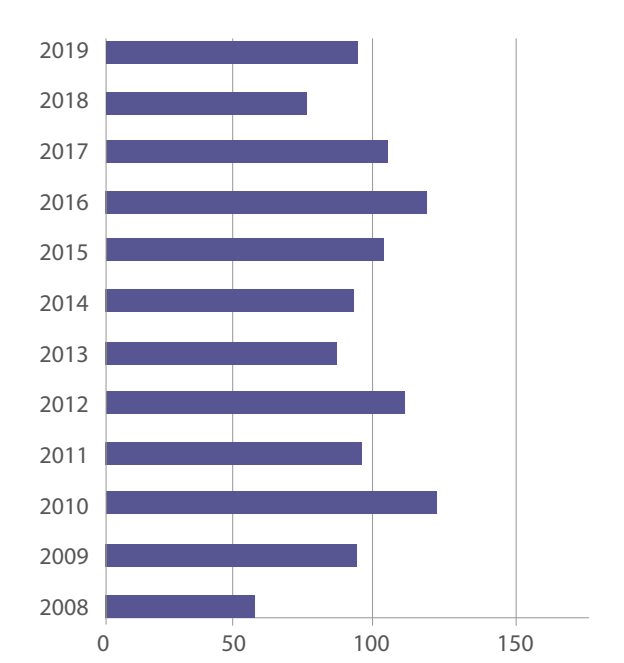
Fra 2009–2019 er det reasfaltert 1106,7 km med vei i Vest-Agder. Det gir et gjennomsnitt på 100,6 km vei årlig. I Vest-Agder er det 1652 km med fast dekke.

Definisjon av tilfredsstillende standard

Jevnhet: IRI-Verdi bedre eller lik 3,0 mm/m: IRI er et tall som viser ujevnheter i veiens lengderetning. Jo høyere IRI, jo dårligere er jevnheten. Grafen viser andelen av veinettet med tilfredsstillende standard.

Spor: Sporverdi (dybden på hjulsporene) er bedre enn 18 mm.

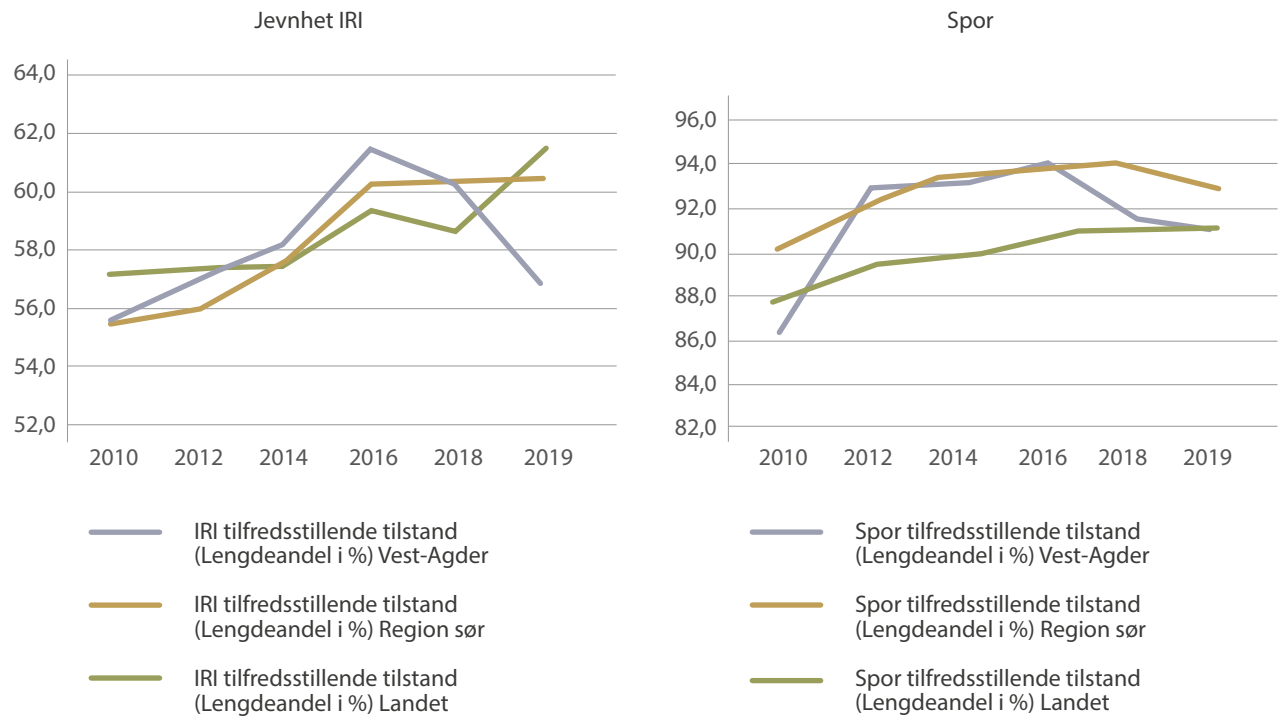
Km asfaltert vei

Det betyr at fylkesveiene i gjennomsnitt blir reasfaltert hvert 15 år forutsatt at asfaltmengder hadde blitt likt fordelt utover veinettet. I praksis vil en høytrafikkert vei asfalteres oftere, mens lavtrafikkerte veier kan ha sjeldnere frekvens. I 2019 ble det i tillegg til kjøreveg reasfaltert 5 km gang- og sykkelveier.

Asfaltpriser har økt med 14 prosent fra 2018-2019 som medfører at flere strekninger i asfaltprogrammet har blitt utsatt til tross for ekstra bevilgninger. Fra 2016 -2019 har det vært en prisøkning på totalt 68 prosent på reasfaltering. Prisene i Vest-Agder lå i 2019 6,6 prosent over landsgjennomsnittet.

Analyse av dekketilstand på asfalterte veier

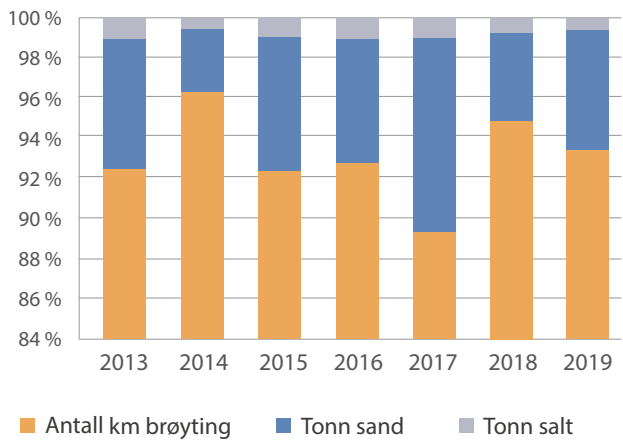

Reasfaltering i Region Sør

Fylke	Antall km fylkesveg		Andel fast dekke i %	Forbruk mill. kr. til reasfaltering 2017 (inkl.mva)	Forbruk mill. kr. til reasfaltering 2018 (inkl.mva)	Forbruk mill. kr. til reasfaltering 2019 (inkl.mva)	Kr/km fast dekke i 2019 inkl. mva. (1000 kr) (Inkl.mva)
	Km totalt	Km fast dekke					
Buskerud	1 786	1 759	99	97	97	98	56
Vestfold	1 222	1 222	100	93	103	86	70
Telemark	1 881	1 771	94	72	137	105	59
Aust-Agder	1 559	1 430	92	52	56	55	39
Vest-Agder	2 071	1 652	80	72	66	75	45
Region sør	8 519	7 834	92	386	459	419	53

Merknad: Forbruk er inklusiv merverdiavgift, men kostnader til forarbeider er medtatt.

Vintervedlikehold - akkumulerte mengder

Investeringsprosjekter på fylkesvei

Bompengeprosjekter

Listerpakken

Arbeidene på prosjekt Fv. 43 gjennom Farsund sentrum er ferdigstilt. Høsten 2019 kom man til enighet med entreprenør om sluttoppgjøret.

Lyngdal kommune har regulert en ny adkomstvei til Lyngdal havn, som innebærer at dagens fylkesvei kan benyttes som gang- og sykkelvei. Løsning vil bli kostbar, og overstiger vedtatt finansiering innenfor Listerpakken, men dersom den gjennomføres vil det være et svært positivt bidrag til trafikksikkerheten i området.

Samferdselspakke for Kristiansandsregionen

Fv. 456 Vågsbygdveien

Prosjektet ble sluttført høsten 2014. Dommen i retts-saken om sluttoppgjøret falt sommeren 2017, men ble anket. Ankesaken ble behandlet våren 2019, med resultat at fylkeskommunen må betale entreprenør i overkant av 100 mill. kr, litt under halvparten av entreprenørs opprinnelige krav. Resultatet vil ha betydning for økonomien til flere prosjekter i Samferdselspakken.

Prosjekter i «Myk pakke»

Fv. 405 Hagen – Samkom; Gang- og sykkelvei, samt ny bru på Samkom, i kombinasjon med kommunalt vann- og avløpsanlegg. Prosjektet ble åpnet i juni 2019, og har bidratt til vesentlig økt trafikksikkerhet for myke trafikanter i området.

Fv. 405 Grovane – Hagen; Det er utarbeidet ny reguleringsplan som inkluderer løsning forbi jernbanebrua. Kostnad for realisering vil bli høy, og per i dag er det ikke midler i samferdselspakken til gjennomføre prosjektet.

Forlengelse av samferdselspakken

Fv. 456 Kjoskrysset; Det er utarbeidet ny reguleringsplan med redusert rundkjøring, samt flytting av bussholdeplasser.

E18 Rona; Det arbeides med ny reguleringsplan som forventes vedtatt våren 2020.

E18 Håneskrysset; Arbeidet er i gang. På- og avkjøringsarm mot Kristiansand åpnes for trafikk mars 2020, mens hele prosjektet ferdigstilles juni 2020.

Fv. 45 kryss Sinnes, samt GS-vei

Prosjektet er sikret finansiering av del 1, selve krysset og 200 meter GS-vei mot Tjørhomfjellet. Utlysning, inkludert opsjon på del 2, med GS-vei helt frem til Tjørhomfjellet skianlegg, legges ut i markedet over

nyttår. Planlagt byggetid er om lag et år, dette kan bli noe lengre dersom det viser seg mulig å realisere opsjonen. Kommunen vurderer rekkefølgekrav om bidrag til realisering av del 2. Samtidig pågår dialog med Rogaland fylkeskommune om eventuell restfinansiering.

Programområdene

Rekkverk og trafikksikkerhetstiltak

Fv. 203/230, Fv. 410 og Fv. 987 er blitt forkjørregulert. Det ble etablert 9 fartshumper, og montert intensivbelysning på 10 gangfelt. Samtidig er det planlagt og gjennomført opprydning rundt flere kryss og gangfelt, for å bedre sikt og trafikksikkerhet. Kort fortau på Fv. 816 ved Tyssen er planlagt, slik at tiltaket kan bygges i 2020. I tillegg ble etter avtale med Nye Lyngdal kommune brukt 1 mill. til prosjekt utbedring av Fv. 512 Åsbakken. Prosjektet er hovedsaklig finansiert med statlige midler for infrastruktur i følge med kommunesammenslåing.

De tre millionene ekstra TS-midler som er stilt til SAM-utvalgets disposisjon ble brukt til å etablere 2 fartshumper på Fv. 455 i Åseral, intensivbelysning av gangfelt på Fv. 203 i Furulunden, planlegging av 5-7 lyspunkter på Fv. 203 Omlandsveien/Tregdeveien, samt bygging av 2 fartshumper på samme sted. Det er etablert intensivbelysning av gangfelt på Fv. 43 Kirkeveien i Lyngdal, oppgradert belysning på Fv. 410 ved Kiwi og Fv. 552 mot Korshavn ble forkjørregulert. To gangfelt ble intensivbelyst på Fv. 456 ved Stausland. I Kristiansand ble skillegerde på Fv. 32 Barstølveien ferdigstilt, 3 gangfelt på Fv. 3 Sømsveien ble intensivbelyst, det ble etablert opphøyd gangfelt på Fv. 457 Møvik, samt humper på Fv. 23 Markviksveien og Fv. 30 Møllevannsveien.

Kollektivtrafikk og universell utforming

Midlene brukes til oppgradering og tilrettelegging av eksisterende busstopp. I 2019 ble det blant annet etablert to venteplasser på Fv. 7 Ravnåsveien, utvidet snuplass på Fv. 405 ved Samkom og etablert kantstopp på Fv. 465 Øyesletta og på Fv. 926 ved Tjørsvågheimen.

Fast dekke på grusveier

På Fv. 101 Helleland – Koland er om lag 4,4 km grusvei oppgradert til fast dekke, med noe breddeutvidelse og siktutbedring. Prosjektet ble gjennomført og ferdigstilt i 2019.

Skredsikring

Skredsikringsmidlene benyttet til utbedringer i tråd med den regionale skredsikringsplanen. Tiltak i 2019 ble hovedsakelig finansiert med statlige skredsikringsmidler.

Fv. 42 Gydaalen; de er montert om lag 1,2 km med steinspranggjerder, fjell er rensket og det er etablert fanggrøfter.

Fv. 42 Bjørnstad: Ferdigstilt i desember.

Fv. 42 Valevika – Tonstad; Konkurransesgrunnlag utarbeidet, lyses ut tidlig i 2020, for bygging i 2020.

Fv. 975 Sauhella, Kviturvika og Ortevann II; Ferdig prosjektert, oppstart etter påske 2020

Fornyng av veifundamenter og utstyr

Midlene ble hovedsakelig brukt til oppgradering av diverse veglysskap, hvor det var et stort etterslep.

Oppgradering av tunneler

Tunneler på fylkesveinettet som er over 500 meter må oppgraderes etter tunnelforskriften. I 2019 er det arbeidet med tilbudsgrunnlag for Fv. 457 Flekkerøytunnelen, med planlagt oppstart av arbeidene høsten 2020. Dette er en stor og kostbar jobb. Fv. 42 Gåsehelltunnelen har fått aksept for noen års utsettelse, men det må legges en plan for dette i løpet av kort tid.

Øvrige veiinvesteringer

Fv. 44 Flekkefjord bybru

Brua ble offisielt åpnet 9.oktober 2018. Sluttoppgjøret ble ferdig høsten 2019, og med unntak av noen små arbeider på naboeiendommer som gjennomføres i 2020 er prosjektet nå slutført.

Fv. 461 Vatneli – Kilen

Det er bygget 1300 meter ny gang- og sykkelvei gjennom en totalentreprise. Anlegget har blitt kostbart, men resultatet er svært positivt for trafikksikkerheten i området, og har i tillegg gitt et løft for tettstedet Kilen. Åpningsmarkering for prosjektet var i oktober 2019.

Fv. 202 GS-bru ved Bankebrua

Byggingen startet i 2017, men prosjektet stoppet opp etter at brua raste sammen under støpning i februar 2018. Åpningen av den nye brua ble markert i juni 2019. Som følge av brua, samt at VAF bevilget et mindre sum til etablering av en enkel gang- og sykkelvei fra brua og inn mot sentrum, er det nå et godt sammenhengende tilbud for myke trafikanter mellom Mandal sentrum og Sånum.

Fv. 303-352-353 Nodeland – Ryen

Anlegget ble overlevert VAF 11.november 2018. Tiltakene har bedret fremkommeligheten vinterstid og gitt bedre forhold for alle trafikantgrupper. Det ble gjort opprydninger i bekkeløpet for å opprettholde gytefunksjonen i 2019. Prosjektet er nå avsluttet.

Fv. 456 Hølleveien

Det er utarbeidet reguleringsplan for hele området, som ble vedtatt av Søgne kommune med noen endringer høsten 2019. Status for disse endringene er noe usikker, men deler av prosjektet er nå klart til gjennomføring dersom det er mulig å finne midler til tiltak.

Fv. 460 GS-vei Rødberg – Snik

Prosjektet ble forsinket som følge av behov for omprosjektering, men kontrakt ble skrevet i august 2019. Arbeidet er i gang, og det forventes ferdigstilling i mai 2020.

Fv. 456 Stokkeland bru

Arkeologiske utgravinger ble foretatt før sommeren, Erosjonssikring av området startet i september og ferdigstilles sommeren 2020.

Fv. 466 Klungland bru

Åpningsmarkering i juni, ferdigstilt i juli. Bra resultat, og sluttoppgjøret ble ferdig før jul.

Fv. 804 Fedåna bru

Brua ble ferdigstilt og overlevert i oktober. Godt resultat som ivaretar mange ulike interesser i et verneverdig lokalmiljø. Midlertidig gangbru som ble kjøpt inn av prosjektet er videresolgt til Statens vegvesens brulager.

Fv. 42 Eiken feriesenter – Tveitosen

Det bygges i overkant av 1 km GS-vei som knytter sammen eksisterende GS-veier i området. Prosjektet inkluderer et par mindre bruer, samt krysning for jordbrukstrafikk. Konkurransesgrunnlag ble utarbeidet i 2019, for bygging i 2020.

Sykelbytiltak

De første årene har sykkelbymidlene blitt brukt på Bankebrua i Mandal. I 2019 har det vært arbeidet med planlegging av to prosjekter i Farsund. På Fv. 43 Vestbygda planlegges et fortau for å etablere sammenhengende løsning for myke trafikanter rundt skolen. På Fv. 43 mellom Zion og Bilandsfeltet planlegges en GS-vei i samarbeid med kommunen. Det er bevilget 2,5 mill. kr i statlige sykkelbymidler til dette tiltaket. Begge planlegges bygget i 2020.

Fv. 203 og 230 GS-veg og utbedring mot Strømsviga

Prosjektet gjelder etablering av 1,2 km GS-vei. Kontrakt på totalentreprise ble tildelt og arbeid med etablering av omkjøringsveg ble gjennomført i 2019. Planlagt ferdigstilling av GS-veien er høsten 2020.

Fv. 405 GS Holtevegen – Granlivegen

Prosjektet med etablering av sammenhengende GS-vei i området omfatter to ulike arealplaner. Det er startet forprosjekt for å integrere disse planene og utarbeide et samlet GS-prosjekt i området.

Prosjekter med ekstern finansiering

Fv. 405 rundkjøring Vennesla nord

Prosjektet finansieres i sin helhet av Vennesla kommune, og skal rydde opp i avkjørsler, samt etablere rundkjøring i kryssområdet for å løse rekkefølgekrav for omkringliggende utbygging. Det ble i 2019 gjennomført grunnerverv og gjort klart for prosjektering i 2020.

Fv. 468 GS-vei Tonstad – Seland bru

Det er utarbeidet anbudsgrunnlag for prosjektet, og gjennomført grunnerverv. Noe arbeid gjenstår. før fase 1 av prosjektet kan lyses ut. Arbeidet skal betales av Sirdal kommune, som har gitt aksept for planlagt budsjett for fase 1.

Fv. 466 Klungland bru.

Kultur

Opplevelser for livet

REGIONPLAN AGDER 2020

Mål for 2020: Det regionale kulturlivet er preget av mangfold og skaperkraft. Det er skapt en rekke arbeidsplasser i kulturbasert næring, og satsingen har skapt trivsel, og bidratt til å gjøre landsdelen enda mer attraktiv. Regionale kulturbygg har gitt betydelige ringvirkninger, og festivaler og museer har markert publikumsvekst.

Kultur har stor egenverdi for mennesker og samfunn. Den regionale kultursektoren inkluderer idrett, frivillig kulturliv, kulturinstitusjoner, ulike anlegg, festivaler og opplevelsesbaserte næringer. Sammen utgjør disse elementene en skaperkraft som er avgjørende for Agders puls og vekst .

Kunst- og kulturformidling

Den kulturelle skolesekken (DKS) skal medvirke til at elevene får et profesjonelt kunst- og kulturtilbud. Målet er at elevene både skal gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for kunst- og kulturuttrykk av alle slag. 2019 var et aktivt år for DKS Vest-Agder. 65 ulike produksjoner har vært på turné i grunnskolen, 76 000 elever har deltatt på til sammen 1591 arrangement. 35 produksjoner har vært på turné til videregående skole, 15 125 elever har deltatt på 343 arrangement.

Assitej (Association Internationale du Theatre pour l'Enfance et la Jeunesse) er en internasjonal sammenslutning som arbeider for å fremme barn og unges rett til å oppleve god scenekunst. Assitej Artistic Gathering (AAG) er det årlige møtepunktet for Assitejs mange nettverk. I 2019 var SAND-festivalen i Kristiansand vertskap. Gjennom AAG fikk elever fra ungdomstrinn og videregående skoler i Vest-Agder oppleve internasjonal scenekunst av svært høy klasse. 816 elever fra ungdomstrinnet og 1753 elever fra videregående skole besøkte forestillinger på festivalen. Forestillinga *Playful Tiger* var spesielt tilpasset elever med autisme.

Fullriggeren Sørlandet var en ny samarbeidspart for DKS i 2019. 531 elever fra sju videregående skoler i fylket, fikk en fjordtur med verdens eldste operative fullrigger.

Av andre tilbud som kan nevnes, er forfattermøter med Bragepris- og Sørlandets litteraturprisvinner Tore Kvæven for mer enn 1200 elever i videregående skoler. Tidligere vinner av Sørlandets litteraturpris, Gaute Heivoll besøkte elever på mellomtrinnet for å fortelle om *Estragons opplevelser*.

Verken fugl eller fisk er et prosjekt om et stadig voksende miljøproblem; plast i havet. Kunstnerduoen Prestgaard/Andersen har i samarbeid med Besøkssenter våtmark Lista, gjennomført et verksted for over 800 elever fra 5.-7. trinn. Plast som ble funnet på strender fikk en ny form og oppstod som et fotografi av en norsk fugle- eller fiskeart. NRK Sørlandet sendte på nyåret et innslag om prosjektet med tittelen *Kunstprosjekt i miljøkamp - Barn lager kunst av plastsøppel*.

DKS-produksjonene *Mønster i naturen* for 1.-4- trinn av Sandra Norrbin og *Videospill* for 8.-10. trinn av Terje Abusdal og Jon-Edvard Uleberg, ble hentet fra kunstnernes deltakelse på årets Sørlandsutstilling.

Gjennom formidling til skolene er DKS et viktig bidrag til innsikt og forståelse blant elevene i forhold til hvordan kunstuttrykk kan skape økt bevissthet om våre naturressurser og digitale omgivelser.

I desember 2019 utga fylkeskommunen boka *Omkring Lindesnes, Vest-Agder fylkeskommune 1976 – 2019*. Flere i kulturseksjonen har vært sterkt involvert i denne utgivelsen.

Agder folkemusikkarkiv

Agder folkemusikkarkiv, som fram til årsskiftet 2020 var felleseie mellom Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommuner, var 20 år i 2018. Dette ble da markert med et samarbeid med Kristiansand Symfoniorkester (KSO), der tre unge folkemusikere var solister med orkesteret på deres åpningskonsert for sesongen. Dette ble så vellykket at KSO ønsket å gjenta samarbeidet i 2019. Til konserten i 2019 fikk vi arrangert to folketoner fra Setesdal for orkester og tre generasjoner kvedere. Konserten ble holdt i et fullsatt Kilden Teater- og Konserthus og i Arendal kulturhus.

Mangfoldsarbeid

Nettverket Agder for alle fremmer flerkulturell kompetanse, og bygger på et stort nettverk av frivillige organisasjoner, enkeltpersoner, kommuner og større institusjoner. Sekretariatet er i Vest-Agder fylkeskommune.

I 2019 arrangerte Agder for alle InspirasjonsKilden, med Claes Lund/SaraClaes, der temaet var *Fra mann til menneske - om situasjonen for transpersoner*. Det ble også gjennomført to nettverkssamlinger, den ene på Stiftelsen Arkivet med tema *Når ungdom oppdager egne ressurser* om verktøy til bruk i skole og fritid. Den andre i uka Grimstad for alle, med tema *Fordommer*.

Agder for Alle samarbeidet også med fylkesbiblioteket om en konferanse på Kilden, ei inspirasjonssamling som fokuserte på å bruke litteratur og kunst i integreringsarbeidet. I tillegg har det vært stand på Arendalsuka i samarbeid med IMDi og Fida og vært gitt tilskudd til *Nesten Helg* – et talkshow om helse og kultur i Kvinesdal kulturhus.

Visuell kunst

Wenneslandsamlinga på KKG blir ivarettatt i henhold til en forvaltningsavtale med Sørlandets Kunstmuseum. Malerikonservator etterser tilstanden til samlinga

regelmessig og gir råd om plassering og bevaring av verkene.

I løpet av 2019 ble tre malerier restaurert og fem bilder har fått beskyttelse med pleksiglass.

I 2019 startet et kunstprosjekt på nybygget til Eilert Sundt videregående skole - studiested Lyngdal. Kunstkomiteen ga oppdraget til kunstnerne Marthe Minde og Aleksander Jæger. Kunstverkene ble ferdigstilt og montert i desember 2019.

Sørlandsutstillinga hadde 50års jubileum i 2019. Utstillinga startet i 1969 og formålet har hele tida vært å formidle samtidskunst fra regionen. Jubileet ble markert med ei omfattende utstilling på Lista. Sørlandsutstillinga inviterte publikum til å vandre og oppdage kunsten i det populære turlandskapet.

Det ble også lansert ei jubileumsbok, *Sørlands-utstillingen gjennom 50 år*, samtidig som det ble vist ei utstilling med 100års jubilanten tekstilkunstneren Nina Gjestland.

Tilskuddsordninger

Vest-Agder fylkeskommune tilbyr ulike tilskudds-ordninger og stipend, for slik å styrke mulighetene til gjennomføring av kunstprosjekt og for profesjonelle kunstnere å kunne leve av sine kunstprosjekt. Tilskuddene bidrar også til videreutvikling av arrangementer, festivaler og kulturarenaer.

Fylkesbiblioteket

Fylkesbiblioteket var preget av den storstilte nasjonale feiringa av Bokåret 2019. Sammen med Aust-Agder bibliotek- og kulturformidling (AAbk) fikk vi 0,6 mill. kr fra Nasjonalbiblioteket til bokbussprosjektet «Burning fra hav til hei». Den pensjonerte bokbussen fikk nytt innhold og ny design og reiste rundt til alle kommuner i begge fylkene i løpet av tre uker. Sammen med bussen kom det forfattere, skuespillere, fortellere og foredragsholdere som bidro til å samle både voksne og barn. I løpet av tre uker hadde bussen mer enn 40 stopp og nesten 50 forestillinger og happeninger. Prosjektet tok mye av vår arbeidstid, fikk stor oppmerksomhet og involverte og engasjerte små og store bibliotek i hele Agder.

Fem bibliotek i Vest-Agder har deltatt i prosjektet *Folk møter folk*, et integreringskonsept utviklet av Med hjerte for Arendal, Voksenopplæringen i Arendal og Arendal bibliotek. Sammen med prosjektleder Hilde Mjøs, Norsk bibliotekforening avd. Agder og AAbk fikk vi midler fra Gjensidige-stiftelsen til å spre denne enkle, men virkningsfulle metoden til flere kommuner.

Fylkesbiblioteket har bidratt med rådgivning og oppfølging i forbindelse med flytting av Åseral bibliotek og bygging av ny bibliotekfilial på Byremo, som begge

åpnet i løpet av 2019. Dette er blitt moderne og attraktive bibliotek og kulturelle møteplasser tilpasset lokale forhold og behov. Begge bibliotekene har med dette fått utvidet sine åpningstider ved hjelp av mer åpne løsninger og samlokalisering.

I 2019 ble det lyst ut konkurranse om bibliotektransport. Transporten er en nødvendig infrastruktur som sikrer lik tilgang til bibliotekets materiale uavhengig av hvor man bor. Den har til sammen 92 stopp pr. uke hos folkebibliotek og videregående skoler i Agder. Det Arendal-baserte Midtstøl Transport A/S vant anbudet og overtar etter Norsk Bibliotek Transport.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Det ble i 2019 godkjent 169 søknader om spillemidler til bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet, med en samlet kostnadsramme på over én milliard kroner. I tillegg til søknader fra kommune og kommunale virksomheter ble det sendt inn søknader fra totalt 28 ulike lag og foreninger (21 ulike i 2018). Dette året ble det søkt spillemidler til å bygge ulike utendørs aktivitetsanlegg på 20 ulike skoler og bygging/ rehabilitering av 11 turløyper i fylket.

Tall i mill. kr.			
Søknadssum/ Søknadsgruppe	2017	2018	2018
Ordinære anlegg	206,4	230,7	223,36
Nærmiljøanlegg	15,0	13,0	14,3

Spillemiddelsøknadene 2018

Fotballanlegg er den mest populære anleggs kategorien med 27 søknader, på alt fra ballbinge til 11'er bane kunstgress. De to nest største anleggs kategoriene i 2019 var idrettshall og aktivitetssal og flerbruksområder på skole med henholdsvis 21 og 19 søknader. Alle kommunene i Vest-Agder søkte om spillemidler. De største tildelingene ble gitt til Aquarama svømmehall, Flekkerøya rulleskianlegg, Jegersberg dagsturhytte, Vågsbygd idrettsplass, Betongparken Soleklar i Mandal, Klubbhuset til Farsund IL, tilleggselementer i Vennesla svømmehall, Kollemo idrettsanlegg i Hægebostad, Kvinabadet og Tonstad kunstgressbane i Sirdal.

Totalt var søknadssummen i Vest-Agder 237,5 mill. kr, og på bakgrunn av antall godkjente søknadssummer, antall innbyggere og anleggsfordeling har Vest-Agder fylkeskommune mottatt 63,7 mill. kr til fordeling i 2019 (65,9 mill. kr i 2018). Dette resulterer i et etterslep på spillemidler på omtrent 175 mill. kr som tilsvarende i gjennomsnitt mellom 3 og 4 års ventetid fra førstegangssøknad til utbetaling.

Kulturarv

I 2014 ble strategien *Kulturarv 2020* vedtatt av fylkestinget. Strategien skal sikre at Vest-Agders kulturarv blir tatt vare på, formidlet og benyttet på en effektiv og god måte.

Uthavner i verdensklasse

Prosjektet Uthavner i verdensklasse har vært et samarbeidsprosjekt mellom Vest-Agder fylkeskommune og Aust-Agder fylkeskommune, med mål om å sikre en bærekraftig forvaltning av Agders uthavner. Gjennom et tett samarbeid med kommunene, reiselivsnæringen, forskningsmiljø m.fl. har vi i 2019 arbeidet med å skaffe et godt kunnskapsgrunnlag om uthavnene, vi har arbeidet for å bevare dem, og vi har hatt fokus på å gjøre uthavnene til bærekraftig lokalsamfunn og bærekraftige besøksmål.

Av aktiviteter gjennomført i 2019 kan følgende nevnes:

- Vi har igangsatt arbeidet med en landskapsanalyse og en forenklet DIVE-analyse av uthavnene. Arbeidet inngår i arbeidet med en landskapsanalyse og er støttet økonomisk gjennom Interreg Europe.
- Vi har jobbet med å utarbeide en mal for gode bestemmelser for uthavnene. Dette gjøres i samarbeid med kommunene.
- Det er gjennomført kurs for huseiere i seks uthavner.
- Vi har deltatt i FoU-prosjektet Opplevelser for alle, der vi har arbeidet med å tilrettelegge uthavnene Ny-Hellesund for personer med nedsatt funksjonsevne.
- Interregprosjektet Hericoast har vært inne i siste fase, og det har vært gjennomført workshop i Donegal i Irland og i Lea Artibai i Spania.
- Vi har utarbeidet en designmanual for skilting av uthavnene.
- I samarbeidet med USUS og SKMU m.fl. har vi gjennomføringen av verdiskapningsprosjektet Vel i havn. Det har vært avhold kurs for reiselivsaktører i Ny-Hellesund og Lyngør, og det har blitt produsert filmmateriale m.m.
- Vi har mottatt tilskudd fra Riksantikvaren til to lokale prosjekter i uthavnene.

Bygningsvern

Fylkeskonservatoren forvaltet tilskuddsmidler fra Riksantikvaren til istandsetting av fredete bygninger og anlegg i privat eie (FRIP-midler). Tilskuddsordningen er en del av Riksantikvarens Istandsettingsprosjekt 2020. Målet med prosjektet er at alle fredede bygninger i privat eie (FRIP-bygninger) skal opp på et ordinært vedlikeholdsnivå innen 2020, slik at bare løpende vedlikehold blir nødvendig. Istandsettingen skal gjøres etter antikvariske prinsipper, med håndverksmetoder

og materialer som er tilpasset husets alder og særpreg. Vest-Agder fikk i 2019 et tilskudd på 2,5 mill. kr. Disse midlene ble fordelt på 15 anlegg.

De siste årene har det pågått fredningssak på de nasjonalt utvalgte industrianleggene Bredalsholmen dokk- og fartøyvernsepter og Sjølingstad Uldvarefabrik. Sjølingstad Uldvarefabrik ble vedtatt fredet av Riksantikvaren i 2019.

De historiske byene

Det ble samarbeidet med Plan og miljø seksjonen om tildeling av midler til kommunale byutviklingsprosjekter i de fire historiske byene: Flekkefjord, Farsund, Mandal og Kristiansand. Transformasjon av bygninger er stadig mer aktuelt, både fordi kulturminnene gir økt bostedsattraktivitet og verdiskaping, og fordi gjenbruk bidrar til god klima- og miljøforvaltning. Det ble i den sammenheng gitt midler til mulighetsstudie for Farsund avis bygningene og Mandal industrihistoriske senter.

Fylkeskonservatoren har også vært involvert i reguleringsplan for utbygging av Eilert Sundt videregående skole, reguleringsplan for nytt kirkesenter i Flekkefjord samt flere mindre plansaker i de historiske byene.

Kulturhistoriske eiendommer

Den 22. juni 2019 åpnet utstillingen «Krigen på Lista» i bygg 22 på Nordberg. Åpningen var et resultat av et flerårig rehabiliteringsprosjekt for bygget og et godt samarbeid med Vest-Agder-museet om utvikling av innhold og utstillingsproduksjon. Utstillingen formidler Lista, Farsund og regionens krigshistorie. Prosjektet har videreutviklet Nordberg fort som et attraktivt besøksmål, både gjennom produksjonen av formidling og gjennom rehabilitering av kulturhistorisk bygningsmasse.

Fylkestinget 2018 vedtok ekstrabevilgninger til vedlikehold av fylkeskommunens egne kulturhistoriske eiendommer. Dette har gitt et handlingsrom for å ta etterslep på vedlikehold. Følgende gjennomførte tiltak i 2019 kan betraktes som et direkte resultat av de økte budsjettrammene; Emmaus bedehus ble skrappt, vasket og utvendig malt. Bygg 11 på Nordberg fort ble eternittsanert, med påfølgende nytt tak, ny utvendig kledning og tilhørende restaurering av vinduer. Bygg 9 og 24 på Nordberg fort fikk nødvendige utskiftninger på elektrisk anlegg. Bygg 10 på Nordberg fort fikk ny utvendig drenering.

Som et tiltak for det grønne skiftet ble det i 2019 etablert ladestasjon for elbil på Nordberg fort.

Tilskudd til kulturminnevernprosjekter - 2019

Fylkeskonservatoren utlyste også i 2019 egne midler til kulturminnevernprosjekter, blant annet med målsetning om å støtte opp om lokale lag/foreninger/ institusjoner sitt engasjement for å forvalte og formidle vår kulturarv. Blant prosjektene gjennomført som et resultat av tildelt midler 2019 er; Støtte til klinkekurs i regi av Søgne kystlag, ny trapp på Varnes kystfort i regi av Lister forsvarshistoriske forening og nytt toalett på M/B Høllen i regi av Høllen båtruter. Begrunnelsen for å gi tilskudd til sistnevnte var at en oppgradering av toaletttilbudet på M/B Høllen var et viktig bidrag til at det kulturhistoriske fartøyet kunne fortsette å tilby publikum opplevelser i og rundt det fredete kulturmiljøet Ny-Hellesund.

Arkeologi

Arkeologiske registreringer får fortidens kunnskap opp av jorden og frem i lyset. I 2019 fortsatte registreringene for ny E39 videre mot Lyngdal. De viktigste funnene i år var at vi kunne dokumentere aktivitet på stølsområder i kystnære heiområder til merovingertid (ca. 500 e.Kr.), dvs. i periode før vikingtid – og funn av komplekse boplassområder fra eldre og yngre steinalder ved elven Audna nord for Vigeland og ved Lenefjorden i Lyngdal. Andre registreringer med interessante funn kom fra sagagården Hundingsland i Lyngdal kommune og på Liste Lufthavn i Farsund kommune.

Årets fineste gjenstandsfunn kom fra en gravhaug i Harkmark. Her ble det funnet en smedgrav fra vikingtid med et redskapssett bestående av øks, lanse, pilspisser, tang, deler av et sverd. Videre ble det funnet dekorative kobberbeslag, meisle, hammer, kniver, og to stykker tvinna gulltråder som kan være øreringer med en smeltet perle i.

Søking med metalldetektor er en aktivitet som har økt i popularitet. I 2019 ble det levert inn en rekke funn, hvorav to peker seg ut, en fingerring i gull fra vikingtid og en gullbrakteat fra folkevandringstid.

Arbeidet med kontrollregistreringer av dyregraver for reinsdyr i Setesdalheiene fortsatte i 2019. Registreringene ble utført i samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune. Fylkeskonservatoren deltok også i Miljøverndirektoratets verdiskapningsprogram - i delprosjektet: *Villreinen og kulturarven*, hvor vi var med å arrangere kulturhistoriske naturlosturer og seminar for reiselivet i Setesdal.

Kulturhistorisk formidling

Kulturminner har kun verdi i møte med levende mennesker. Formidling setter kulturminnene inn i en kulturhistorisk sammenheng, og kunnskap om kulturminnene bidrar til økt forståelse for bevaring og vern.

En viktig arena for formidling om forhistorien er Den kulturelle skolesekken, og grunnskoletilbudene *Jeger i steinalder* og *Vikinger* er etter mange år fremdeles populære.

Formidlingstiltaket arkeologikafé har i løpet av året hatt 12 åpne foredrag om forskjellige historiske tema. I samarbeid med Vest-Agder-museet er det arrangert flere håndverkskaféer. Målsettingen er å formidle tradisjonelle byggeskikker og håndverksteknikker til håndverkere, eiere av kulturminner og andre som er interessert i bevaring.

Tradisjon tro presenterte Fylkeskonservatoren sin AdventsQalendeR på Facebook i desember. Temaet denne gang var freda og verneverdige bygg og anlegg i fylket.

Kulturminneplaner

Som del av Riksantikvarens sitt program for å øke kulturminnekompetansen i kommunene, gis støtte til kommuner som setter i gang arbeid med kommunale kulturminneplaner. Vest-Agder fylkeskommune gir råd og veiledning til kommunene i dette arbeidet.

I 2019 fikk Flekkefjord kommune midler fra Riksantikvaren til å starte opp arbeid med kulturminneplan. Da har alle kommuner i Vest-Agder med unntak av Søgne og Songdalen påbegynt utarbeidelse av egne oversikter over kommunalt prioriterte kulturminner. Så langt har Mandal, Marnardal, Lindesnes, Vennesla, Sirdal, Lyngdal, Audnedal og Åseral ferdigstilt og vedtatt sine kulturminneplaner.

Museum

I 2018 vedtok Vest-Agder fylkeskommune å bevilge økonomisk støtte til nytt museumsbygg Vest-Agder-museet på Odderøya. Nye og tidssvarende lokaler skal gi museet mulighet for å utvikle en ny attraksjon i Kristiansand. I 2019 fulgte fylkeskommunen dette opp ved å forskuttere 2,5 mill. kr av støtten slik at museet kunne sette i gang arbeid med detaljregulering, utomhusplan og avklaring av usikkerhet i prosjektet. I tillegg kunne museet begynte klargjøring av flytting av gjenstander til nytt magasin.

Fylkeskommunen videreførte også støtten til oppgraderingen av de kulturhistoriske anlegg Risøbank og Steinfoss Tømmerrenne i samarbeid med hhv. Mandal kommune og Vennesla kommune. Samarbeidet bidrar til å sikre regionale kulturminner som besøksmål for både lokale og tilreisende.

Oversikt over driftstilskudd til eksterne kulturinstitusjoner

Tall i 1000 kr.

Institusjon (alfabetisk)	2017	2018	2019
Agder folkemusikkarkiv	806	827	847
Agder historielag	185	190	195
Agder kunstsenter	677	705	710
Agder naturmuseum og botaniske hage	3 465	3 554	3 661
Agder restaurering	250	0	0
Stiftelsen Arkivet	346	455	468
Bragdøya kystlag	338	347	357
Bredalsholmen dokk og fartøyvernseater	1 501	1 540	1 583
Folkeakademiet Agder	170	170	172
Fullriggeren Sørlandet	1 581	2 135	2 195
Hestmanden		0	0
Høgtun kultursenter		0	0
Buen kulturhus Mandal, innholdsproduksjon	325	333	342
Lyngdal kulturhus, innholdsprodproduksjon	225	231	237
Vennesla kulturhus, innholdsproduksjon	210	215	221
Flekkefjord kulturhus, utvikling/innholdsproduksjon	225	231	237
Kilden kulturhus, innholdsproduksjon	2 050	2 000	2 056
Kilden teater- og konserthus	14 953	15 274	15 827
Lindesnes fyrmuseum	1 843	1 890	1 943
Listeskøyta kystkultursenter	51	52	54
Magma geopark	104	110	113
Mimeta	0	0	0
Norges husflidslag	260	267	274
Risøbank	505	505	500
Statsarkivet i Kristiansand	460	472	485
Steinfoss tømmerrenne i Vennesla	23	24	25
Sørlandets kunstmuseum	1 888	2 328	2 379
Sørlandsutstillingen	228	284	240
Sørnorsk filmsenter	521	535	559
Sørnorsk forfattersentrum	115	118	121
Sørnorsk kompetansenettverk for rytmisk musikk	191	191	271
Sørnorsk rock/jazzsenter	130	140	75
Tingvatn fornminnepark	371	381	350
Vest-Agder barne- og ungdomsråd	1 113	1 213	1 174
Vest-Agder idrettskrets/Olympiatoppen Sør	3 160	3 242	3 333
Vest-Agder museumslag	29	30	31
Vest-Agder musikkråd	1 011	1 037	1 066
Vest-Agder teaterråd/Rosengården teaterhus	256	0	0
Vest-Agder-museet	10 604	10 880	11 185
Voksenopplæringsforbundet (VOFO)	40	45	45
Wenneslandsamlingen	500	541	548
Sum	50 710	52 493	53 879

Arbeid mot en ny felles fylkeskommune

2019 har i stor grad vært preget av sammenslåingsarbeidet mot ett Agder

Agderprosessen

Både ansatte og tillitsvalgte har lagt ned et stort arbeid for å sikre etableringen av Agder fylkeskommune gjennom gode prosesser og viktige beslutninger i hele 2019.

Mye av arbeidet har vært rettet mot å sikre en god bemanningsplanlegging tilpasset organisasjonsstrukturen og behovet for innplassering av ansatte i Agder fylkeskommune. Dette har vært krevende prosesser for alle parter.

Rekruttering og annonsering

I 2019 kunngjorde Vest-Agder fylkeskommune 133 annonser i forbindelse med stillingsutlysninger. En del var fellesannonser for flere stillinger innenfor skolesektoren. I tillegg ble sosiale medier benyttet ved stillinger av særskilt karakter eller der disse var egnet til å promotere fylkeskommunen. Fortsatt har vi godt tilfang av kandidater til de fleste stillingene.

Vi bruker 1,5 mill. kr på fellesannonsering. Dette er primært annonsering av ledige stillinger, kunngjøring av politiske møter, høringer osv. Dette er en kombinasjon av digitale annonser og annonser i papiravis. Vi ønsker å annonsere mer målrettet gjennom nettaviser og Facebook, i tillegg til papirannonser.

I 2019 fikk vi styrket kompetansen på grafisk design, slik at kvaliteten ble mer målrettet og tydelig på annonsering og fellesprofilering.

Antall	2019	2018
Annonser	133	149
Søkere	3 023	3 065
Ansettelse	224	265

Læringer i Vest-Agder fylkeskommune

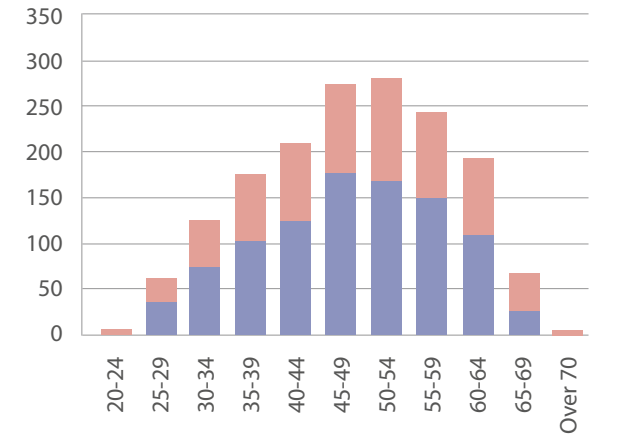
Vest Agder fylkeskommune er en lærebedrift med mange læringer på ulike fagområder, som for eksempel på IKT, byggdrift, kontorlæringer m.m. Ved årsslutt i 2019 var det 51 aktive lærekontrakter i fylkeskommunen. Det er det samme tallet som i 2018, så dette året har vi ikke klart å øke antallet i forhold til målsettingen om 60 lærlingekontrakter.

SMART samhandling

Frem til våren 2018 ble det jobbet med det tekniske oppsettet og en utrullingsplan for fylkeskommunens nye samhandlingsplattform (SMART samhandling).

Etter det har det ikke vært noen fremstøt for utvikling og/eller utrulling av nye samhandlingsverktøy. Erfaringer og personressurser fra dette tidligere arbeidet ble i 2019 brukt til å bygge Agder fylkeskommunes nye plattform for internkommunikasjon og samhandling.

Alderssammensetning og kjønn

Aldersgruppe	Kvinner	Menn	Totalt
20-24	2	3	5
25-29	36	25	61
30-34	78	45	123
35-39	103	71	174
40-44	128	82	210
45-49	171	102	273
50-54	163	115	278
55-59	149	92	241
60-64	118	78	196
65-69	31	40	71
Over 70	1	1	2
Totalt	980	654	1 634

Antall ansatte og antall årsverk 2019

Kjønn	Antall personer	Antall årsverk
Kvinner	980	841
Menn	654	588
Totalt	1 634	1 429

Antall ansatte per arbeidssted	Sum
Bygg- og innkjøpsseksjonen	27
Byremo tannklinikk	4
Byremo videregående skole	41
Eilert Sundt videregående skole	116
Farsund tannklinikk	5
Felles Regionalavdelingen	1
Felles Utdanningsavdelingen	1
Flekkefjord tannklinikk	8
Flekkefjord videregående skole	118
Fylkeskonservatoren	16
Fylkesrådmannens stab	7
IT-seksjonen	12
Kristiansand katedralskole Gimle	213
Kvadraturen skolesenter	247
Kvinesdal tannklinikk	6
Lyngdal tannklinikk	4
Mandal tannklinikk	14
Mandal videregående skole	157
Organisasjonsseksjonen	35
PP-tjenesten	14
Rona tannklinikk	13
Seksjon for fagopplæring	13
Seksjon for inntak og gjennomføring	6
Seksjon for kultur	9
Seksjon for plan- og miljø	10
Seksjon for plan og utvikling	6
Seksjon for samferdsel	11
Seksjon for samfunn og næring	13
Sirdal tannklinikk	1
Sirdal videregående skole	17
Slottet tannklinikk	21
SMI-skolen i Vest-Agder	34
Søgne tannklinikk	8
Søgne videregående skole	34
Tangen videregående skole	155
Tannhelsetjenesten – felles	4
Vennesla tannklinikk	10
Vennesla videregående skole	93
Vågsbygd tannklinikk	22
Vågsbygd videregående skole	90
Økonomiseksjonen	18
Totalt	1 634

Stillinger fordelt på kjønn og lønnsgjennomsnitt

Stillingsgruppe	Antall kvinner Gjennomsnitt Årslønn		Antall menn Gjennomsnitt Årslønn	
Adjunkt	79	516 482	63	521 284
Adjunkt m/ tilleggsgutd.	215	559 771	174	566 811
Arbeidsleder	12	428 456	8	467 650
Ass. fylkesrådmann	1	1 370 000		
Ass. rektor	2	797 000	3	798 000
Avd. ledere skoler	42	725 940	24	735 779
Bibliotekar	2	406 400		
Fagarbeider	79	412 461	45	425 216
Fagarbeider - skole	11	427 018	5	483 960
Fagarbeider m/ særaldersgrense - renholder m/ fagbrev	27	415 376	3	409 400
Fagarbeider m/ fagskoleutdanning	5	438 500	1	433 700
Førstesekretær	2	438 200		
Hovedtillitsvalgt, frikjøpt	2	535 700	4	659 125
Konsulent	56	479 304	24	510 095
Leder - fagleder i kap. 3 sentraladm.	6	636 200	15	727 023
Leder/seksjonsleder i sentraladm.	6	799 080	9	795 838
Leder - tannklinikk	8	732 714	2	726 900
Ledere - toppledere i lederteam	1	990 000	3	1 058 333
Lektor	9	567 456	16	570 547
Lektor m/ tilleggsgutdanning	180	602 631	145	615 110
Lærer	12	494 990	6	485 500
Lærer (u/ godkj. utdanning)	11	464 664	19	448 042
Miljøveileder/konsulent	1	478 500		
Psykolog			1	900 000
Rektor/leder	4	873 000	9	901 189
Renholder	27	392 237	5	357 640
Rådgiver	64	591 484	58	621 120
Rådmann	1	1 400 000		
Sekretær	12	414 450		
Seniorrådgiver	5	672 840	1	
Tannhelsesekretær	53	415 400		
Tannlege	24	704 077	8	738 363
Tannpleier	16	438 236		
Tanntekniker	1	496 800		
Undervisningsinspektør - fagleder			3	717 000
Vaktmester			5	436 280
Totalsum	976	542 468	659	580 348

Heltidskultur

Vår organisasjonspolitikk, samt LIM-planen, er med på å sikre vårt fokus på likestilling, inkludering og mangfold i organisasjonen. Dette tilstrebes gjennom et aktivt IA-arbeid, målsetting om å tilsette i hele stillinger, god lønnspolitikk og ivaretagelse av livsfasehensyn. Statistikken viser at vi fortsatt har mange kvinner på deltid; samtidig har vi flere kvinner i organisasjonen enn menn på heltid. Arbeidet med å øke andelen ansatte på heltid fortsetter.

Oversikt	Kvinner	Menn	Totalt
Deltid	324 / 71 %	128 / 28 %	452
Heltid	656 / 55 %	526 / 44 %	1 182
Totalt	980	654	1 634

Tabellene under viser hvordan sammensetningen er for ansatte i KLP-området (merkantilt ansatte ved skoler, tannhelsetjenesten og sentraladministrasjonen) og SPK-området (undervisningsansatte ved skolene).

KLP-område / SPK-område

Alder	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
20-24	2	1		2
25-29	17	8	19	17
30-34	34	17	44	28
35-39	41	27	62	44
40-44	49	19	79	63
45-49	62	22	109	80
50-54	68	31	95	84
55-59	79	28	70	64
60-64	58	18	60	60
65-69	12	12	19	28
Over 70			1	1
Totalt	422	183	558	471

Lønnsoppgjøret 2019

Partene i kommunal sektor ble enige om et mellomoppgjør med kun sentrale forhandlinger.

Rammen for årets oppgjør i kapittel 4, som i stor grad er undervisningsstillinger, fagarbeidere og konsulenter, var førende for det lokale oppgjøret for de øvrige ansatte som kun har lokale forhandlinger i fylkeskommunen. Kapittel 3 gjelder ledere, og kapittel 5 gjelder ansatte med høyere utdanning.

Rammen innebar følgende oppsett i kapittel 4

Overheng fra 2018	0,6 %
Lønnsglidning	0,2 %
Sentrale tillegg	2,1 %
Sum – årslønnsvekst 2019	3,2 %

Rammen for kapittel 3 og 5

Overheng fra 2018	1,0 %
Lønnsglidning	0,2 %
Beregnet årslønnsvekst 18-19	3,2 %
Lønnstillegg med virkning fra 1. mai 2019	3,0 %

Innretningen av oppgjøret ble avtalt av partene som et generelt tillegg til alle på 3,0 %.

Lønn for ledende stillinger

Tall i 1 000 kr	2019	2018	2017
Fylkesordførers lønn og faste tillegg	988	956	928
Fylkesrådmannens lønn og faste tillegg	1 442	1 400	1 284

Helse, miljø og sikkerhet

Vest-Agder fylkeskommune arbeider systematisk med helse, miljø og sikkerhet (HMS). Arbeidet styres av fylkeskommunens årshjul og definerte HMS-målsettinger som inkluderer både fysisk og psykososialt miljø.

Vår *Plan for daglig HMS-arbeid* fungerer som HMS-håndbok både sentralt og på driftsenhetene. Dette er et felles, digitalt system for melding av HMS-avvik i hele fylkeskommunen. Vernerunder foretas årlig på alle enheter.

I 2019 har utviklingsarbeidet innen HMS hovedsakelig bestått i å berede for den nye organisasjonen. Samtidig er det systematiske arbeidet videreført ut året.

Vest-Agder fylkeskommune som IA-bedrift

Vest-Agder fylkeskommune jobber for et mer inkluderende arbeidsliv (IA). Dette gjenspeiles i hele virksomhetens arbeid, hvor det jobbes systematisk og målrettet med langsiktige tiltak. Driftsenhetene har egne IA- og nærværplaner hvor både ledere og ansatte medvirker.

De store driftsenhetene har egne IA-grupper for å sikre nærværarbeidet. IA-gruppene danner en ramme for sykefraværsoppfølgingen, der sykemeldte ansatte, arbeidsgiver, bedriftshelsetjeneste, NAV og andre aktuelle parter møtes.

Sykefraværet i 2019 for hele organisasjonen var på 5,1 %. Dette er en svak nedgang fra 5,3 % i 2018. Det jobbes systematisk og langsiktig med nærværstiltak for organisasjonen samlet og for grupper med høyt sykefravær. I 2018 startet vi et arbeid med to hovedsatsinger innen IA: Innsats mot hyppig gjentakende langtidssfravær og utvikling av arbeidsmiljø. Den nye nasjonale IA-planen i 2019 ga støtte til disse satsingene, og vi tar arbeidet med oss inn i ny organisasjon.

Psykososialt arbeidsmiljø

Fylkeskommunen har i HMS-årshjulet et felles arbeid med psykososialt arbeidsmiljø (PSA). Høsten 2019 ble det gjort oppfølging av fjorårets arbeidsmiljøundersøkelse, og kartlagt hvordan den enkelte ansatte opplever sitt arbeidsmiljø. Denne oppfølgingen ble gjennomført i alle avdelinger/seksjoner, med mål om å iverksette tiltak for å bedre arbeidsmiljøet.

Bedriftshelsetjenesten og andre samarbeidspartnere

Fylkeskommunen har hatt et mangeårig samarbeid med bedriftshelsetjenesten (BHT) ved Sørlandets sykehus HF. Representanter fra BHT har hatt jevnlige møter med fylkeskommunen, der ulike problemstillinger knyttet til HMS er blitt drøftet. BHT har også i 2019 bistått på et bredt felt, og eksempler på oppgaver er bistand ved sykefraværsoppfølging, rådgivning ved spørsmål rundt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø samt fast deltakelse i arbeidsmiljøutvalgene (AMU).

Type kontakt/ oppdrag	Timer bedrift	%	Timer ansatt	%	Sum %
Fysisk arbeidsmiljø	153	19	5	1	14
Sykefravær	65	8	167	54	21
Psykososialt arbeidsmiljø/rus	184	22	51	16	21
Helsefremming/ forebygging/arbeids- helse/ergonomi	49	6	86	28	12
Undervisning (alle fagområder)	89	11	2	1	8
Møter/administrasjon	275	34	0	0	24
Sum	814	100	311	100	100

Avtalen med BHT ved Sørlandet sykehus utløper i mai 2020, fire måneder etter fylkessammenslåing. Leverandøren Agder arbeidsmiljø IKS overtar som BHT for hele den nye fylkeskommunen fra årsskiftet. Både BHT, private aktører og NAV arbeidslivssenter har vært samarbeidspartnere for Vest-Agder fylkeskommune. Vi jobber sammen mot en felles målsetting i HMS-arbeidet, og i felles forståelse av fylkeskommunens muligheter og utfordringer.

Utviklingen av et sunt og godt arbeidsmiljø er en kontinuerlig prosess som videreføres inn i ny organisasjon i 2020. Planlegging av nye tiltak og utviklingsoppgaver innen HMS har det vært jobbet med sammen med Aust-Agder fylkeskommune, for å lage et godt system for HMS-virksomhet i nye Agder fylkeskommune.

Kvalitets- og forbedringsarbeid

Fylkesrådmannens stab utviklet frem mot 2019 en portal med dokumentbibliotek for styrende dokumenter og en serviceportal for ulike henvendelser, herunder avviksrapportering. Vest-Agder fylkeskommune benyttet den eksisterende portalen ut 2019, men videreutviklingen av portalen stoppet opp med bakgrunn i sammenslåingen til Agder fylkeskommune.

Eksisterende interkontroll i Vest-Agder fylkeskommune har blitt opprettholdt på et tilfredsstillende nivå gjennom 2019. Et unntak har vært innen skolesektoren, hvor tilsyn på en av skolene avdekket mangler på internkontrollen rundt oppfølging av miljørettet helsevern for elevenes fysiske skolemiljø. Manglene gikk på dokumentering av ivaretagelse av informasjonsplikten og dokumentasjon på oppfølging av tiltakene som gjøres. Nye rutiner ble utviklet og avviket er nå lukket.

Fokuset rundt internkontrollen har i 2019 blitt lagt på utvikling av et felles kvalitets- og avvikssystem. Vest-Agder fylkeskommune har på vegne av begge Agderfylkene deltatt i et felles IKT Agder-prosjekt for anskaffelse av et system for ivaretagelse av kvalitetsledelse og avvik, herunder et nytt dokumentbibliotek for styrende dokumenter. Prosjektet gikk inn i pilotfasen i november 2019 og skal tas i bruk i første kvartal 2020.

Beredskap

Samfunnet står i dag overfor hendelser som tidligere ikke var sannsynlige, men som dessverre i økende grad er aktuelle. Fylkesrådmannen har derfor lagt vekt på å sikre gode planer og tiltak for å motvirke tilsiktede og utilsiktede uønskede hendelser ved driftsenhetene. Alle driftsenheter skal delta i minimum en trening/øvelse hvert år, hvor planverk oppdateres og tas i bruk. Oppdatert ROS-analyse og bruk av planverk har vært kjørt på en del skoler og i tannhelsetjenesten.

I 2019 er det gjennomført enkelte øvelser på videregående skoler i Vest-Agder, men fokus har i inneværende år vært lagt på Agder fylkeskommune og forslag til felles struktur på beredskapshåndtering.

Avvikshåndtering

Vest-Agder fylkeskommune har benyttet Pureservice som avvikshåndteringssystem for alle enheter i 2019. Samlet sett ble det rapportert inn 308 HMS-avvik i 2019 (mot 240 i 2018), med henholdsvis 229 (161) på de videregående skolene, 34 (28) i tannhelse og 44 (51) i sentraladministrasjonen. Antall innmeldte avvik fremstår også i 2019 som lavt for en så stor og sammensatt organisasjon som Vest-Agder fylkeskommune. Dette kan skyldes dels underrapportering

med manglende kultur for å melde feil og mangler, og dels at tilgangen til å melde avvik ble vanskeliggjort etter en IT-omlegging i oktober. En av skolene (Kvadraturen skolesenter) benyttet et annet kvalitets-system og har god kompetanse på avvikshåndtering. Skolens tall er ikke med i oversikten.

Avvikene fordelte seg slik:

Kategori	2019	2018	Merknad
Inneklima	37	33	Enkelte driftsenheter går igjen
Materiell og bygg	76	42	En del driftsrelaterte saker
Miljø	5	4	Oljesøl og avfall
Personskade / Nesten uhell	58	49	Tannhelse – primært stikkskader Videregående skole – primært skader i gym
Personvern / informasjonssikkerhet	36	28	Feilsendinger av personopplysninger, feil på tilganger, IT-systemer, hacking/virus
Psykososiale forhold	23	11	Primært forhold elev – lærer
Andre avvik	74	73	Mange testsaker og feil innmeldte saker

Informasjonssikkerhet og personvern

I hele 2018 ble det jobbet intenst med innføring av ny personvernlovgivning og tilpasning til EUs lovverk. I august 2018 tilsatte Aust-Agder fylkeskommune og Vest-Agder fylkeskommune personvernombud. Siste egenkontroll i desember 2018 viste at Vest-Agder fylkeskommune var tilnærmet kompatibel med EUs krav gitt i den nye personvernforordningen.

I 2019 har det ikke blitt kjørt egenkontroller grunnet overganger til nye/felles IT-systemer eller utfasing av gamle systemer, skifte av IKT-organisasjon, endringer i reglementer/rutiner og en stor omlegging av organisasjonen.

Utvikling av nye overordnede sikkerhetsmål og strategi, reglementer og rutiner må vektlegges i 2020, sammen med en overordnet ROS-analyse for å fastslå om de valgte løsningene ivaretar kravene i Personvernforordningen.

Personvernombudet har i 2019 arbeidet med råd i ulike prosesser, veiledning i mer konkrete problemstillinger og bevisstgjørende arbeid. Personvernombudet har rapporteringsmøter med rådmannen, hvor status, arbeid og råd tas opp. Antall spørsmål fra ansatte om behandling av personopplysninger har vært økende etter hvert som ordningen har blitt bedre kjent. I 2019 har ombudets arbeid vært preget av involvering i prosesser knyttet til fylkessammenslåingen, samt samarbeid med ombud i andre fylkeskommuner og kommunene på Agder.

Sammenliknet med andre fylkeskommuner, har Vest-Agder mottatt et høyt antall innsynsbegjæringer.

Økonomisk analyse

Driftsresultat på anbefalt nivå også i 2019

Økte skatteinntekter og rammetilskudd, høyt premieavvik på pensjoner og reduserte finanskostnader, samt mindreforbruk på driftsenhetene ga til sammen et netto driftsresultat på tilnærmet samme nivå som i 2018.

Netto driftsresultat for Vest-Agder fylkeskommune i 2019 ble 132,5 mill. kr. Dette utgjør 4,1 prosent av brutto driftsinntekter. Økonomisk mål i økonomiplanperioden var på 4 prosent, og landsgjennomsnittet for 2019 ble 2,8 prosent.

Mindreforbruket ble 146 mill. kr. Premieavviket på pensjoner utgjorde 36,6 mill. kr og påvirker resultatet positivt. Skatt og rammetilskudd ble i alt 33,2 mill. kr høyere enn budsjettet.

Fylkeskommunen hadde et samlet mindreforbruk ved driftsenhetene innen utdanning på 23,1 mill. kr.

Driftsregnskapet

Vest-Agder fylkeskommune hadde i 2018 et regnskapsmessig resultat på 110,4 mill. kr. 65,9 mill. kr ble avsatt til disposisjonsfond, mens 42,5 mill. kr i netto mindreforbruk ble vedtatt overført til forbruk i 2019. Av disse var 13,6 mill. kr relatert til premieavvik på pensjoner. Fylkeskommunen har ingen akkumulerte underskudd fra tidligere perioder.

Ved rapportering for 1. tertial 2019 ble det meldt om forventninger om inntekter på budsjettet nivå. I tillegg ble det rapportert om god kontroll på kostnadssiden. Samlet hadde viste prognosene god balanse ved årsslutt.

I rapport for 2. tertial, ble det gjort en overføring fra disposisjonsfond til driftsbudsjettet for å kunne utbetale fylkeskommunens andel av prosjektmidler

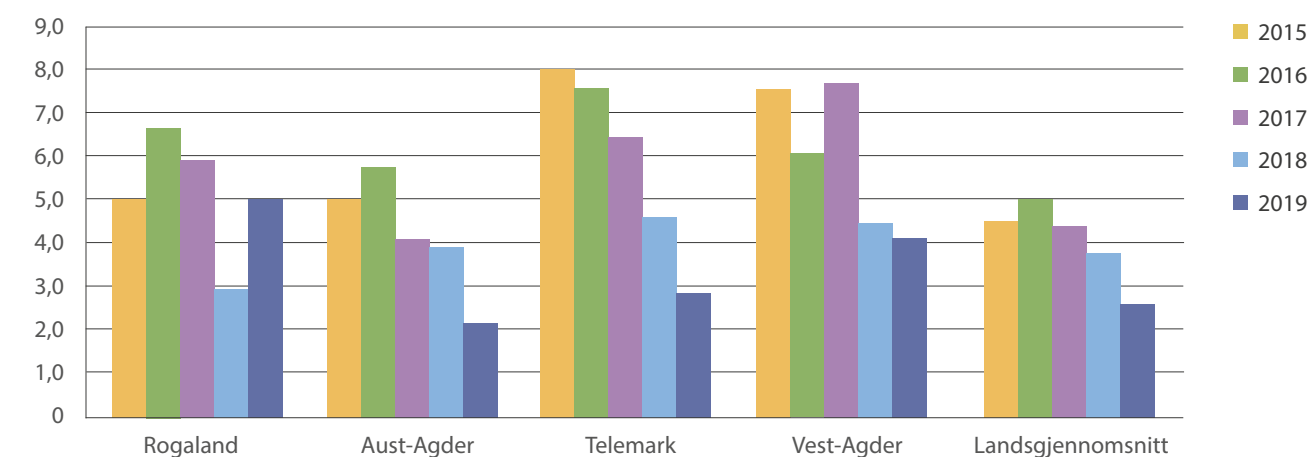
til Kunstsiloen. Det var fra sentralt hold varslet om økt skatteinngang, men skatteinngangen for Vest-Agder fylkeskommune lå noe under budsjett per utgangen av august. I tillegg ble det meldt om positiv utvikling på netto finansinntekter. Dette skyldtes høyere avkastning enn budsjettet, sammen med lavere rentebelastning som følge av lavere låneopptak enn opprinnelig budsjettet.

Ved rapportering per utgangen av oktober lå skatteinntektene over budsjett, og budsjetterte skatteinntekter ble økt med 8 mill. kr. Flere videregående skoler og enheter i sentraladministrasjonen rapporterte om avvik ved årsslutt. Innsparingen fra 2018 for å sikre midler til avlevering av fysiske arkiv til IKAVA, er fortsatt ikke disponert.

November var som vanlig en svært god skattemåned, og inntektene var 31,1 mill. kr høyere enn budsjett. Regnskapet endte med merinntekt på skatt på 31,2 mill. kr. Rammetilskuddet ble 2 mill. kr høyere enn budsjett. Fylkeskommunen fikk imidlertid et avvik mot budsjett på konsesjonskraft og rentekompensasjon på til sammen 17,4 mill. kr.

Vest-Agder fylkeskommune og Aust-Agder fylkeskommune mottok i 2017 midler fra KMD til engangskostnader ved sammenslåingen av fylkeskommunene. Resterende beløp ble i 2019 brukt i sin helhet. Totalt ble det i 2019 brukt 35,4 mill. kr til sammenslåingsprosjektet.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Netto driftsresultat i prosent av totale driftsinntekter (netto resultatgrad) viser andel driftsinntekter som er igjen etter driftsutgifter og netto finansutgifter.
Kilde: KS

Det fremmes forslag om overføring av mer- og mindreforbruk fra 2019 i fylkestingssaken om årsberetning og årsregnskap. Netto mindreforbruk som søkes overført utgjør 107,4 mill. kr fordelt på aktuelle budsjettenheter og 38,6 mill. kr til disposisjonsfond.

Driftsresultat

I 2019 fikk Vest-Agder fylkeskommune et positivt regnskapsresultat på 146 mill. kr. Skatt og rammetilskudd fra staten ble 33,2 mill. kr høyere enn budsjettet og konsesjonskraftsinntekter og rentekompensasjon ble 17,4 mill. kr lavere enn budsjettet. Til sammen utgjorde fylkeskommunens merinntekter 15,8 mill. kr.

Mindreforbruket ved driftsenhetene i utdanningssektoren var i 2019 23,1 mill. kr, mot 17,6 mill. kr i 2018. Mindreforbruket skyldes i all hovedsak at skoleåret avviker fra regnskapsåret og da oppstår periodiseringsavvik.

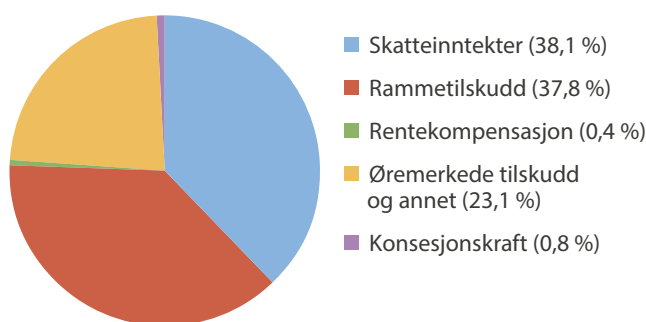
Flere detaljer om resultatene på de enkelte rammeområdene følger nedenfor.

Netto driftsresultat for Vest-Agder fylkeskommune utgjorde 4,1 prosent i 2019, mens landsgjennomsnittet ble på 2,8 prosent. Det høye netto driftsresultatet skyldes, innsparinger og periodiseringer i enheter og avdelinger, merinntekter og positivt premieavvik på pensjoner. En har i tillegg fortsatt en relativt høy driftsfinansiering av investeringer.

Fylkeskommunens inntekter

I fylkeskommunens frie inntekter inngår skatt, inntektsutjevning og rammetilskudd. De frie inntektene for 2019 utgjorde i alt 2 423,1 mill. kr. Frie inntekter fra skatt og rammetilskudd utgjør 75,8 prosent av brutto driftsinntekter i 2019. Andelen skatteinntekter (inkl. inntektsutjevning) utgjorde i 2019 50,2 prosent av de frie inntektene, mot 49,6 prosent i 2018.

Fordeling av brutto driftsinntekter

Konsesjonskraft

Olje- og energidepartementet fattet 29. august 2018 et nytt kraftgrunnlag for Sira-Kvina vassdraget. Virkningstidspunktet for endringen ble satt tilbake til 1. januar 2000, noe som har reist spørsmål om etteroppgjør. I juni 2019 ble Vest-Agder fylkeskommune stevnet av Sira-Kvina kraftselskap, med krav om innbetaling av om lag 77 mill. kr. Dette kravet er omtvistet og gjenstand for rettslig prøving. Første steg blir i en rettsmekling mellom partene i april 2020. For å unngå risiko for forsinkelsesrenter, ble kravet innbetalt i november 2019. Innbetalingen innebærer ingen erkjennelse av kravets rettmessighet, og det er tatt forbehold og med krav om tilbakebetaling med tillegg av renter, dersom fylkeskommunen frifinnes helt eller delvis. Det vises ellers til egen note til avlagt regnskap for 2019, og iht. god kommunal regnskapsskikk en mindre del av kravet blitt utgiftsført i 2019. Netto salg ble derfor redusert i forhold til budsjettet (41 mill. kr), og utgjorde 24,5 mill. kr.

Rentekompensasjon skole- og transporttiltak

I 2019 utgjorde denne kompensasjonen 11,2 mill. kr, og inntektene ble 0,9 mill. kr lavere enn budsjett.

Investeringsregnskapet

Det ble investert for 658 mill. kr i 2019. Dette er 208 mill. kr høyere enn i 2018. Hovedvekten av investeringer var også i 2019 innenfor samferdsel. I tillegg kom byggeprosjekter innenfor utdanning samt bygningsmessige tilpasninger og utstyrsanskaffelser på tannklinikkene.

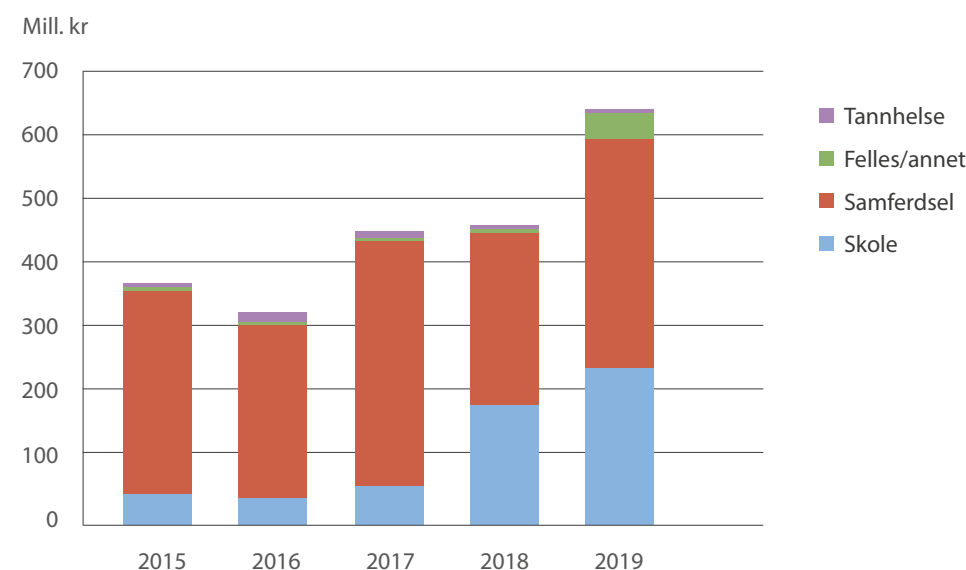
Innenfor skolesektoren var det et mindreforbruk i forhold til budsjett på 64,9 mill. kr. Dette skyldes at skoleprosjektene i Farsund og Søgne, hadde et lavere kostnadspådrag i 2019 enn budsjettet. Enkeltprosjektene innenfor fylkesvei hadde både mer- og mindreforbruk, og netto mindreforbruk på fylkesveiprosjektene var 38,8 mill. kr i 2019.

Overføring av mer- og mindreforbruk på enkeltprosjekter til 2019 fremmes for fylkestinget i forbindelse med årsavslutningssaken. Investeringsregnskapet ble gjort opp i balanse.

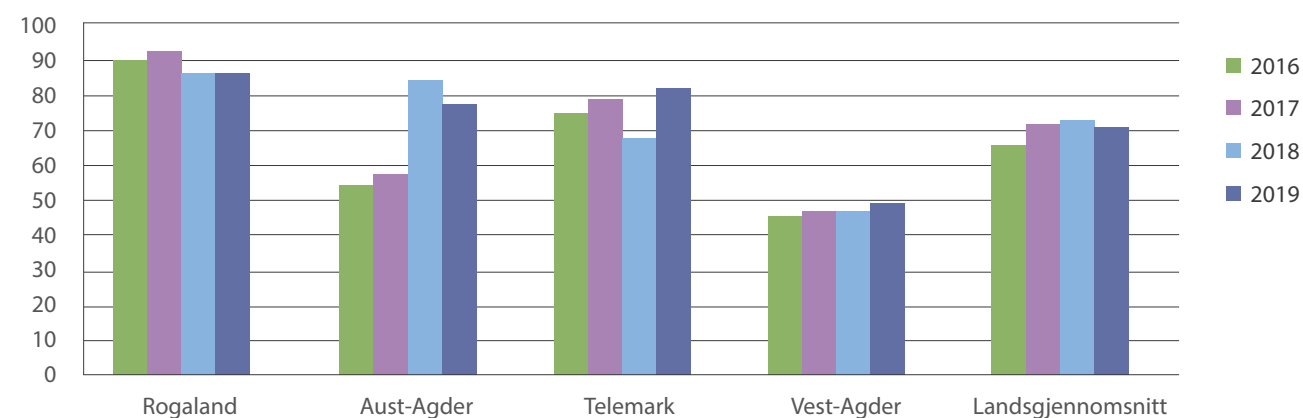
Som følge av ekstra innbetalinger av bompenger mot slutten av 2019 knyttet til blant annet Listerpakke og Samferdselspakke fase 1, ble det et budsjettavvik på 44 mill. kr på overføringsinntekter i investeringsregnskapet. Ubrukte midler på omlag 50 mill. kr er avsatt på bundet fond for fremtidig bruk.»

55,3 mill. kr ble overført fra driftsregnskapet til finansiering av investeringer, nesten 50 prosent mindre enn nivået i 2018. Momskompensasjon på investeringer, som er en del av prosjektfinansieringen, utgjorde i 2019 i alt 94,4 mill. kr, nesten 19 mill. kr lavere enn budsjettet.

Investeringer fordelt på aktuelle rammeområder

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Kilde: KS

Fylkeskommunens driftsutgifter

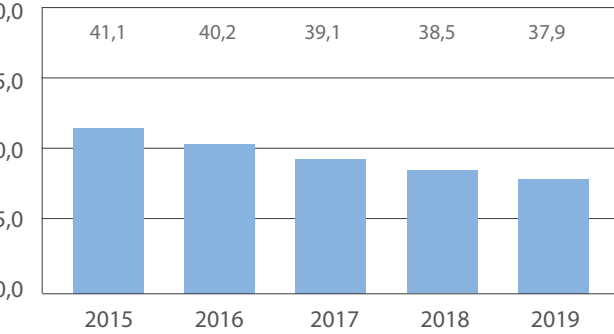
Brutto driftsutgifter (inkl. avskrivninger) var 3 187,9 mill. kr, vel 125,6 mill. kr høyere enn i 2018.

Lønnsutgifter

Brutto lønnsutgifter inklusive sosiale utgifter var på 1 254,9 mill. kr. Premieavvik kommer som en nettoinntekt på 22,9 mill. kr. Sammenliknet med forrige år har brutto lønnsutgifter økt med 2,6 prosent.

Andelen driftsutgifter som går til lønnsutgifter (inkl. sykepengerefusjon) er 37,9 prosent i 2019. Dette er en reduksjon fra 2018-2019 på 0,6 prosentpoeng fra 2018.

Lønn (inkl. sykepengerefusjon) i prosent av brutto driftsutgifter

Innbetalt pensjonspremie og premieavvik ble 26,2 mill. kr lavere enn budsjettet i 2019, noe som skyldes høyt premieavvik. I 2019 hadde fylkeskommunen et premieavvik på pensjoner som påvirker netto driftsresultat positivt. Premieavviket er differansen mellom innbetalt premie og den kostnaden som aktuaren beregner seg fram til. Premieavviket er kun et regnskapsteknisk begrep, og representerer ikke reelle verdier for fylkeskommunen. Likevel fremstår et positivt premieavvik som en merinntekt i fylkeskommunens regnskap. Det vises til note 2 i regnskapet for ytterligere spesifisering av pensjonskostnadene. Premieavviket for 2019 ble 36,6 mill. kr.

Driftsutgifter i resultatområdene

Sum netto driftsutgifter på rammeområdene ble på 2 265,1 mill. kr, 114,5 mill. kr lavere enn budsjettet.

Folkevalgte styringsorgan

Politisk område fikk et mindreforbruk på kr 1,7 mill. kr, som hovedsakelig skyldes at kostnadene til felles politiske møter med Aust-Agder fylkeskommune er belastet sammenslåingsprosjektet, som er finansiert av statlige øremerkede midler. Forbruket i sammenslåingsprosjektet i 2019 var 35,4 mill. kr.

Revisjon og Kontrollutvalget

Kontrollutvalget hadde mindreforbruk, mens for Revisjon er regnskap likt budsjett.

Tannhelsetjenesten

Tannhelsetjenesten hadde et samlet mindreforbruk på 2,3 mill. kr av et samlet budsjett 107 mill. kr.

Stabsenheter og fellestjenester

Samlet kommer stabsenheter og fellestjenester ut med et mindreforbruk på 44,4 mill. kr. Av dette er 26,7 mill. kr relatert til pensjonsavsetning og premieavvik.

Organisasjonsseksjonen har mindreforbruk på 5,6 mill. kr. Personforsikringer, seniormidler og omstillingsmidler er områdene med lavest forbruk målt mot budsjett.

IT-seksjonen har et samlet mindreforbruk på kr 4,6 mill. kr. Seksjonen ble avviklet 1. juli 2019. Flesteparten av de ansatte ble overført til IKT Agder, og budsjettere lønnsmidler fulgte med. Mindreforbruket foreslås brukt til å finansiere avlevering av arkiver fra Vest-Agder fylkeskommune til IKAVA i forbindelse med fylkessammenslåingen.

Bygg og innkjøp

Bygg og innkjøp fikk et mindreforbruk på 1,6 mill. kr. Noe av mindreforbruket skyldes innsparinger på lønnsbudsjettet på grunn av oppsigelser. I forberedelsen til sammenslåing av Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner, pågår det et arbeid med skilting og nye logoer.

Utdanning

Netto driftsutgifter i utdanningssektoren var 1 294,5 mill. kr, en økning på 65 mill. kr fra 2018 (5,3 prosent). Lønnsutgiftene utgjorde 1 018,1 mill. kr, og økte med 33,8 mill. kr (3,4 prosent)

Driftsmidler overført til investeringer beløp seg til totalt 12,31 mill. kr for hele utdanningssektoren i 2019, en økning på 3,7 mill. kr fra 2018. De videregående skolene hadde samlet skoleåret 2019-2020 to flere klasser enn foregående skoleår.

Regnskapet for 2019 viste et samlet mindreforbruk for utdanningssektoren på 33,1 mill. kr, mens mindreforbruket i 2018 var 35,5 mill. kr.

Sentrale ansvar utdanning

De sentrale ansvarene hadde et samlet mindreforbruk på 9,8 mill. kr i 2019, mens mindreforbruket sentralt i 2018 var 17 mill. kr.

Fellespostene inkludert lønns- og prisreserven som hadde et mindreforbruk på 5,8 mill. kr. Dette gjelder hovedsakelig vedtakene: økt tilskudd til Ungt entreprenørskap, styrke skolehelsetjenesten og økt ramme til utsatte grupper (FT-sak 60/18). Disse tre tiltakene fikk ikke økonomisk konsekvens i 2019, og må videreføres til 2020.

Seksjon for plan og utvikling hadde et mindreforbruk på 5,4 mill. kr. Mindreforbruket gjelder blant annet ubrukte tilskuddsmidler innenfor området kompetanseutvikling. Fagfornyelsen krever kompetanseheving, og disse tilskuddsmidlene vil bli brukt til dette. Ansvarer Fagskolen hadde et mindreforbruk på 0,9 mill. kr. Tilskudd til Fagskolen kommer som resultat av antall studenter som fullfører studiene sine. Utgiftene har allerede vært budsjettet, og derfor fremkommer det ekstra tilskuddet som et mindreforbruk.

Seksjon for Inntak og gjennomføring hadde merforbruk på 0,4 mill. kr. Merforbruket har vært varslet tidligere, og gjelder underbudsjettering på kjøp- og salg av elevplasser, samt lisens- og IKT kostnader i utdanningsavdelingen.

Fagopplæring hadde et merforbruk på 0,9 mill. kr. Merforbruket gjelder hovedsakelig læringer med særskilte behov (prosjekt Udir), og prøvenemder. Sistnevnte skyldes en økning i antall fagprøver på nærmere 15 prosent fra 2018, og utgjør 3 mill. kr i merforbruk. Prosjekt Udir har hatt en betydelig økning i antall kontrakter gjennom OK kompetanse. Refusjonen fra Utdanningsdirektoratet utgjorde 6,1 mill. kr, mens utgiftene utgjorde 11,8 mill. kr. Denne økningen har vært forventet, og omtalt i tidligere rapporteringer i 2019. Andre budsjettposter har hatt et mindreforbruk, noe som reduserer merforbruket totalt. Tilskudd til læringer hadde blant annet et mindreforbruk. Omfanget av læringer øker kraftig. Vest-Agder hadde 8 prosent økning i antall læringer, noe som var budsjettet. Det er imidlertid inngått kun en brøkdel av forventet omfang «fagbrev på jobb» kontrakter.

SMI skolen hadde et samlet mindreforbruk på 0,8 mill. kr. Den ordinære skoledriften hadde mindreforbruk på 3,3 mill. kr. Dette skyldes i all hovedsak at SMI skolen siden 1. januar 2019 har solgt skoleplasser til grunnskoleelever, som har så alvorlige helseproblemer at det ikke lar seg gjøre å gi dem opplæringstilbud innenfor det ordinære, kommunale skoletilbudet. Tidligere ble disse polikliniske pasientene henvist fra SSHF, med bakgrunn i opplæringsloven, og ble dermed et fylkeskommunalt ansvar også økonomisk. Med dagens ordning får fylkeskommunen refusjon ihht de interkommunale satsene. Opplæring av elever under barnevernet hadde et merforbruk på 2,5 mill. kr. Det har i 2019 vært færre Vest-Agder elever enn foregående år, men noe av merforbruket skyldes Vest-Agder elever det ikke gis refusjon for. Det er refusjonsordninger for elever fra andre fylker, men de statlige satsene dekker ikke reelle utgifter til skoletilbud. SMI skolen får heller ikke refundert for spesialundervisning, dersom det ikke er skrevet sakkyndig vurdering og enkeltvedtak er fattet. Dette kan bedres ved at PPT knyttes tettere opp til SMI skolen, slik at denne prosessen kan gå raskere.

PP-tjenesten hadde et mindreforbruk på 0,06 mill. kr. Dette ønskes brukt til kompetanseheving i forbindelse med sammenslåingen av de to tjenestene i nytt fylke

De videregående skolene

Skolene stod for 74,4 prosent av driftsutgiftene i utdanningssektoren i 2019. Leieutgifter og rente- og avdragskostnader for investeringer blir belastet sentralt på sektoren.

Samlet for utdanningssektoren ble det overført 25 mill. kr i mindreforbruk fra 2018. Av dette gjaldt 18,5 mill. kr skolene, hvorav 3 mill. kr var knyttet til Karrieresentre. Mindreforbruket totalt for utdanningssektoren i 2019 var 33,1 mill. kr. Skolene utgjorde 22,3 mill. kr av dette, hvorav 1,9 mill. kr er knyttet til Karrieresentre.

Det vises til den politiske saken om årsavslutningen for analyse av resultatene for regnskapet 2019. Her begrunnes også anbefaling om overføring av midler til 2020.

Regionale tjenester

Samlede netto utgifter for sektoren var på 829,6 mill. kr. Renter og avdrag utgjorde 39,4 mill. kr, mot 32,1 mill. kr i 2018. Totalt sett hadde sektoren et mindreforbruk på 38,8 mill. kr i 2019. De største avvikene er innenfor følgende tjenesteområder:

Samferdsel

Samferdsel hadde et samlet mindreforbruk på 10,1 mill. kr i 2019. På området Samferdsel oppgaver er det et totalt merforbruk på 0,3 mill. kr. Relatert til merforbruk på drift av seksjonen på 0,150 mill. kr og merforbruk innen transporttjenester for funksjonshemmede på 0,150 mill. kr.

Drift og vedlikehold fylkesvei

Vedtatt budsjett for drift- og vedlikehold var i 2019 på 274,9 mill. kr, inklusiv ekstra bevilgning på 7 mill. kr. iht. FT – sak 25/19. Ekstra bevilgningen ble i hovedsak gitt for å styrke reasfalteringsprogrammet og oppmerking. Drift og vedlikehold fylkesvei hadde et samlet mindreforbruk på 12,4 mill. kr i 2019 innen følgende områder:

Leie av fylkeskommunal gategrunn

Innen dette området er det en samlet inntekt på 1,4 mill. kr i 2019. I henhold til FT – sak 91/15 om leie av fylkeskommunal gategrunn, skal inntektene brukes til standardheving i aktuelle områder. Inntektene i 2019 vil i 2020 i all hovedsak fordeles ut på tiltak knyttet til busstrase i Kristiansand sentrum.

Det har ikke vært ekstraordinære hendelser på vegnettet, noe som også har hatt en positiv innvirkning på det totale forbruket innen drift- og vedlikehold i 2019.

Fylkesveiferjer

Gikk i tilnærmet balanse med et lite mindreforbruk.

Trafikksikkerhet

I henhold til avtale er det mottatt tilskudd fra Statens vegvesen og Aust-Agder fylkeskommune på totalt 1,2 mill. kr. Området har et lite merforbruk.

AKT AS

Tilskudd på 258,2 mill. kr utbetalt i henhold til budsjett.

Samfunn og næring

Totalt for seksjonen ble det et mindreforbruk på 24,7 mill. kr, i hovedsak på følgende områder:

Folkehelse

Har et mindreforbruk på 1,7 mill. kr, som er relatert til levekårssatsingen, veikart for bedre levekår og folkehelseundersøkelsen. Det er gitt tilsagn innenfor disse områdene som kommer til utbetaling i 2020.

I tillegg er det også et mindreforbruk på 0,54 mill. kr relatert til at leveransen fra Folkehelseinstituttet, i forbindelse med folkehelseundersøkelsen ble utsatt til 2020.

Utviklingsprosjekter i kommunene

Budsjettrammen var opprinnelig på 22 mill. kr, men ble økt med 8 mill. kr i henhold til FT-sak 56/19. Det totale budsjettet ble da på 30 mill. kr. Området fikk et merforbruk på 5 mill. kr, noe som i all hovedsak skyldes restutbetaling til ny kulturell møteplass i Songdalen kommune på 12 mill. kr, nytt publikumsmottak ved Kristiansand Kanonmuseum 1 mill. kr og 2 mill. kr til Akvalab Sør AS, restbeløp her på 2 mill. kr kommer til utbetaling i 2020.

Plan og miljø

Seksjonen fikk et totalt mindreforbruk på 3,25 mill. kr i 2019, inklusiv overført mindreforbruk fra 2018 på 3,2 mill. kr. Det var mindreforbruk innenfor følgende områder:

Stedsutvikling og planveiledning

Har et mindreforbruk på 0,647 mill. kr. Hvor 0,335 mill. kr er bundet opp i tilsagn som ennå ikke er utbetalt.

Friluftsliv og vilt- og fiskeforvaltning

Har et mindreforbruk på 0,686 mill. kr. Hvor 0,1 mill. kr er bundet opp i tilsagn som ennå ikke er utbetalt.

Resterende mindreforbruket

Relaterer seg til 0,2 mill. kr innen området *De historiske byer og drift av seksjonen* på i overkant av 1,7 mill. kr.

Fylkeskonservatoren

Seksjonen fikk et mindreforbruk på 0,990 mill. kr i 2019, inklusiv mindreforbruk fra 2018 på 0,66 mill. kr. Mindreforbruket er i all hovedsak innen områdene *arkeologi, kulturarv og bygningsvern*. Av mindreforbruket er ca. 0,8 mill. kr bundet opp i forpliktelser som kommer i 2020.

Det er i 2019 regnskapsført forskuttering av tilskudd Bredalsholmen 2020 på 1,54 mill. kr.

Kultur

Seksjonen har balanse ved årsslutt.

Regionale utviklingsmidler

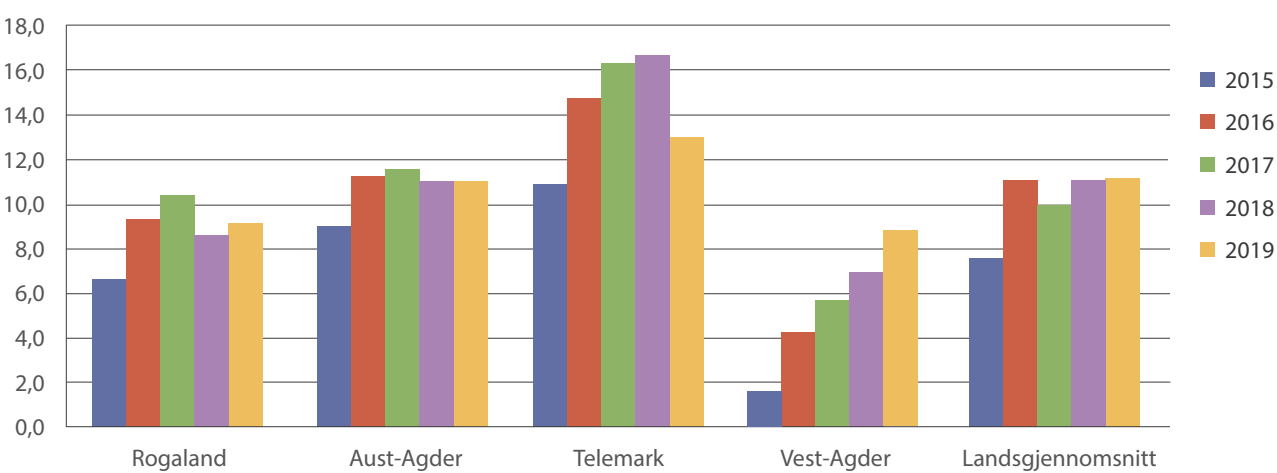
Det ble overført et mindreforbruk fra 2018 på 7,7 mill. kr, i tillegg ble midler til veikart levekår på 5 mill. kr lagt innunder dette området, noe som ga et budsjett for 2019 på 48,8 mill. kr, mens regnskapet ble 18,8 mill. kr. Mindreforbruket på 30 mill. kr skyldes bl.a. periodisering av utbetaling av tilskuddsmidler. Løpende tilsagn med gjenstående utbetalinger utgjør 19 mill. kr.

Fond og avsetninger

Av regnskapsmessig mindreforbruk i 2018 på 110,4 mill. kr, ble det avsatt 65,9 mill. kr til disposisjonsfond ved årsavslutningen. Ved utgangen av 2019 utgjør disposisjonsfondet 275,4 mill. kr. Sammenlignet med andre fylkeskommuner, ligger Vest-Agders disposisjonsfond målt opp mot driftsresultat, fortsatt lavt. Fondene bør bygges opp for å dekke svingninger på inntektssiden og uforutsette kostnader. Fylkesrådmannen foreslår ved årsavslutningen 2019 å avsette nye 38,6 mill. kr til fond. Midlene på disposisjonsfond er frie, og kan benyttes både til drifts- og investeringsformål. Størst usikkerhet i 2020 er knyttet til etteroppgjøret som følge av endret kraftgrunnlag i Sira-Kvina vassdraget.

I 2019 er det avsatt 206,2 mill. kr til bundne driftsfond. Dette er i hovedsak spillemidler og øvrige øremerkede statstilskudd. Tilsvarende avsetning i regnskap for 2018 var 235 mill. kr.

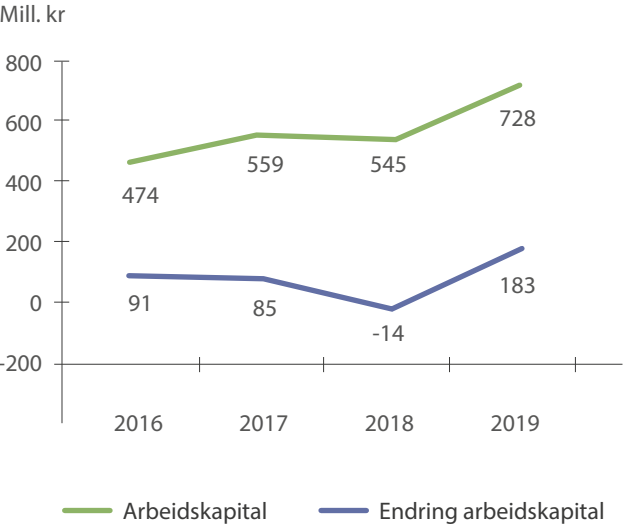
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Arbeidskapital

Arbeidskapitalen sier noe om i hvilken grad fylkeskommunen er i stand til å møte sine kortsiktige forpliktelser. Arbeidskapital er definert som forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Arbeidskapitalen har blitt styrket noe i 2019, og var ved årsslutt 728 mill. kr.

Utvikling av arbeidskapitalen

Likviditet

Likviditeten har i 2019 vært god. Det er alltid store utbetalinger i januar og august i driftsåret, og i 2019 har det vært god anledning til å håndtere dette. Gjennomsnittlig har folio-bankbeholdning vært på 370 mill. kr i 2019.

Fylkeskommunen har i tillegg plassert overskudds-likviditet til kapital - bankkonto som ved årets slutt var på 427,7 mill. kr.

Ved årets inngang hadde fylkeskommunen 102,8 mill. kr plassert i et høyrentefond hos Handelsbanken. Ved utgangen av året dette økt til 107,7 mill. kr

Handelsbankens høyrentefond investerer i rentebærende papirer tilknyttet det norske rentemarkedet. Fondets investerer i solide kredittobligasjoner og ansvarlige lån i solide nordiske banker (etablert i Norge) og finansinstitusjoner. Det vises i denne forbindelse også til note 4 i årsregnskapet.

Finansområdet

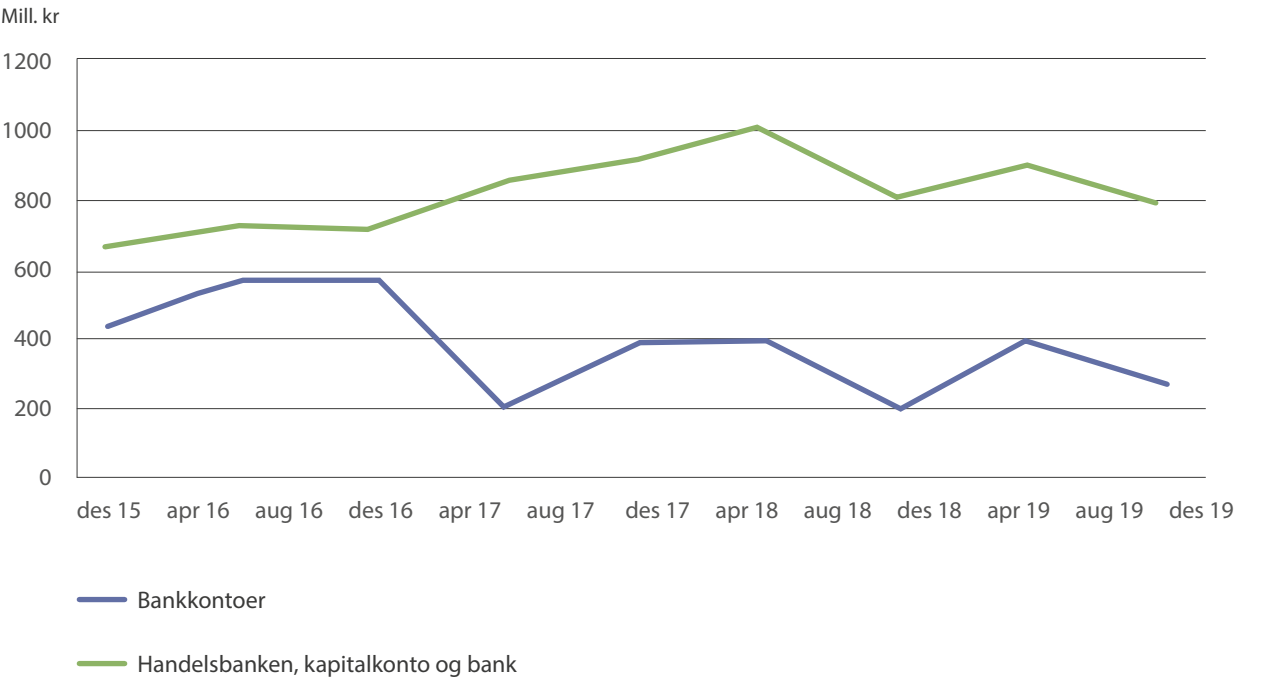
Renteutgiftene ble 8,2 mill. kr lavere enn budsjett og avdrag 3,3 mill. kr lavere. I tillegg var det en økning i renteinntekter på 3,2 mill. kr i forhold til budsjett.

Fylkeskommunens samlede brutto lånegjeld utgjorde ved årsslutt 1 643,3 mill. kr. Av dette utgjør ubrukte lånemidler 67,2 mill. kr. Netto lån til finansiering av investeringsprosjekter utgjorde dermed 1 576,1 mill. kr. per 31.12.

Innlån til fylkeskommunens investerings-prosjekter fordeler seg med 26 pst. knyttet til fastrenteavtaler med binding over ett år, og 74 pst. til det flytende rentemarkedet. I 2020 vil det være behov for refinansiering av 910 mill. kr. Det oppleves ikke som vanskelig å få refinansiert lånene i finansmarkedet.

Porteføljens sammensetning vurderes fortløpende sammen med ekstern forvalter Bergen Capital Management AS som bistår med aktiva- og lånerådgivning. Det vises for øvrig til note 5 og 11 i årsregnskapet.

Likviditetsutvikling 2016-19

Hovedoversikt driftsregnskap 2019

Tall i 1000 kr	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Budsjett-avvik	Regnskap 2018
DRIFTSINNTEKTER				
Skatteinntekter	-1 215 860	-1 184 669	31 191	-1 159 069
Rammetilskudd	-1 207 274	-1 205 257	2 017	-1 174 373
Konsesjonskraftinntekter	-24 486	-41 000	-16 514	-34 807
Generelle statstilskudd	-11 242	-12 125	-883	-11 547
Sum netto driftsinntekter	-2 458 861	-2 443 051	15 810	-2 379 796
DRIFTSUTGIFTER				
Folkevalgte styrings- og kontrollorganer	38 311	34 204	-4 107	20 666
Utdanning	1 294 532	1 327 599	33 067	1 229 510
Tannhelse	104 719	107 013	2 293	100 778
Regional	829 562	868 366	38 804	769 165
Sentraladm., stabsenheter og fellestjenester	117 348	161 755	44 407	114 346
Fordelte rente- og avdragsutgifter	-119 381	-119 389	-8	-105 342
Sum netto driftsutgifter resultatområdene	2 265 091	2 379 548	114 457	2 129 123
Justeringspost interne finansposter sektor	-23 035	-26 852	-3 818	25 380
Brutto driftsresultat	-216 804	-90 355	126 449	-225 292
Renteutgifter	31 569	40 128	8 559	28 903
Renteinntekter/utbytte	-19 675	-15 500	4 175	-12 619
Avdrag	75 964	79 261	3 297	72 816
Justeringspost eksterne finansposter sektor	-3 514	1	3 515	-3 504
Netto finansposter	84 343	103 890	19 547	85 596
Netto driftsresultat	-132 461	13 535	145 996	-139 696
Bruk av tidl. års regnskapsmessig overskudd	-110 443	-110 443	-	-66 213
Bruk av disposisjonsfond	-	-	-	-
Bruk av fond	-	-	-	-
Bruk av avsetninger	-110 443	-110 443	-	-66 213
Overført til investeringsregnskapet	-	-	-	79 013
Avsetninger disposisjonsfond	70 357	70 057	-300	38 329
Avsetninger til bundne driftsfond	-	-	-	-
Justeringspost interne finansposter	26 549	26 851	303	-21 876
Sum avsetninger	96 905	96 908	3	95 466
Netto avsetning	-13 537	-13 535	3	29 253
Regnskapsmessig resultat (mindreforbruk)	-145 998	-0	145 998	-110 443

Driftsresultat 2019 – per ansvar/driftsenhet

	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Budsjett- avvik	Regnskap 2018
Netto driftsinntekter	-2 458 861	-2 443 051	15 810	-2 379 796
Fylkestinget	7 598	7 873	275	6 398
Fylkesutvalget (inkl. adm. utvalg)	2 003	2 931	928	2 210
Fylkesordføreren	2 610	2 680	70	2 694
Hovedutvalget for kultur og utdanning	2 259	2 470	211	2 278
Hovedutvalget for næring, samferdsel og miljø	2 441	2 544	103	2 548
Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	312	300	-12	388
Fylkeseldrerådet	218	300	82	341
Ungdommens fylkesting	464	495	32	505
Fellesnemnd	-8 971	-13 070	-4 099	-9 280
Prosjektkostnader fylkessammenslåing	26 026	24 170	-1 856	9 281
Kontrollutvalget	991	1 151	160	1 003
Revisjon	2 360	2 360	0	2 300
Sum folkevalgte, styrings- og kontrollorgan	38 311	34 204	-4 107	20 665
Utdanning felleskostnader, lønns- og prisreserve	152 411	158 248	5 837	138 963
Plan og utvikling	-18 976	-13 618	5 358	-34 048
Inntak og gjennomføring, kjøp og salg av elevplasser	-2 192	-2 551	-359	-4 163
Fagopplæring, kjøp og salg lærlingplasser	167 744	166 826	-918	141 725
Sum utdanning, sentrale ansvar	298 987	308 905	9 918	242 477
SMI-skolen	13 802	17 113	3 311	14 619
SMI-skolen - barnevern	5 141	2 638	-2 503	7 102
PP-tjenesten	13 488	13 550	62	12 330
Vågsbygd videregående skole	71 711	73 760	2 048	70 620
Vennesla videregående skole	66 059	70 195	4 136	65 183
Kvadraturen skolesenter, skoledrift	150 943	146 302	-4 641	151 609
Kvadraturen skolesenter, eksamenskontoret	3 454	3 019	-435	3 867
Kvadraturen skolesenter, fagskolen	21 941	22 831	891	24 120
Tangen videregående skole	120 833	126 886	6 053	115 022
Kristiansand katedralskole Gimle, skoledrift	160 518	163 775	3 257	155 238
Kristiansand katedralskole Gimle, karrieresenter	18 912	20 531	1 619	20 096
Søgne videregående skole	26 747	24 877	-1 870	24 311
Mandal videregående skole, skoledrift	109 251	112 085	2 834	104 813
Mandal videregående skole, karrieresenter	9 288	9 366	78	14 324
Byremo videregående skole	22 576	26 190	3 615	22 838
Eilert Sundt videregående skole, skoledrift	74 000	78 063	4 063	77 387
Eilert Sundt videregående skole, karrieresenter	8 184	8 471	286	8 083
Flekkefjord videregående skole	87 329	87 264	-65	84 367
Sirdal videregående skole	11 367	11 778	411	11 104
Sum utdanning	1 294 531	1 327 598	33 067	1 229 510
Tannhelsetjenesten	93 116	95 410	2 294	89 335
Leie og FDV, renter og avdrag	11 603	11 603	-	11 443
Sum tannhelsetjenesten	104 719	107 013	2 294	100 778

Administrasjon og fellestjenester regionalavdelingen	41 230	41 017	-213	33 290
Seksjon for samfunn og næring	16 351	16 039	-312	14 352
Utviklingsprosjekter i kommunene	35 159	30 173	-4 986	24 166
Regionalutviklingsmidler	18 803	48 765	29 962	15 177
Samferdselsseksjonen	10 583	8 409	-2 174	10 441
Fylkesveiferger	30 292	30 361	69	29 305
Transporttjenesten for funksjonshemmede	19 479	19 332	-147	18 239
Kollektivtrafikk (AKT)	258 218	258 218	-	257 418
Fylkesveier, drift og vedlikehold, trafiksikkerhet	268 725	281 086	12 361	267 537
Seksjon for plan og miljø	11 648	14 893	3 245	10 053
Fylkeskonservatoren	42 743	43 733	990	38 963
Kulturseksjonen	76 330	76 340	10	49 594
Sum regionalavdelingen	829 562	868 366	38 804	769 165
Fylkesrådmannen fellesområde	22 138	21 930	-208	22 279
Organisasjonsseksjonen, inkl. felleskostnader	42 549	48 196	5 647	37 162
Økonomiseksjonen, inkl. netto felleskostnader	8 509	14 548	6 039	10 098
IT-seksjonen og dokumentsenter, inkl. felleskostnader	31 812	36 382	4 570	38 273
Pensjons og premieavvik	-16 417	10 252	26 669	-11 183
Leieinntekt bussanlegg Dalane	-10 376	-10 250	126	-5 868
Byggforvaltning (Forvaltning, drift og vedlikehold : FDV)	71 766	74 509	2 743	50 508
Leie	60 672	59 492	-1 180	59 629
<i>Leie fordelt ut til enheter</i>	-93 305	-93 305	0	-86 552
Sum stabsenheter og fellestjenester	117 348	161 755	44 407	114 346
Fordelte kapitalkostnader	-119 381	-119 389	-8	-105 342
Sum driftsutgifter	2 265 090	2 379 547	114 457	2 129 122

Investeringer i bygg og anlegg 2019 (note 12 i regnskapet)

Tall i 1000 kr				
	Totalt regnskapsført	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Avvik
Investeringer i tannhelseutstyr	---	1 000	1 000	---
Investeringer i skolebygg:				
Miljøtiltak Kvadraturen inneklima	78 646	70 546	70 945	399
Miljøtiltak skolebygg	-	-121	-121	-
Byremo vgs	13 439	83	83	0
Eilert Sundt vgs - Farsund	76 085	66 530	94 586	28 056
Eilert Sundt vgs - Lyngdal	94 007	50 556	55 720	5 163
Søgne vgs - Søgnetunet	33 805	25 577	36 851	11 274
Søgne vgs - Tangvall	16 344	13 768	30 693	16 925
Skolebruksplan	48 880	105	515	411
Flekkefjord vgs	2 227	-	-	-
Nytt kuldeanlegg RM/kantine - Tangen vgs	1 304	1 304	1 304	-
Vennesla vgs	169	93	324	230
Fagskolen	6 603	-	-	-
Kjøp av aksjer Elvegata AS	67 214	-	-	-
Mandal vgs (FT 60/18)	10	10	500	490
FVG blått naturbruk - investering	1 099	1 099	1 099	-
Anleggsteknikk, utstyr (Byremo FT-sak 60/18)	5 032	5 032	7 000	1 968
Total sum skoleprosjekter	444 864	234 582	299 499	64 917
Investeringer i bussanlegg	211 437	3 648	3 331	-316
Investeringer i fylkesvei:				
Listerpakken	555 487	15 016	15 000	-16
Samferdselspakke i Kristiansandsregionen	1 749 997	173 397	179 000	5 603
Sirdal Fv 45 (bom)	9 737	2 154	-	-2 154
Fv 469 Hydra landfast	27 603	-1 053	2 871	3 924
Diverse planlegging	-	833	3 691	2 857
Diverse grunnnerverv	-	318	300	-18
Rekkverk og TS-tiltak	-	19 331	20 216	885
Kollektivtrafikktiltak	-	4 959	4 012	-947
Fast dekke på grusveier	-	22 621	16 202	-6 419
Skredsikring	-	12 798	10 624	-2 174
Skredsikring med statstilskudd	-	-	-	-
Fornyng av veifundament	-	1 636	4 775	3 139
Diverse miljø og støytiltak	-	-	1 000	1 000
Oppgradering av tunneler	-	1 471	5 356	3 885
Sykkelbytiltak	-	851	7 270	6 419
Fv 44 Bybru Flekkefjord	104 408	-3 771	-679	3 092
Fv 452 Justvik - Ålefjær	20 615	420	805	385
Fv 461 Vatneli - Kilen GS-vei	45 793	28 215	25 366	-2 848
Fv 202 Bankebrua	34 998	8 961	12 586	3 625
Fv 303/352/353 Nodeland - Ryen	12 776	4 510	4 134	-376
Fv 460 Rødberg - Snik	6 788	4 528	11 040	6 513
Fv 456 Stokkeland bru	18 554	9 389	15 835	6 446
Fv 405 Samkom	3 000	-	-	-

Fv 466 Klungland	16 539	8 638	9 904	1 266
Fv 804 Fedåna bru	32 327	16 114	15 286	-827
Fv 42 Eiken feriesenter - Tveitosen	5 900	2 835	3 935	1 100
Fv 456 Hølleveien	5 067	232	3 165	2 933
Fv 203/230 GS-vei/Utbedring mot Strømsviga	5 401	4 524	5 123	599
Adkomstvei Mjåvann Industriområde	5 940	5 940	7 000	1 060
Fv 405 Rundkjøring Vennesla	7 083	7 063	6 979	-84
ATP-prosjekter (eks BRA)	-	2 713	2 717	4
Prosjekter med private/kommunale utbyggere	-	1 775	1 710	-65
Total sum veiprosjekter	-	356 417	395 223	38 806

Øvrige investeringsprosjekter, driftsfinansierte (administrativ fullmakt):				
Div. skolesektoren	-	18 057	18 057	-
Div. felles (kjøp av aksjer og andeler)	-	2 748	2 748	-
Div. felles IKT-prosjekter	-	694	694	-
Div. felles Tannhelse prosjekter	-	5 639	5 639	-
Justeringsavtaler	-	35 338	-	-35 338
Sum øvrige investeringsprosjekter	-	62 475	27 137	-35 338

Sum utgifter investeringsprosjekter	658 121	726 191	68 069
--	----------------	----------------	---------------

Utlån og forskutteringer (se note 9/11)	-	20 000	-	-20 000
Avsetninger til bundne investeringsfond (se note 8)	-	69 676	-	-69 676
Sum finanstransaksjoner		89 676	-	-89 676
Finansieringsbehov		747 797	726 191	-21 606

Finansiering				
Bompenger	-	-208 004	-164 000	44 004
Tilskudd (kommune, stat, private)	-	-59 617	-56 666	2 950
Infrastruktur fra eksterne (justeringsavtaler)	-	-33 892	-	33 892
Momskompensasjon justeringsavtale	-	-1 782	-	1 782
Momskompensasjon	-	-94 425	-113 386	-18 961
Bruk av lån	-	-240 860	-328 593	-87 733
Mottatte avdrag på utlån	-	-20 300	-	20 300
Salg av driftsmidler, fast eiendom	-	-4 252	90	4 342
Overføringer fra driftsregnskapet	-	-55 335	-55 635	-300
Bruk av avsetninger	-	-29 330	-8000	21 330
Sum finansiering		-747 797	-726 190	20 606
Udekket/udisponert		-0	0	-0

Justeringsavtaler	Regnskap 2019	Rest. utbet. fra 2020 ->
Rasteplass Suleskarveien, Sirdal kommune	61	
Omlegging fylkesvei, Kvinesdal kommune	133	800
Gang og sykkelsti Fv 8 Flekkerøy - Paulen AS	110	657
Nytt fortau FV 9 - Dvergsnesveien	131	919
Søviga Kileneset 2017, Repstad eiendom AS	581	1 807
Søviga-Kileneset 2018, Repstad eiendom AS	34	179
Langenesveien-Nodenesveien, Aamodts Eiendom AS	82	437
Høvågveien, Drangsvann AS	200	2 401
Fv 401 Torp-Benestad	114	355
Sum justeringsavtaler	1 445	7 556

Fylkestingets medlemmer per 31.12.2019

 Randi Olaus Øverland OPPOSISJONSLEDER FU (Arbeiderpartiet)	 Nils Harald Rennestraum FU (Arbeiderpartiet)	 Anne Aglen Bystadhagen FU (Arbeiderpartiet)	 Even Tronstad Sagebakken SAM (Arbeiderpartiet)	 Karin Hodne HKU (Arbeiderpartiet)	 Kai Steffen Østensen HKU (Arbeiderpartiet)	 Helge Stapnes SAM (Arbeiderpartiet)
 Line Strisland HKU (Arbeiderpartiet)	 Fredrik Jensen HKU (Arbeiderpartiet)	 Reidun Gøthesen Scherpf SAM (Arbeiderpartiet)	 Terje Damman FYLKESORDFØRER FU (Uavhengig)	 Sally Huseth Vennesland FU HØYRE	 Mathias Bernander SAM HØYRE	 Benedicte Limmesand Hellestøl SAM HØYRE
 Harald Fauskanger Andersen SAM HØYRE	 Ine Kristine Gundersen Haave HKU HØYRE	 Gro Boge Aasheim HKU HØYRE	 Steffen Aamodt HKU HØYRE	 Tore Askildsen FYLKESVARAORDFØRER FU (Kristelig Folkeparti)	 Anne Ma Timenes UTVALGSLEDER HKU (Kristelig Folkeparti)	 Rune André Sørtveit Frustøl HKU (Kristelig Folkeparti)
 Janne Nystøl FU (Kristelig Folkeparti)	 Per Sveinung Stordrange FE og RMNF (Kristelig Folkeparti)	 Oddlaug Hesland Tjomsland SAM (Kristelig Folkeparti)	 Ingrid Merethe Williamsen FU Fremskrittspartiet	 Anju Choudhary Manneråk SAM Fremskrittspartiet	 Steinar Bergstøl Andersen HKU Fremskrittspartiet	 Christian Eikeland UTVALGSLEDER SAM Fremskrittspartiet
 Sigmund Oksefjell SAM Senterpartiet	 Gunvor Birkeland FU Senterpartiet	 Beate Marie Johnsen HKU VENSTRE	 Stein Inge Dahn FU VENSTRE	 Morten Ekeland FU (Sosialistisk Venstreparti)	 Vidar Kleppe UTVALGSLEDER KU Miljøpartiet de grønne	 Birte Simonsen SAM Miljøpartiet de grønne

FU: Fylkesutvalget | **FE:** Fylkeseldrerådet | **HKU:** Hovedutvalget for kultur og utdanning | **KU:** Kontrollutvalget | **RMNF:** Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne | **SAM:** Hovedutvalget for samferdsel, areal og miljø

Redaktør: Inge Hurv og
Lise Solgaard (AFK)
Fotoredaktør: Inge Hurv (AFK)
Design: Marita Grimsø Cappelen (AFK)
Sideombrekking og trykk:
Bjorvand & co AS

Foto: [Ytre og indre omslag] Alf Sverre Torgersen (Smaabyfotografen), [side 4] fra toppen Arve Lindvig/Vest-Agder-museet, Lasse Moen Sørensen, Alf Sverre Torgersen (Smaabyfotografen), Nina Stenbro, Odd Einar Kvarsten, [side 5] Statens Vegvesen, [side 6] Arve Lindvig/Vest-Agder-museet (foto)/Marita Grimsø Cappelen (design), [side 7] Julia M. Naglestad, [side 8] Veidekke ASA, [side 10] Kristin Uleberg, [side 13] Burst v/ Shopify Partners, [side 18] Transborder studio, [side 21] Kristin Uleberg, [side 24] Arve Lindvig/Vest-Agder-museet, [side 34] Anders Martinsen, [side 35] Kvadraturen skolesenter, [side 36] Anders Martinsen, [side 37] Vågsbygd videregående skole, [Side 38-41] Anders Martinsen, [side 42] Sirdal videregående skole, [side 43] Eilert Sundt videregående skole, [side 44] Fovea, [side 45-46] Anders Martinsen, [side 49] Alf Sverre Torgersen (Smaabyfotografen), [side 50] AKT Agder kollektivtrafikk, [side 54 og 65] Lasse Moen Sørensen, [side 66] Arve Lindvig/Vest-Agder-museet, [side 92] Kjell Inge Søreide.

Internet: **agderfk.no**

Telefon sentralbord: 38 05 00 00

Besøks- og leveringsadresse:
Tordenskjolds gate 65
4605 Kristiansand

Agder fylkeskommune
Postboks 788 Stoa
4809 Arendal